

Літаратура і Мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

ПЯТНІЦА, 19 лістапада 1982 г. ● № 46 (3144) ● Выходзіць з 1932 г. ● Цана 10 кап.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ аб Пленуме Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза

12 лістапада 1982 года адбыўся нечарговы Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС.

Па даручэнню Палітбюро ЦК Пленум адкрыў і выступіў з прамовай член Палітбюро ЦК КПСС, сакратар ЦК КПСС тав. Андропаў Ю. У.

У сувязі са смерцю Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнева члены Пленума ЦК ушанавалі памяць Леаніда Ільіча Брэжнева мінутай журботнага маўчання.

Пленум ЦК адзначыў, што Камуністычная партыя, савецкі народ, усё прагрэсіўнае чалавечтва панеслі цяжкую страту. Абарвалася жыццё выдатнага дзеяча Камуністычнай партыі, Савецкай дзяржавы, міжнароднага камуністычнага, рабочага і нацыянальна-вызваленчага руху, палымянага змагара за мір.

Леанід Ільіч Брэжнеў, знаходзячыся ў радах ленінскай Камуністычнай партыі больш як 50 гадоў, з іх 18 гадоў на пасадзе яе кіраўніка, унёс велізарны ўклад ва ўмацаванне маналітнасці яе рады, палітычнай, сацыяльна-эканамічнай і абароннай магутнасці Савецкага Саюза. Выключна вялікая яго роля ва ўмацаванні міру і міжнароднай бяспекі. Імя Леаніда Ільіча Брэжнева, з якім непасрэдна звязаны вялікія здзяйсненні ў жыцці нашай краіны, — індустрыялізацыя і калектывізацыя сельскай гаспадаркі, гістарычная перамога савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне, пасляваеннае аднаўленне народнай гаспадаркі нашай Радзімы, даследаванне космасу, усе поспехі ў развіцці эканомікі, навукі і культуры Савецкай дзяржавы, назаўсёды ўвайшло ў гісторыю Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, нашай вялікай Радзімы.

Удзельнікі Пленума ЦК выказалі глыбокае спачуванне родным і блізкім памёршага.

Пленум ЦК разгледзеў пытанне аб выбранні Генеральнага сакратара ЦК КПСС.

Па даручэнню Палітбюро ЦК выступіў з прамовай член Палітбюро ЦК КПСС, сакратар ЦК КПСС тав. Чарненка К. У. Ён унёс прапанову выбраць Генеральным сакратаром ЦК КПСС тав. Андропаву Ю. У.

Генеральным сакратаром Цэнтральнага Камітэта КПСС Пленум аднагалосна выбраў тав. Андропаву Юрыя Уладзіміравіча.

Затым на Пленуме выступіў Генеральны сакратар ЦК КПСС тав. Андропаў Ю. У. Ён выказаў сардэчную падзяку Пленуму ЦК за аказанае высокае давер'е — выбранне яго на пасаду Генеральнага сакратара ЦК КПСС.

Тав. Андропаў Ю. У. запэўніў Цэнтральны Камітэт КПСС, Камуністычную партыю, што прыкладзе ўсе свае сілы, веды і жыццёвы вопыт для паспяховага выканання вызначанай у рашэннях XXVI з'езда КПСС праграмы камуністычнага будаўніцтва, забеспячэння пераемнасці ў вырашэнні задач далейшага ўмацавання эканамічнай і абароннай магутнасці СССР, павышэння дабрабыту савецкага народа, умацавання міру, у ажыццяўленні ўсёй ленінскай унутранай і знешняй палітыкі, якая праводзілася пры Л. І. Брэжневе.

На гэтым Пленум закончыў сваю работу.

Юрый Уладзіміравіч АНДРОПАЎ

ЮРЫЙ Уладзіміравіч Андропаў нарадзіўся 15 чэрвеня 1914 года ў сям'і чыгуначніка на станцыі Нагуцкая Стаўрапольскага краю. Адукацыя вышэйшая. Член КПСС з 1939 года.

Шаснаццацігадовым камсамольцам Ю. У. Андропаў быў рабочым у г. Маздок Паўночна-Асецінскай АССР. Затым яго працоўная біяграфія працягвалася на суднах Волжскага параводства, дзе ён працаваў матросам.

З 1936 года Ю. У. Андропаў — на камсамольскай рабоце.

Ён быў выбран вызваленым сакратаром камсамольскай арганізацыі тэхнікума воднага транспарту ў г. Рыбінску Яраслаўскай вобласці. У хуткім часе яго вылучылі на пасаду камсорга ЦК ВЛКСМ суднаверфі імя Валадарскага ў г. Рыбінску. У 1938 годзе камсамольцы Яраслаўскай вобласці выбіраюць Ю. У. Андропаву першым сакратаром Яраслаўскага абкома ВЛКСМ. У 1940 годзе Ю. У. Андропаў выбіраецца першым сакратаром ЦК ЛКСМ Карэліі.

З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны Ю. У. Андропаў — актыўны ўдзельнік партызанскага руху ў Карэліі. Пасля вызвалення ў 1944 годзе горада Петравадска ад фашысцкіх захопнікаў Ю. У. Андропаў — на партыйнай рабоце. Ён выбіраецца другім

сакратаром Петравадскага гаркома партыі, а ў 1947 годзе — другім сакратаром ЦК Кампартыі Карэліі.

У 1951 годзе Ю. У. Андропаў па рашэнню ЦК КПСС пераводзіцца ў апарат ЦК КПСС і назначаецца інспектарам, а затым загадчыкам пададдзела ЦК КПСС.

У 1953 годзе партыя накіроўвае Ю. У. Андропаву на дыпламатычную работу. Некалькі гадоў ён з'яўляўся Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом СССР у Венгерскай Народнай Рэспубліцы.

У 1957 годзе Ю. У. Андропаў быў назначан загадчыкам аддзела ЦК КПСС.

На XXII і наступных з'ездах партыі Ю. У. Андропаў выбіраецца членам Цэнтральнага Камітэта КПСС.

У 1962 годзе Ю. У. Андропаў выбіраецца сакратаром ЦК КПСС.

У маі 1967 года Ю. У. Андропаў назначаецца старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі пры Савеце Мі-

ністраў СССР. У чэрвені таго ж года ён выбран кандыдатам у члены Палітбюро ЦК КПСС.

У маі 1982 года Ю. У. Андропаў быў выбран сакратаром ЦК КПСС.

З красавіка 1973 года Ю. У. Андропаў — член Палітбюро ЦК КПСС.

Юрый Уладзіміравіч Андропаў — дэпутат Вярхоўнага Савета СССР рада скліканняў.

На ўсіх пасадах, дзе па волі партыі працаваў Ю. А. Андропаў, праяўлялася яго адданасць вялікай справе Леніна, партыі. Ён аддае ўсе свае сілы, веды і вопыт ажыццяўленню рашэнняў партыі, барацьбе за перамогу камуністычных ідэй.

За вялікія заслугі перад Радзімай Ю. У. Андропаву — вядомаму дзеячу Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы — у 1974 годзе прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Ён узнагароджан чатырма ордэнамі Леніна, ордэнамі Кастрычніцкай Рэвалюцыі, Чырвонага Сцяга, трыма ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга і медалямі.

Прамова таварыша Ю. У. АНДРОПАВА

Таварышы!

Наша партыя і краіна, увесь савецкі народ панеслі цяжкую страту. Перастала біцца сэрца кіраўніка Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і Савецкай дзяржавы, выдатнага дзеяча міжнароднага камуністычнага і рабочага руху, палыманага камуніста, вернага сына савецкага народа — Леаніда Ільіча Брэжнева.

Абарвалася жыццё буйнейшага палітычнага дзеяча сучаснасці. Не стала сярод нас нашага таварыша і друга, чалавека вялікай душы і вялікага сэрца, чулага і добразычлівага, спагадлівага і глыбока гуманнага. Беззапаветная адданасць справе, бескампрамісная патрабавальнасць да сябе і іншых, мудрая прадбачлівасць у прыняцці адказных рашэнняў, прынцыповасць і смеласць на крутых паваротах гісторыі, нязменны павага, чуласць і ўвага да людзей — вось тыя выдатныя якасці, за якія цанілі і любілі Леаніда Ільіча ў партыі і ў народзе.

Прашу ўшанаваць светлую памяць Леаніда Ільіча Брэжнева мінутай маўчання.

Леанід Ільіч гаварыў, што кожны дзень яго жыцця неаддзельны ад тых спраў, якімі

жывуць Камуністычная партыя Савецкага Саюза, уся Савецкая краіна. І гэта было сапраўды так.

Індустрыялізацыя краіны і калектывізацыя сельскай гаспадаркі, Вялікая Айчынная вайна і пасляваеннае аднаўленне, асваенне цаліны і даследаванне космасу — усё гэта вялікія вехі на шляху працы і барацьбы савецкага народа і ў той жа час — вехі біяграфіі камуніста Леаніда Ільіча Брэжнева.

З імем і справамі Леаніда Ільіча непарыўна звязаны рост магутнасці і паглыбленне ўсебаковага супрацоўніцтва краін вялікай сацыялістычнай садружнасці, актыўны ўдзел сусветнага камуністычнага руху ў вырашэнні гістарычных задач, якія стаяць перад чалавецтвам у нашу эпоху, умацаванне салідарнасці ўсіх сіл нацыянальнага вызвалення і сацыяльнага прагрэсу на зямлі. Леанід Ільіч Брэжнеў назаўсёды застаецца ў памяці ўдзячнага чалавецтва як паслядоўны страсны і нястомны змагар за мір і бяспеку народаў, за ліквідацыю навісшага над чалавецтвам пагрозы сусветнай ядзернай вайны.

Мы добра ведаем, што мір у імперыялістаў не выпраціс. Яго можна адстаяць,

толькі апіраючыся на несакрушальную магутнасць Савецкіх Узброеных Сіл. Як кіраўнік партыі і дзяржавы, як Старшыня Савета Абароны СССР Леанід Ільіч пастаянна ўдзяляў увагу таму, каб абараназдольнасць краіны знаходзілася на ўзроўні сучасных патрабаванняў.

Тут, у гэтай зале, сабраліся тыя, хто ўваходзіць у штаб нашай партыі, які васемнаццаць гадоў нязменна ўзначальваў Леанід Ільіч. Кожны з нас ведае, колькі сіл і душы ўклаў ён у арганізацыю дружнай, калектыўнай работы, у тое, каб гэты штаб пракладаў верны ленінскі курс. Кожны з нас ведае, які неацэнны ўклад унёс Леанід Ільіч у стварэнне той здаровай маральна-палітычнай атмасферы, якая характарызуе сёння жыццё і дзейнасць нашай партыі.

З імем Леаніда Ільіча звязаны прынцыповая барацьба нашай партыі ў абарону марксізму-ленінізму, распрацоўка тэорыі развіцця сацыялізму, шляхоў вырашэння самых актуальных задач камуністычнага будаўніцтва. Яго дзейнасць у сусветным камуністычным руху па праву атрымала

найвышэйшую ацэнку брацкіх партый, нашых замежных братаў па класу, таварышаў па барацьбе за сацыялізм супраць прыгнёту капіталу, за перамогу вялікіх камуністычных ідэалаў.

Жыццё Леаніда Ільіча Брэжнева абарвалася, калі яго думкі, намаганні звернуты былі на вырашэнне буйнейшых задач эканамічнага, сацыяльнага і культурнага развіцця, вызначаных XXVI з'ездам КПСС, наступнымі Пленумамі ЦК. Ажыццяўленне гэтых задач, паслядоўнае правядзенне ў жыццё ўнутранага і знешнепалітычнага курсу нашай партыі і Савецкай дзяржавы, які быў выпрацаваны пад кіраўніцтвам Леаніда Ільіча Брэжнева, — наш найпершы абавязак. І гэта будзе наша лепшая даніна светлай памяці пакінуўшага нас кіраўніка.

Вялікі наш смутак. Цяжкая страта, якую мы панеслі.

У гэтай абстаноўцы абавязак кожнага з нас, абавязак кожнага камуніста яшчэ цяжэй сямкнуць нашы рады, яшчэ мацней згуртавацца вакол Цэнтральнага Камітэта партыі, зрабіць на сваёй пасадзе, у сваім жыцці як мага больш для дабрабыту савецкага народа, для ўмацавання міру, для перамогі камунізму.

Савецкі народ бязмежна давярае сваёй Камуністычнай партыі. Давярае таму, што для яе не было і няма іншых інтарэсаў, чым кроўныя інтарэсы савецкіх людзей. Апраўдаць гэта давер'е — значыць ісці наперад па шляху камуністычнага будаўніцтва, дабівацца далейшага росквіту нашай сацыялістычнай Радзімы.

У нас, таварышы, ёсць такая сіла, якая дапамагала і дапамагае нам у самым цяжкім моманце, якая дазваляе нам вырашаць самыя складаныя задачы. Гэта сіла — адзінства нашых партыйных радоў, гэта сіла — калектыўная мудрасць партыі, яе калектыўнае кіраўніцтва, гэта сіла — адзінства партыі і народа.

Наш Пленум сабраўся сёння для таго, каб ўшанаваць памяць Леаніда Ільіча Брэжнева і забяспечыць працяг справы, якой ён аддаў сваё жыццё.

Пленуму трэба будзе вырашыць пытанне аб выбранні Генеральнага сакратара Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Прашу таварышаў выказацца па гэтым пытанню.

Прамова таварыша К. У. ЧАРНЕНКІ

Дарагія таварышы!

Палітбюро даручыла мне выступіць перад удзельнікамі гэтага нечарговага Пленума ЦК.

Наш нечарговы Пленум ЦК носіць сапраўды надзвычайны характар. Краіна і партыя ў глыбокай жалобе. Абарвалася жыццё Леаніда Ільіча Брэжнева.

Савецкі народ страціў выдатнага кіраўніка, які амаль два дзесяцігоддзі стаяў на чале партыі і дзяржавы, аддаючы ўсе свае сілы і велізарныя здольнасці ў імя шчасця савецкіх людзей, у імя справы камуністычнага будаўніцтва ў нашай краіне. Мы можам сказаць, што чалавецтва страціла вялікага, сапраўды нястомнага змагара за ідэалы міру, свабоды і сацыяльнага прагрэсу. Мы, савецкія камуністы, нашы браты ў сацыялістычных краінах, нашы саратнікі ў сусветным камуністычным руху страцілі таленавітага прадаўжальніка ленінскай справы, чалавека, у якога вучыліся беззапаветнай вернасці інтарэсам працоўных.

Словы бяссільныя выказаць усю горыч нашай страты, але ў гэтыя журботныя дні вялікай дапамогай усім нам служаць урокі жыцця дарагога ўсім нам Леаніда Ільіча.

Леанід Ільіч у поўнай меры валодаў талентам цалкам жыць інтарэсамі грамадства, інтарэсамі народа. Так было заўсёды, пачынаючы з юнацкіх гадоў і да апошняга дня жыцця.

Леанід Ільіч выдатна ведаў, што адны добрыя пажаданні — гэта пусты гук. Мала выказаць правільныя думкі, трэба падмацаваць іх дакладнай арганізатарскай работай, зрабіць зразумелымі і даступнымі шырокім масам працоўных. Ён любіў людзей. Ён умеў даваць людзям.

Леанід Ільіч быў чалавекам выключнай мужнасці. Ён даказаў гэта не толькі ў Вялікую Айчынную, якую прайшоў ад першага да апошняга дня. Мужнасць не здраджвала яму на ўсім жыццёвым шляху. І ён высока, вельмі высока цаніў у кожным таварышу смеласць, прынцыповасць, стойкасць пры любых выпрабаваннях.

Быць побач з Леанідам Ільічам, слухаць яго, ясна адчуваць вастрыню розуму, знаходлівасць, жыццялюбства — гэта была школа для ўсіх нас, каму выпала шчасце працаваць з ім побач.

Леанід Ільіч Брэжнеў пакідае нам каштоўную спадчыну. Наша 18-мільённая партыя адзіная і згуртаваная. Савецкі народ беззапаветна верыць у мудрасць партыі. Нормамі нашага жыцця сталі патрабавальнасць і павага да кадраў, непарушная дысцыпліна і падтрымка смелых карысных ініцыятыў, нецярпімасць да любых праяўленняў бюракратызму і пастаянныя клопаты аб развіцці сувязей з масамі, аб сапраўдным дэмакратызме савецкага грамадства.

Берагчы і развіваць гэты стыль кіраўніцтва, даражыць

усім, што завяшчаў нам сваім словам і справай Леанід Ільіч, — наш абавязак перад яго памяццю, наш абавязак перад партыяй і краінай. Трывалым залогам таго, што так будзе, служыць кіруючае ядро партыі, яе Цэнтральны Камітэт, Палітбюро, якое сфарміравалася пры рашаючым удзеле Леаніда Ільіча.

Ад імя Палітбюро я хачу выказаць найглыбейшую перакананасць, што наш Пленум прадэманструе перад усёй краінай, перад усім светам, што партыя цвёрда пойдзе далей ленінскім курсам, які на сучасным этапе ясна і поўна выражаны ў рашэннях XXIII — XXVI з'ездаў КПСС. Унутраная і знешняя палітыка нашай партыі, у распрацоўку і ажыццяўленне якой велізарны ўклад унёс Леанід Ільіч Брэжнеў, будзе праводзіцца ўпэўнена, паслядоўна і мэтанакіравана.

Нашымі арыенцірамі былі, ёсць і будуць шчасце народа і захаванне міру на зямлі.

У нас ёсць разгорнутая, добра ўзважаная сацыяльна-эканамічная праграма. Эканоміка павінна быць эканомнай. Такая ўстаноўка партыі. А гэта азначае тэхнічнае пераўзбраенне індустрыяльнага і аграрнага сектараў, удасканаленне кіравання і, зразумела, паляпшэнне арганізацыі працы, рост прадукцыйнасці. На гэтай базе будзе няўхільна развівацца эканоміка нашай дзяржавы, павышацца дабрабыт народа. На гэтай жа базе бу-

дзе мацнець абараназдольнасць краіны.

У нас ёсць шырокая, канкрэтная Праграма міру для васьмідзiesiąтых гадоў. Яна адпавядае спадзяванням народа. Разрадка, раззбраенне, пераадоленне канфліктных сітуацый, ліквідацыя пагрозы ядзернай вайны — вось задачы, якія мы ставім перад сабой. Мы хочам надзейнай бяспекі для сябе, для сваіх сяброў, для ўсіх народаў свету.

Дарагія таварышы!

Усе мы, відавочна, усведамляем, што вельмі цяжка запоўніць урон, які прычыніла нам смерць Леаніда Ільіча. Цяпер удвайне, утрайне важна весці справы ў партыі калектыўна. Дружная, сумесная работа ва ўсіх партыйных органах забяспечыць далейшыя поспехі як у камуністычным будаўніцтве, так і ў нашай дзейнасці на міжнароднай арэне.

Палітбюро ЦК КПСС, абмеркаваўшы ўзнікшае становішча, даручыла мне прапанаваць Пленуму выбраць Генеральным сакратаром ЦК КПСС таварыша Андропова Юрыя Уладзіміравіча. Думаю, няма патрэбы расказаць яго біяграфію. Юрыя Уладзіміравіч добра вядомы ў партыі і краіне як самаадданы, верны справе ленінскай партыі камуніст, як бліжэйшы саратнік Леаніда Ільіча.

За плячамі ў Юрыя Уладзіміравіча рознабаковая дзейнасць у галіне ўнутранай і знешняй палітыкі, ідэалогіі. Быў ён і камсамольскім ваякам, і буйным партыйным работнікам, і дыпламатам. Няма працы ім укладзена ва ўмацаванне сацыялістычнай садружнасці, у забеспячэнне бяспекі нашай дзяржавы.

Леанід Ільіч высока цаніў марксісцка-ленінскую перакананасць, партыйнасць, шырокі круггляд, яго выдатныя дзелавыя і чалавечыя якасці. Усе члены Палітбюро лічаць, што Юрыя Уладзіміравіч добра ўспрыняў брэжнеўскі стыль кіраўніцтва, брэжнеўскія клопаты аб інтарэсах народа, брэжнеўскія адносіны да кадраў, рашучасць усімі сіламі процістаяць падкопам агрэсараў, берагчы і ўмацоўваць мір.

Юрыю Уладзіміравічу ўласцівы партыйная скромнасць, павага да думкі іншых таварышаў і, можна сказаць, схільнасць да калектыўнай работы. Палітбюро аднадушна лічыць: таварыш Андропав дастойны давер'я Цэнтральнага Камітэта, давер'я партыі.

Дарагія таварышы! Схіляючы свае галовы перад светлай памяццю Леаніда Ільіча, мы ўрачыста абяцаем, што будзем нястомна працягваць нашу стваральную работу. Усё, што не паспеў здзейсніць Леанід Ільіч, што намеціла пад яго кіраўніцтвам партыя, будзе зроблена.

Леанід Ільіч БРЭЖНЕЎ

ВЫСОКІ ПРЫКЛАД СЛУЖЭННЯ НАРОДУ

Перастала біцца сэрца таварыша Леаніда Ільіча Брэжнева. Пайшоў ад нас верны прадаўжальнік вялікай справы Леаніна, буйнейшы палітычны і дзяржаўны дзеяч сучаснасці. У жалобнае ўбранне апрагнуліся гарады і сёлы нашай неабсяжнай Радзімы. На заво-

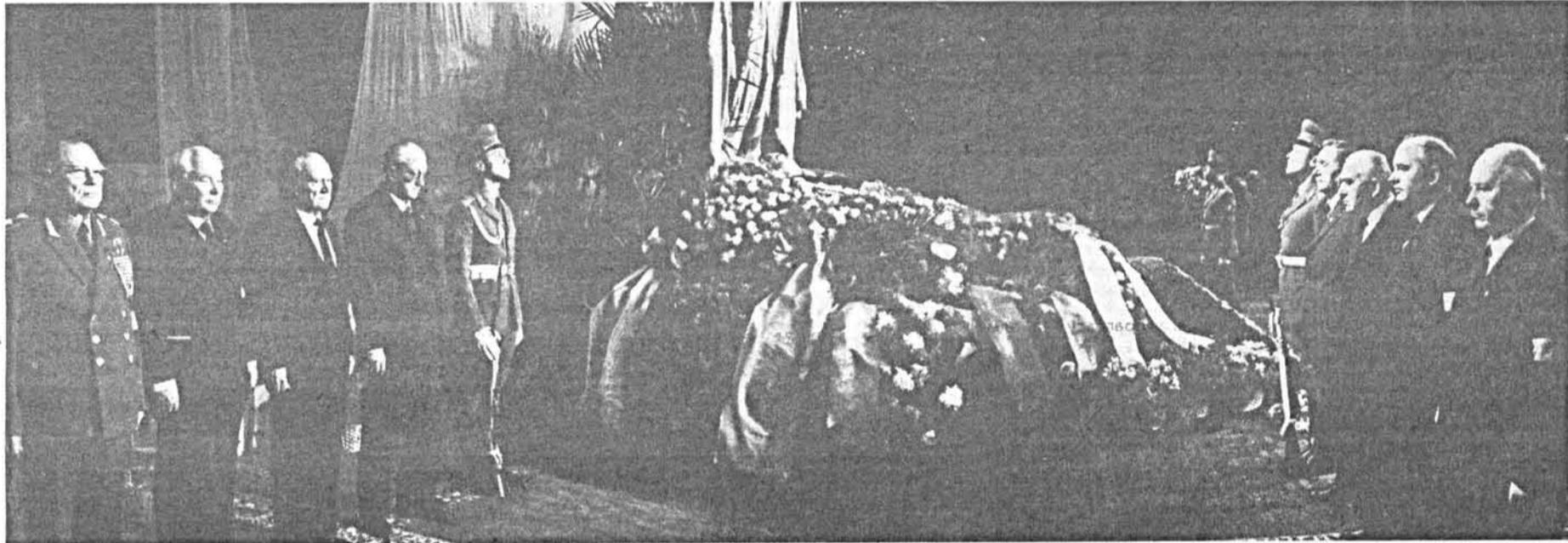
наеў, Р. В. Раманаў, М. А. Ціханаў, Д. Ф. Усцінаў, К. У. Чарненка, У. В. Шчарбіцкі, Г. А. Аліеў, П. Н. Дземічаў, У. І. Далгіх, Ц. Я. Кісялёў, В. В. Кузняцоў, Б. М. Панамароў, Ш. Р. Рашыдаў, М. С. Саломенцаў, Э. А. Шварднадзе, М. В. Зімянін, І. В. Капітонаў, К. В. Ру-

нева ў развіцці сельскай гаспадаркі краіны. Ён многія гады быў звязаны з зямлёй, добра ведаў сялянскую працу. Леанід Ільіч прайшоў шлях ад землеўпарадчыка да «камандарма цаліны», як назвалі яго пакарцелі казахстанскіх прастораў. І працаўнікі падмаскоўных

лістычнай Працы, перадавікі вытворчасці, партыйныя і савецкія работнікі, вядомыя дзеячы навукі і культуры, лётчыкі-касманаўты СССР, прадстаўнікі грамадскасці, ваенна-служачыя.

Л. І. Брэжнеў выйшаў з народа, жыў для яго. Многія з

У жалобным маўчанні ішлі людзі розных пакаленняў, побач з ветэранамі працы і вайны — маладыя рабочыя, спецыялісты, студэнты, навучэнцы. Для іх бязмерна цяжкая страта чалавека, усё жыццё якога да апошняга дня было прысве-

У ганаровай варце — кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы.

дах і фабрыках, у калгасах і саўгасах, установах, інстытутах прайшлі шматлікія мітынгі, удзельнікі якіх выказвалі глыбокі смутак з выпадку смерці выдатнага кіраўніка Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, буйнейшага палітычнага дзеяча нашага часу, дарагога ўсяму савецкаму народу Леаніда Ільіча Брэжнева і давалі слова яшчэ цясней згуртавацца вакол ленынскай партыі, падвоіць энергію ў барацьбе за будаўніцтва камунізму.

Чатыры дні ўвага ўсёй краіны, усяго свету была прыкавана да Дома саюзаў у Маскве, куды ішоў бясконцы паток працоўных і гасцей сталіцы, каб развітацца з любімым Леанідам Ільічам Брэжневым. 12 лістапада аддаць апошні доўг вернаму сыну партыі і народа прыйшлі ўдзельнікі Пленума ЦК КПСС. У ганаровую вахту сталі таварышы Ю. У. Андропай, М. С. Гарбачоў, В. В. Грышын, А. А. Грамыка, Д. А. Ку-

сакоў.

На плошчах і вуліцах сталіцы прыспушчаны чырвоныя флагі з жалобнымі стужкамі. Масквічы, усе савецкія людзі развіталіся з Леанідам Ільічам Брэжневым.

Міма труны з целама памёршага праходзілі ў журботным маўчанні тысячы савецкіх людзей — прадстаўнікі ўсіх пакаленняў, людзі розных прафесій і лёсу. Усім ім бясконца блізка і дарагі Леанід Ільіч, чыё вялікае жыццё і шматгранная дзейнасць неааддзельны ад гісторыі нашай Радзімы, ад інтарэсаў і імкненняў партыі і народа.

У Калонную залу прыйшлі вядомыя акцёры, спевакі, музыканты. Бязмерная іх удзячнасць чалавеку, дзяржаўнаму дзеячу, які так многа ўвагі ўдзяляў духоўнаму развіццю савецкіх людзей, сваёй творчасцю ўнёс асабісты ўклад у скарбніцу культуры савецкага народа.

Неацэнная заслуга Л. І. Брэж-

калгасаў і саўгасаў, развітаючыся з тварцом аграрнай палітыкі партыі, поўныя рашучасці сваёй працай мношчы ўрадлівасць палёў і прадуктыўнасць ферм — асновы Харчовай праграмы краіны.

Савецкія людзі аддаюць належнае Леаніду Ільічу Брэжневу за яго неацэнны ўклад у справу згуртавання шматнацыянальнай сям'і народаў нашай краіны. Праз Калонную залу праходзілі прадстаўнікі многіх нацыянальнасцей і народнасцей краіны. Новая Канстытуцыя СССР, распрацаваная пад кіраўніцтвам таварыша Л. І. Брэжнева, старшыні Канстытуцыйнай камісіі, стала пераконаўчым сведчаннем трыумфу сацыялістычнай дэмакратыі.

...Пад скляпеннямі залы гукаць жалобныя мелодыі. Кожныя тры минуты мяняецца ганаровая варта. Жалобную вахту ля труны нясуць дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР, дэпутаты Вярхоўнага Саветаў саюзных рэспублік, Героі Сацыя-

масквічоў, што прыйшлі развітацца з дарагім чалавекам, асабіста ведалі яго, вучыліся ў яго мэтанакіраванасці, партыйнай прынцыповасці, умению вырашаць самыя складаныя пытанні.

Ля пастамента труны, уздоўж сцен Калоннай залы, у фая Дома саюзаў — сотні вяноў. У іх ліку вянкi ад землякоў таварыша Л. І. Брэжнева — працоўных Днепрадзяржынска і Днепрапятроўска.

Схіляюць пасівелья галовы ветэраны 18-й арміі перад вечнай памяццю свайго аднапалчанина, які асабістым прыкладам натхняў салдат і афіцэраў у гады Вялікай Айчыннай вайны на подзвігі ў імя Радзімы і будучага міру на зямлі. Стоячы тут, у жалобнай Калоннай зале, яго баявыя сябры і таварышы ўспаміналі і свяшчэнную Малую зямлю, і многія іншыя бітвы, дзе ў першых радах заўсёды быў паліткамисар Л. І. Брэжнеў.

чана клопатам аб іх светлай і цудоўнай будучыні.

Аддаць даніну памяці кіраўніка Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы ў Калонную залу Дома саюзаў прыйшлі партыйна-дзяржаўныя дэлегацыі краін сацыялістычнай савецкай дзяржавы, дэлегацыі многіх краін свету.

14 лістапада ў ганаровай вахце ля труны Л. І. Брэжнева зноў сталі кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы. У жалобным маўчанні яны аддалі даніну памяці вялікага чалавека, кіраўніка, палечніка, сябра і таварыша.

...Бясконцы паток людзей, якія прыйшлі развітацца з Леанідам Ільічам Брэжневым. У гадзіну цяжкай страты савецкі народ яшчэ цясней згуртаваў свае рады вакол ленынскага Цэнтральнага Камітэта КПСС, усім сэрцам падтрымліваючы ўнутраную і знешнюю палітыку Камуністычнай партыі.

ПРАЦАВАЦЬ НА КАРЫСЦЬ РАДЗІМЫ

Глыбокім смуткам і болей адазвалася вестка аб смерці Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Леаніда Ільіча Брэжнева ў сэрцах працоўных рэспублікі. Паўсюдна — на заводах і фабрыках, у калгасах і саўгасах, у навуковых установах і ў школах, у арганізацыях і воінскіх часцях — адбыліся жалобныя мітынгі, на якіх рабочыя, калгаснікі, вучоныя, студэнты, воіны гаварылі аб усенароднай любові да кіраўніка партыі і Савецкай дзяржавы, выказвалі ўпэўненасць, што і надалей пад кіраўніцтвам роднай Камуністычнай партыі будучы прыкладаць усе намаганні для паспяховага завяршэння велічных заданняў XXVI з'езда КПСС, пабудовы камуністычнага грамадства.

У жалобным убранні ткацкі цэх Мінскага камвольнага кам-

біната імя 50-годдзя Кампартыі Беларусі. Сакратар парткома прадпрыемства Д. Шэмпель адкрывае мітынг. Яна гаворыць аб рашучасці працаўнікоў камбіната ўмацоўваць адзінства партыі і народа, падвоіць энергію ў барацьбе за выкананне вытворчых планаў і сацыялістычных абавязальнасцяў.

Дырэктар прадпрыемства Н. Сакалоўскі напамінае слаўныя старонкі яркай, па-сапраўднаму гераічнай біяграфіі Л. І. Брэжнева, гаворыць аб тым, з якой дабрастой і чуласцю ставіўся ён заўсёды да людзей, які да апошніх дзён свайго жыцця знаходзіўся на пераднім краі камуністычнага будаўніцтва.

Жыццё Леаніда Ільіча — яркі прыклад служэння партыі, народу, Радзіме — гэта падкрэсліваюць у сваіх выступленнях ветэран Вялікай Ай-

чынай вайны М. Патапаў, ткачыца, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР Л. Ратынская, дэлегат XIX з'езда ВЛКСМ М. Мароз.

На жалобны мітынг у калгасе «Шлях да камунізму» Столінскага раёна сабраліся паляводы, механізатары, жывёлаводы, спецыялісты сельскай гаспадаркі.

— З імем Леаніда Ільіча, — гаворыць сакратар партыйнай арганізацыі калгаса А. Трацякоў, — звязаны важнейшыя дасягненні ў народнай гаспадарцы краіны, пераўтварэнні нашага палескага краю. Усе яго справы і думкі былі падпарадкаваны інтарэсам людзей працы.

На мітынгу выступаюць шафёр П. Гмір, галоўны інжынер Н. Лапола і іншыя. Яны адзначаюць пастаянныя клопаты Л. І. Брэжнева аб павышэнні дабрабыту сялян, развіцці сацыялістычнай сельскай гаспа-

даркі, выказваюць упэўненасць, што Харчовая праграма СССР будзе паспяхова выканана.

Барысаўскі крышталёвы завод імя Ф. Э. Дзяржынскага... Нам, удзельнікам Вялікай Айчыннай вайны, гаворыць слесар В. Міхайлаў, які ўсім савецкім людзям, горка было даведацца аб смерці Леаніда Ільіча Брэжнева. Гэты чалавек быў мужным воінам, баявым камісарам. У самых цяжкіх умовах франтовай абстаноўкі асабістым прыкладам і палымым партыйным словам Л. І. Брэжнеў вёў байцоў да перамогі. Намаганні кіраўніка Камуністычнай партыі і дзяржавы па прадухіленні новай вайны выклікаюць пачуццё самай глыбокай павагі да яго памяці.

Аб аднадушным адабрэнні рашэнняў нечарговага Пленума ЦК КПСС, аб гарачым імкненні ўмацоўваць справу міру ўдарнай працай, яшчэ цясней згуртавацца вакол Камуністычнай партыі, яе ленынскага Цэнтральнага Камітэта заяўляюць на мітынг дырэктар завода, заслужаны работнік прамысловасці БССР А. Гайдук,

наладчык В. Гайдук і іншыя.

З імем Леаніда Ільіча Брэжнева звязаны многія слаўныя старонкі гісторыі Брэста. Тут ён неаднаразова бываў, сустракаўся з працоўнымі. Ушанаваць памяць Леаніда Ільіча ў актавай зале Брэсцкага электрамеханічнага завода імя XXV з'езда КПСС сабраліся сотні рабочых, інжынераў, тэхнікаў, служачых прадпрыемства. Ветэран Вялікай Айчыннай вайны, сакратар цэхавай партыйнай арганізацыі Д. Алаухаў гаворыць:

— Схіляючы галовы перад светлай памяццю дарагога Леаніда Ільіча, мы клянёмся няўхільна ўвасабляць у жыццё рашэнні партыі. Яшчэ цясней згуртуемца вакол Цэнтральнага Камітэта КПСС, праявім высокую арганізаванасць і свядомасць, аддадзім усе сілы справе, якой прысвяціў сваё жыццё Леанід Ільіч Брэжнеў.

— Абарвалася жыццё вернага друга і мудрага настаўніка савецкай моладзі, які натхняў нас асабістым прык-

(Заканчэнне на стар. 4).

Леанід Ільіч Брэжнеў

Цэнтральнаму Камітэту КПСС Прэзідыуму Вярхоўнага Савета СССР Савету Міністраў СССР

Камуністы, усе працоўныя Беларусі глыбока смуткуюць у сувязі з раптоўнай смерцю Генеральнага сакратара Цэнтральнага Камітэта КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Леаніда Ільіча Брэжнева — выдатнага рэвалюцыянера, вернага прадаўжальніка неўміручай ленінскай справы, буйнейшага палітычнага і дзяржаўнага дзеяча сучаснасці, стойкага змагара за мір і камунізм.

Рабочыя, калгаснікі і інтэлігенцыя рэспублікі назаўсёды захаваюць памяць аб Леанідзе Ільічу Брэжневе — палымяным патрыёце і інтэрнацыяналісце, слаўным сыне рабочага класа, аддаўшым усё сваё гераічнае жыццё, свой магутны арганізатарскі талент і дзяржаўную мудрасць беззапаветнаму служэнню людзям працы, камуністычным ідэалам, нашай вялікай сацыялістычнай Радзіме.

Леаніду Ільічу Брэжневу належыць выдатная роля ў выпрацоўцы і ажыццяўленні сацыяльна-эканамічнай стратэгіі партыі на этапе развіцця сацыялізму, у паслядоўным правядзенні курсу на далейшае ўмацаванне эканамічнай і абароннай магутнасці нашай краіны, уздым дабрабыту савецкіх людзей.

Працоўныя Беларусі, які ўсёй краіны, аддаюць даніну шчырай удзячнасці Леаніду Ільічу Брэжневу як буйному тэарэтыку, выдатнаму дзеячу ленінскага тыпу, які так многа зрабіў для ўмацавання савецкага грамадства, брацкай дружбы народаў СССР. Яны заўсёды будуць удзячнымі Леаніду Ільічу за яго тытанічную работу па фарміраванню і правядзенню ў жыццё знешняй палітыкі КПСС і Савецкай дзяржавы, захаванню і ўмацаванню міру на зямлі. Вынікам яго шматграннай дзейнасці з'явіліся ўзрастанне аўтарытэту і ўплыву нашай Радзімы на сусветнай арэне, умацаванне брацкай дружбы і супрацоўніцтва з краінамі сацыялістычнай сям'ядружнасці, міжнароднага камуністычнага, рабочага і нацыянальна-вызваленчага руху.

Беларускаму народу дарагая памяць аб тым, што адна з першых старонак працоўнай біяграфіі Леаніда Ільіча Брэжнева звязана з Савецкай Беларуссю. Займаючы самыя высокія пасады ў партыі і дзяржаве, ён неаднаразова наведваў нашу рэспубліку, сваімі мудрымі парадкамі і ўказаннямі дапамагаў рэспубліканскай партыйнай арганізацыі вырашаць вялікія адказныя задачы гаспадарчага і культурнага будаўніцтва.

Запэўніваем Цэнтральны Камітэт КПСС, Палітбюро ЦК, што працоўныя рэспублікі, які ўсе савецкія людзі, яшчэ цяжней згуртуюцца вакол ленінскай партыі, будуць вернымі яе неўміручай справе, праявяць яшчэ большую настойлівасць у барацьбе за паспяховае ажыццяўленне рашэнняў XXVI з'езда КПСС, будуць як зренку вока берагчы і ўмацоўваць непарушную дружбу і брацтва народаў нашай многанацыянальнай Айчыны, аддадуць усе свае сілы вялікай справе будаўніцтва камунізму.

Светлы вобраз Леаніда Ільіча Брэжнева будзе вечно жыць у сэрцах працоўных Беларусі.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ ПРЭЗІДЫУМ САВЕТ
КАМПАРТЫІ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА МІНІСТРАЎ
БЕЛАРУСІ БЕЛАРУСКАЙ ССР БЕЛАРУСКАЙ ССР

ПРАЦАВАЦЬ НА КАРЫСЦЬ РАДЗІМЫ

(Заначанне.
Пачатак на стар. 3).

ладам на выкананне задач камуністычнага будаўніцтва, — ля мікрафона эканаміст, сакратар цэхавай камсамольскай арганізацыі Н. Цяслюк. — Баявой праграмай дзейнасці камсамола, бацькоўскім наказам моладзі стала глыбокая прамова Леаніда Ільіча на XIX з'ездзе ВЛКСМ. Кожны з нас будзе памнажаць рэвалюцыйныя, баявыя і працоўныя традыцыі, умацоўваць эканоміку Радзімы.

Назаўсёды захаваюць памяць аб Леаніду Ільічу — цудоўным чалавеку, сумленным камунісце, выдатным лідэру і рабочыя, інжынеры, служачыя Мінскага станкабудаўнічага вытворчага аб'яднання імя Кастрычніцкай рэвалюцыі. Аб гэтым гаворыць на жалобным мітынгу генеральны дырэктар аб'яднання І. Паляціла, маладая рабочая Г. Ушацкая і іншыя.

— Есць хлеб — будзе і песня... Гэтыя крылатыя словы Леаніда Ільіча Брэжнева з кнігі «Цаліна» згадвае на жалобным мітынгу хлебарабаў саўгаса «Сітцы» Докшыцкага раёна Герой Сацыялістычнай Працы, брыгадзір М. Карповіч. — Хлебарабам добра вядомы штодзённыя клопаты, якія праяўляў Леанід Ільіч аб далейшым уздыме сельскай гаспадаркі, яго ўвага да патрэб вяскоўцаў. Паспяховае выкананне Харчовай праграмы СССР, прынятай па ініцыятыве таварыша Брэжнева, будзе лепшай памяццю аб верным лідэру.

Мнагалюдны мітынг на Магілёўскім заводзе штучнага валкна імя В. У. Куйбышава адкрывае сакратар парткома прадпрыемства А. Лукашык. Потым на мітынгу выступаюць Герой Сацыялістычнай Працы, апаратчыца З. Бандарэнка, дырэктар завода А. Стацінаў, ветэран партыі, вайны, працы С. Вялаў, начальнік лабарато-

рыі А. Кузьмінова, сакратар камітэта камсамола завода М. Гарабец. У адказ на Зварот Цэнтральнага Камітэта КПСС, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, Савета Міністраў СССР да Камуністычнай партыі, да савецкага народа, заяўляючы яны, мы яшчэ цяжней згуртуем ся вакол ленінскай партыі, будзем самааддана працаваць у імя вялікай справы камунізму.

Актавая зала Бабруйскага мастацкага гарадскога прафтэхвучылішча № 15 у жалобным убранні. Выступае ўдзельнік Вялікай Айчыннай вайны, механік машынага цэха вучылішча М. Гардзеў. Ён падкрэслівае, што справу, за якую змагаўся Леанід Ільіч Брэжнеў, прадоўжаць новыя пакаленні савецкіх людзей. Ветэраны аддадуць усе сілы для выхавання змены, вернай слаўным баявым і працоўным традыцыям савецкага народа.

Разам з савецкімі студэнтамі, выкладчыкамі, рабочымі і служачымі прыйшлі на жалобны мітынг Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі ў Горках юнакі і дзяўчаты з пяцідзесяці краін свету, якія вучацца ў гэтай адной з буйнейшых ВНУ рэспублікі. Прарэктар па навукаў прафесар А. Латыпаў, студэнтка трэцяга курса аграрна-машынага факультэта, камсамольскі актывіст В. Фударэвіч, ветэран партыі, дацэнт М. Дзірактарэнка, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, кавалер чатырох баявых ордэнаў, загадчык кафедры І. Мальцаў, сакратар партыйнай арганізацыі эканамічнага факультэта, дацэнт О. Равава з хваляваннем гавораць аб тым вялікім укладзе, які ўнёс Леанід Ільіч Брэжнеў у справу пабудовы камуністычнага грамадства, запэўніваюць партыю, што прыкладуць усе намаганні для таго, каб паспяхова выканаць Харчовую праграму СССР, распрацаваную па ініцыятыве таварыша Л. І. Брэжнева.

Вострым болем адазвалася вестка аб смерці Л. І. Брэжнева ў сэрцах работнікаў Баранавіцкай швейнай фабрыкі імя С. Грыцаўца. Хоць вялікае, гора людзей, але непахісная іх рашучасць ісці наперад. Пра гэта гавораць на жалобным мітынгу ветэран партыі і Вялікай Айчыннай вайны, начальнік цэха В. Кузняцоў, швачка М. Юрчык і іншыя. У дні працоўнай вахты многія рабочыя фабрыкі перавыконвалі свае зменныя нормы выпрацоўкі пры выдатнай якасці прадукцыі.

Мнагалюдны жалобны мітынг адбыўся таксама на Гомельскім станкабудаўнічым заводзе імя С. М. Кірава, у гродзенскім вытворчым аб'яднанні «Азот» імя С. В. Прытыцкага, на віцебскай абутковай фабрыцы «Чырвоны Кастрычнік», у племзаводзе «Рэканструктар» Талачынскага раёна, Інстытуце гісторыі партыі пры ЦК КПБ, іншых шматлікіх вытворчых, навуковых і творчых калектывах рэспублікі.

Савецкія людзі, аддаючы даніну павагі і памяці вернага сына партыі і народа Леаніда Ільіча Брэжнева, выказваюць жаданне працаваць яшчэ лепш, каб пераўтварыць у жыццё прадвызначэнні XXVI з'езда КПСС, аднадушна адабраюць рашэнні нечарговага Пленума ЦК КПСС.

Краіна ідзе мірным курсам па шляху пабудовы камуністычнага грамадства. Накірункі руху наперад па-ленінску прарозліва і па-бацькоўску мудра выказаны ў многіх работах, выступленнях Л. І. Брэжнева, які назаўсёды застанецца для нас важным арыенцірам. Гэтакасама, як заўсёды прыкладам служэння народу, партыі, сацыялістычнай Радзіме будзе жыццё самога Леаніда Ільіча Брэжнева — чалавека ленінскага складу, палымянага патрыёта, выдатнага мысліцеля эпохі.

У час мітынгу на Мінскім трактарным заводзе імя У. І. Леніна.

СЛУЖЫЦЬ ПАРТЫІ — СЛУЖЫЦЬ НАРОДУ

Пайшоў ад нас чалавек, грамадзянін, які ўсё сваё свядамае жыццё звязаў з партыяй Леніна, пайшоў камуніст, адзіным сэнсам і адзінай мэтай якога было служэнне свайму народу. Да ўсяго яму была справа на зямлі. Ён дбаў аб паліпшэнні дабрабыту савецкіх

людзей і настойліва, мэтанакіравана змагаўся за мір ва ўсім свеце, яго хвалявалі перспектывы развіцця сельскай гаспадаркі, прамысловасці, праблемы пакарэння касмічнай прасторы.

Не абыходзіў сваёй увагай Леанід Ільіч Брэжнеў і літара-

туру. У яго шматлікіх артыкулах, дакладах, выступленнях, грамадзкая даецца глыбокая і ўсебаковая ацэнка сучаснаму творчаму працэсу, вызначаюцца далейшыя накірункі развіцця літаратуры і мастацтва, вядзецца гаворка аб партыйнас-

ці, народнасці ва ўмовах развіцця сацыялізму.

Кнігі Л. І. Брэжнева «Малая зямля», «Адраджэнне», «Цаліна», «Успаміны» — гэта творы, якім наканавана доўгае жыццё і да якіх яшчэ неаднойчы будуць зяртацца і чытачы, і пісьменнікі, бо яны даюць узор

літаратуры высокага ідэйнага і мастацкага гучання, літаратуры, якая жыве турботамі часу.

...Смуткуюць беларускія пісьменнікі. У зале Дома літаратара сабраліся яны, каб ушанаваць памяць чалавека, што стаў чалавекам з біяграфіі кожнага.

ІМЯ ЗАСТАНЕЦА У ВЯКАХ

На сцэне—партрэт Леаніда Ільча Брэжнева ў чорнай, жалобнай рамцы. Да болю блізка, знаёмія і дарагія рысы.

Жалобны мітынг адкрывае сакратар партыйнай арганізацыі Саюза пісьменнікаў БССР, галоўны рэдактар часопіса «Бярозка» В. Адамчык. Ён нагадвае факты з біяграфіі Л. І. Брэжнева, расказвае пра яго яркае і змястоўнае жыццё. У заключэнне В. Адамчык зазначае:

— Жыццё і дзейнасць Леаніда Ільча Брэжнева будуць заўсёды натхняючым прыкладам вернага служэння Камуністычнай партыі і савецкаму народу. Для нас, пісьменнікаў, назаўсёды памятнымі застаюцца словы, сказаныя Леанідам Ільчом на XXVI з'ездзе КПСС: «Жыць інтэрэсамі народа, дзяліць з ім радасць і гора, усталяваць праду жыцця, нашы гуманістычныя ідэалы, быць актыўным удзельнікам камуністычнага будаўніцтва — гэта і ёсць сапраўдная народнасць, сапраўдная партыйнасць мастацтва».

Самае дарагое, заповітнае выказвае старэйшы беларускі пісьменнік П. Кавалёў:

— Леанід Ільч Брэжнеў увайшоў у нашу свядомасць выдатнымі справамі і надзвычайным сваім працоўным жыццём, сваёй, з юнацкіх гадоў, выключнай адданасцю ленынскаму заветам, служэннем інтэрэсам народа, клопам аб развіцці і панажэнні багаццяў Краіны Саветаў, умацаваннем яе эканамічнай і ваеннай магутнасці, аўтарытэту на міжнароднай арэне, перад людзьмі працы ўсяго свету. Ён, верны ленынскаму вучэнню, мудра, празорліва і ўмела кіраваў і натхняў партыю і народ на выдатныя справы, моцна трымаў руку на пульсе ўсяго сучаснага жыцця. І гэта рабіла яго самым паважаным чалавекам у свеце, дало нам магчымасць жыць у міры, процістаяць імперыялістычным планам і намаганням.

— Перастала біцца сэрца легендарнага чалавека нашага часу, Леанід Ільча Брэжнева, — выступае намеснік галоўнага рэдактара часопіса «Полымя» Г. Пашкоў. — Гэтае дарагое імя даўно ўжо стала для нас уважлівым высокага патрыятызму і гуманізму, самаадданнага служэння ленынскай партыі, працоўнаму народу, уважлівага палымянага барацьбіта за мір, за прадухіленне ядзернай катастрофы.

Хачу прыгадаць, працягвае Г. Пашкоў, як год назад мы, невялікая група пісьменнікаў, ездзілі па Талачынскім раёне, якраз па землях тых калгасаў, дзе некалі працаваў землепадчыкам Леанід Ільч. Цяжка перадаць, з якой цеплынёй расказвалі нам простыя людзі: пеляводы, механізатары, жывёлаводы, рабочыя пра сваё сённяшняе жыццё, успамінаючы, якім яно было раней, звязваючы ўсе свае поспехі з пастаянным клопам ленынскай партыі, з яе выдатным кіраўніком Леанідам Ільчом Брэжневым.

На мітынгу выступілі таксама сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў БССР І. Чыгрынаў і старэйшы пэст С. Шушкевіч.

Удзельнікі жалобнага мітынгу аднадушна прынялі тэкст тэлеграмы Цэнтральнаму Камітэту КПСС, у якой гавораць, што яшчэ цяжней згуртуюцца вакол ленынскага Цэнтральнага Камітэта, прыкладуць усе намаганні для таго, каб справамі і словам служыць сваёй партыі, свайму народу.

12 лістапада жалобны мітынг адбыўся ў Рэспубліканскім тэатры юнага глядача імя 50-годдзя камсамола Беларусі. На ім выступілі: дырэктар тэатра М. Карпенка, заслужаная артыстка БССР Р. Маленчанка, артыст У. Емяльянаў.

Жалобны мітынг у Дзяржаўным тэатры оперы і балета БССР адкрыў сакратар партыйнага бюро заслужаны артыст рэспублікі У. Будкевіч. Затым выступілі дырэктар тэатра В. Букань, майстар вытворчага кам-

біната А. Саладуха, салістка оперы І. Хабібуліна, балетмайстар-рэпетытар народнага артыстка БССР Н. Давыдзенка. Удзельнікі мітынгу прынялі тэкст п'яна на адрас Цэнтральнага Камітэта КПСС, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР і Савета Міністраў СССР.

Мітынг Саюза кінамаграфістаў БССР і кінастудыі «Беларусьфільм» адкрыў сакратар партыйнай арганізацыі кінастудыі В. Высеўка. Выступілі дырэктар кінастудыі, намеснік старшыні Дзяржаўнага БССР Я. Вайтовіч, лаўрэат Дзяржаўных прэміяў СССР і БССР, народны артыст рэспублікі, вэтэран Вялікай Айчыннай вайны І. Веяняровіч, галоўны рэдактар аб'яднання «Летапіс» дэпутат Вярхоўнага Савета БССР М. Марушкевіч, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны В. Амалеў, дырэктар карціны А. Бянецкі.

На жалобным мітынг, які адбыўся ў Акадэмічным тэатры імя Я. Купалы, выступілі сакратар партарганізацыі калектыву народнага артыстка БССР Л. Давыдовіч, дырэктар тэатра І. Вашкевіч, народная артыстка рэспублікі М. Захарэвіч. Слова ад моладзі сказала кандыдат у члены КПСС актрыса Т. Пузіноўская.

Жалобны мітынг, прысвечаны памяці Л. І. Брэжнева, адбыўся ў Саюзе кампазітараў БССР. Яго адкрыў сакратар партыйнай арганізацыі саюза, кампазітар Л. Захлеўны. Выступілі народны артыст СССР Г. Цітовіч, намеснік старшыні СК БССР У. Дарохін, заслужаны дзеяч мастацтваў рэспублікі Б. Смольскі. Удзельнікі мітынгу накіравалі п'яна на адрас ЦК КПСС.

На мітынг у рэспубліканскім Доме работнікаў мастацтваў выступілі намеснікі старшыні прэзідыума праўлення Беларускага тэатральнага аб'яднання К. Белавусеў і С. Косцін, работнік РДРМ, вэтэран Вялікай Айчыннай вайны, камуніст Р. Ліўшыц, адказны сакратар БТА, сакратар парткома Г. Аўсянкіна, метадыст РДРМ М. Барціцкая.

У Палацы мастацтваў адбыўся жалобны мітынг мастакоў рэспублікі, работнікаў Мастацкага фонду БССР і Палацы мастацтваў. Мітынг адкрыў намеснік сакратара партыйнай арганізацыі Саюза мастакоў, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР В. Пратасеня. Пра яркі і багаты жыццёвы шлях Л. І. Брэжнева расказаў прысутным заслужаны дзеяч мастацтваў Л. Шчамялёў. На мітынг выступілі старшыня праўлення Саюза мастакоў БССР, народны мастак БССР А. Бембель, народны мастак СССР М. Савіцкі і З. Азгур, рабочы Палацы мастацтваў С. Каліноўскі.

12 лістапада адбыўся жалобны мітынг у Саюзе архітэктараў БССР. На ім выступілі намеснік старшыні праўлення Саюза архітэктараў БССР І. Ляўко, дырэктар спецыялізаванай архітэктурна-праектнай майстэрні СА БССР В. Варакса, галоўны інжынер САПМ А. Азараў, загадчык кабінета праектаў САПМ Л. Татаранкава.

У той жа дзень жалобны мітынг, прысвечаны памяці Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнева, прайшоў у Дзяржаўным мастацкім музеі БССР. Дырэктар музея Ю. Карачун, сакратар партыйнай арганізацыі П. Хацько, вэтэран партыі А. Сакалоў, сакратар камсамольскай арганізацыі М. Шчарбакова адзначалі вялікі ўклад Л. І. Брэжнева ў будаўніцтва асновы развіцця сацыялізму, у справу палітычнага і эканамічнага развіцця нашай краіны, у справу пад'ёму народнага дабрабыту.

Смерць Леаніда Ільча Брэжнева — гэта вялікая страта не толькі для Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і ўсяго савецкага народа, але і для ўсіх людзей добрай волі на зямлі. Ён вучыў нас самым складаным пытанні палітычнага і эканамічнага развіцця вырашаць мірным шляхам. Вучыў чалавечнасці, гуманнасці, павазе да простага чалавека, да чалавека працы.

Усё жыццё Леаніда Ільча Брэжнева — прыклад самаадданнага служэння сацыялізму, барацьбы за мір, разраду, аслабленне міжнароднай напружанасці. Ён стаў прызнаным лідэрам камуністычнага руху ва ўсім свеце. У яго асобе мы страцілі вернага сына ленынскай партыі, чалавека, які ўнёс велізарны ўклад у развіццё сацыялістычнага дэмакратыі, умацаванне дружбы народаў нашай шматнацыянальнай Радзімы. Сваёй дзейнасцю ён заслужыў шчы-

Неспадзяваная вестка аб заўчаснай смерці Леаніда Ільча Брэжнева глыбокім смуткам напоўніла сэрцы савецкіх людзей. Яшчэ зусім нядаўна мы слухалі і чыталі яркае выступленне Леаніда Ільча на прыёме ў Крамлёўскім Палацы з'ездаў з нагоды 65-й гадавіны Вялікага Кастрычніка. У ім была дадзена высокая ацэнка дасягненняў нашай краіны, міралюбівай палітыкі Савецкай дзяржавы, былі папярэджаны аматары ваен-

Нам, прадстаўнікам мастацтва Беларусі, як і ўсім савецкім людзям, усяму працоўнаму чалавецтву цяжка ў гэтыя дні... Цяжка адчуваць, што побач ужо няма таго чалавека, жыццё і думкі якога былі накіраваны на тое, каб усе мы жылі ў міры і спакоі, каб ніколі не чулі мы і нашы дзеці выбухаў гармат; каб цясней згуртаваліся людзі ў дружнай братняй сям'і, вырошчвалі хлеб і ўпэўнена крочылі наперад, да камунізму.

Адышоў ад нас чалавечны

Горкая, горкая страта... У гэтыя цяжкія дні ўсенароднага смутку асабліва ярна ўяўляеш веліч асобы чалавека, які стаў на чале нашай дзяржавы. І найпершае, чым не магу не падзяліцца, — шчырае і простае пачуццё вялікай удзячнасці за светлую, святую, самую галоўную справу Леаніда Ільча. Гэта самая галоўная яго справа — захаванне міру. Як жа важна, што на працягу амаль двух дзесяцігоддзяў нашым ідэйным кіраўніком быў чалавек, які на ўласным вопыце зведаў, што значыць вайна, сам прайшоў праз яе жахі! Іменна таму так горача і паслядоўна, усім жыц-

Калі памірае наогул чалавек, то ў тых, хто застаецца на зямлі, заўсёды гора, заўсёды жалба.

І гэтае гора, гэтая жалба кожны раз павялічваецца, калі памірае вялікі чалавек, тады гора становіцца ўсім жорсткім, усенародным.

З жыцця пайшоў верны прадаўжальнік вялікай справы Леаніда, палымяны патрыёт, выдатны рэвалюцыянер і змагар за мір, за камунізм Леанід Ільч Брэжнеў.

За семдзят шэсць гадоў свайго жыцця ён паспеў шмат зрабіць для нашай краіны і нашай партыі. Яго дзейнасць і асабісты лёс неаддзельны ад такіх важнейшых этапаў камуністычнага будаўніцтва, як калектывізацыя і індустрыялізацыя, як Вялікая Айчынная вайна і ўвесь час, які быў за ёй, аж да сённяшніх дзён.

Чалавечтва шмат за што будзе ўдзячна на доўгія гады гэ-

Савецкі народ, прагрэсіўнае чалавечтва развіталіся з Леанідам Ільчом Брэжневым — выдатным з выдатных сваіх сыноў.

Перастала біцца палымянае сэрца камуніста. Пайшоў ад нас выдатны палітычны і дзяржаўны дзеяч сучаснасці. Яго жыццё — гэта яскравыя старонкі гісторыі нашай краіны, напружаны будні першых пяцігодак, суровыя выпрабаванні Вялікай Айчыннай вайны, аднаўленне гарадоў і сёл, зруйнаваных, спаленых фашысцкімі захопнікамі, цаліна, космас, грандыёзныя планы камуністычнага будаўніцтва. Гэты слаўны шлях Леанід Ільч прайшоў з народам, аддаючы яму ўсе свае помыслы, сілы, нястомную энергію. І заўжды будучы чалавечтва ён бачыў у непарунай сувязі з мірам на

Леанід Ільч заўсёды ўважліва ставіўся да творчай інтэлігенцыі нашай краіны, прымаючы ўдзел у работах з'ездаў мастакоў, пісьменнікаў, музыкантаў. У яго выступленнях і кнігах данадава вызначана роля мастака ў жыцці, раскрыты таяні паняцці, як рэалізм, наватарства, праўда ў мастацтве. На прыкладзе свайго жыцця Л. І. Брэжнеў паказваў, як вучыцца мастацтву пераконна. Усё,

рую павягу і любоў ўсяго савецкага народа.

Шмат увагі надаваў Л. І. Брэжнеў развіццю літаратуры і мастацтва. Яго выступленні на XXV і XXVI з'ездах партыі — заклік ствараць яркія, рэалістычныя творы, якія адлюстравалі б нашы савецкую рэчаіснасць, творы ідэйна значныя, глыбокія, майстэрныя. Гэтыя словы на многія гады будуць для нас, беларускіх мастакоў, праграмай у працы. Мы не пашадуем сіл і энергіі і сваёй

чалавек... Сэрца не хоча мірыцца з гэтай весткай. Сэрца — мацярынскае, акцёрскае сэрца — назаўсёды захаве жывую ўдзячнасць да Леаніда Ільча. Ён жа так многа зрабіў для мірнага жыцця нашай краіны, наогул, і так многа — менавіта для людзей мастацтва, для нашага прафесійнага росквіту! Ён шмат рабіў для таго, каб савецкае мастацтва ў сваіх дасягненнях было з'яднана з усімі справамі нашага народа, каб яно спрыяла выхаванню чалавека

цём сваім, нястомнай дзейнасцю на высокай партыйнай і дзяржаўнай пасадзе Леанід Ільч абараняў мірнае шчасце, спакой людзей нашай Радзімы.

Сама я — з таго пакалення, самы светлыя гады якога змачыла вайна. Пра гэта ў мяне бачылася і трыюмфальная на ўсё жыццё. Таму для мяне асабіста вельмі важна, што мае дзеці гадаваліся пад мірным небам, што іх юнацтва па-сапраўднаму светлае. А яшчэ я веру, што іх уваходзіма ў самастойнае, сталае жыццё не перашиодзіць новай крывавай трагедыяй. У гэтыя жалобныя дні, калі мы развіталіся з Леанідам Ільчом

таму выдатнаму палітычнаму дзеячу. Гэта і ягоны вялікі ўклад у тым, што людзі вольны трыццаць сем гадоў жывуць без катастрофічных войнаў. Калі дазволена будзе сказаць так — наш цяперашні час дзякуючы яму зрабіўся нястрашным, ва ўсям выпадку, людзі мелі магчымасць дасоль займацца, як ніколі раней, стваральнай працай.

Вялікі ўклад Леаніда Ільча Брэжнева ў згуртаванне сусветнай сацыялістычнай садружнасці, у развіццё міжнароднага камуністычнага руху.

Мы, пісьменнікі, схіляючы сёння разам з народам свае галовы над труной выдатнага прадаўжальніка справы вялікага Леаніда, не можам не прыгадаць, як многа зрабіў ён для культуры ўсіх нацыянальнасцей нашай краіны, для мастацтва, для літаратуры. Яго ўказанні, яго заўвагі, яго парады па пытаннях культуры, літа-

зямлі. Воін Вялікай Айчыннай, Леанід Ільч Брэжнеў разумеў усю катастрофічную небяспеку вайны ў наш ждзены век. Ён быў усенародным выказнікам нашага усенароднага імкнення да міру. «Мы прывыклі гаварыць «мірны час». І ўсе мы хочам, каб гэты мірны час не стаў інтэрвалам паміж двума войнамі. Хай другая сусветная вайна застанеца апошняй сусветнай вайной», — у гэтых словах Леанід Ільч не проста дэкларацыя, а наша, савецкая, сутнасць. Думка аб міры жыве ў сэрцы кожнага савецкага чалавека, з ёю мы ідзем на працу, з ёю вяртаемся дадому ў свае сем'і.

Мы верым, што наша родная Камуністычная партыя, наш урад зробіць усё, каб абарачы свет ад новых ваенных пажараў.

намечанае гэтым празорлівым чалавекам, было заснавана на глыбокім веданні марксісцка-ленынскай тэорыі, на глыбокім веданні жыцця. Усё, намечанае ім, мы будзем ператвараць у жыццё.

З. АЗГУР, народны мастак СССР, Герой Сацыялістычнай Працы, лаўрэат Дзяржаўных прэміяў СССР, сапраўдны член Акадэміі мастацтваў СССР.

працай унясём дастойны ўклад у росвіт нашай Радзімы. Памяць пра Леаніда Ільча Брэжнева, выдатнага палітычнага і партыйнага дзеяча сучаснасці, назаўсёды захаваем у нашых сэрцах.

М. САВІЦКІ, народны мастак СССР, лаўрэат Дзяржаўных прэміяў СССР і БССР, член-карэспандэнт Акадэміі мастацтваў СССР.

гу ўдзяляў літаратуры і мастацтву, у прыватнасці, мастацтву музычнаму, надаючы яму важнае грамадска-выхаваўчае значэнне, клапаціўся аб яго развіцці.

Перастала біцца сэрца Першага камуніста краіны, але справа Леаніда, якой ён аддаў усё жыццё, будзе жыць вечно.

Г. ЦІТОВІЧ, народны артыст СССР.

камуністычнага складу — ва ўсіх сферах жыцця.

Цяжка пачуццё страты... І тым больш расце ў душы кожнага з нас, працоўнікаў мастацтва, рашучасць яшчэ мацней згуртавацца вакол роднай Камуністычнай партыі, усе свае творчыя сілы і сваё натхненне аддаць нашаму вялікаму савецкаму народу, разам з ім ажыццяўляць і прадаўжаць стваральныя ідэі Леаніда Ільча Брэжнева.

Галіна МАКАРАВА, народная артыстка СССР.

Брэжневым — нястомным барацьбітом за мір, была хвіліна, калі раптоўна абстраціліся думкі пра складанасць, напружанасць сённяшняга становішча на зямлі. Але праз гэта толькі ўмацавалася ўпэўненасць, што вялікая гуманная справа Леаніда Ільча Брэжнева, чалавека, да якога прыслухоўваўся ўвесь свет, будзе прадоўжана дзейнасцю Палітбюро ЦК Камуністычнай партыі на чале з таварышам Ю. У. Андропавым. Будзе забяспечаны мір народам нашай краіны, многім народам на планеце.

Тамара НІЖНІКАВА, народная артыстка СССР.

ратуры і мастацтва заўсёды ўспрымаліся намі як аснова творчых дзій. Ды і сам Леанід Ільч нямогла папрацаваў як творца з пером у руках. Дастаткова прыгадаць кнігі «Малая зямля», «Адраджэнне», «Цаліна», «Успаміны». Сваёй творчасцю ён паказваў нам, што для народа аднолькава патрэбны творы па ўсіх тэмах. Няхай гэта будзе мінулае, тая ж Вялікая Айчынная вайна, ці гарачая сённяшняя ява, альбо пагляд у будучыню.

Леанід Ільч Брэжнеў быў настаўнікам і дарадцам усім.

Цяжкая страта, якая панесена намі. Глыбокі наш смутак.

Цяпер, як ніколі, мы згуртуваемся вакол Камуністычнай партыі, каб пад яе кіраўніцтвам і надалей ісці ленынскім шляхам да камунізму.

Іван ЧЫГРЫНАУ, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР, сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Няхай жа спакой на зямлі будзе велічным помнікам палымянаму змагару за мір Леаніду Ільчу Брэжневу.

Смутак наш глыбокі. Але партыя вучыць нас яшчэ цясней згуртаваць свае рады, ісці наперад — дарагою здзяйснення вялікіх планаў камуністычнага будаўніцтва. Да гэтага заклікаў савецкі народ Генеральны сакратар ЦК КПСС Юрый Уладзіміравіч Андропав у сваёй прамове на нечарговым Пленуме ЦК КПСС.

Задача кожнага камуніста, кожнага працоўніка сёння ў тым і заключаецца, каб сваёй дзейнасцю, самаадданай працай мацаваць нашу Краіну Саветаў, зрабіць усё для яе далейшага росквіту.

Васіль ЗУЕНАК, сакратар праўлення СП БССР.

Жалобны мітынг на Краснай плошчы. На трыбуне Маўзалея У. І. Леніна.

Тэлефота ТАСС—БЕЛТА.

ПАХАВАННЕ ЛЕАНІДА ІЛЬІЧА БРЭЖНЕВА

Жалобны мітынг на Краснай плошчы

Прамова Ю. У. АНДРОПАВА

З пачуццём глыбокага смутку савецкі народ 15 лістапада праводзіў у апошні шлях Леаніда Ільіча Брэжнева — выдатнага дзеяча Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, міжнароднага камуністычнага і рабочага руху, Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыню Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

...Калонная зала Дома саюзаў. У апошнюю ганаровую варту ля труны памёршага становяцца таварышы Ю. У. Андропав, М. С. Гарбачоў, В. В. Грышын, А. А. Грамыка, Д. А. Кунаеў, Р. В. Раманаў, М. А. Ціханаў, Д. Ф. Усцінаў, К. У. Чарненка, У. В. Шчарбіцкі, Г. А. Аліеў, П. Н. Дземічаў, У. І. Далгіх, Ц. Я. Кісялёў, В. В. Кузняцоў, Б. М. Панамароў, Ш. Р. Рашыдаў, М. С. Саломенцаў, Э. А. Шварднадзе, М. В. Зімянін, І. В. Капітонаў, К. В. Русакоў.

Жалобную вахту неслі члены камісіі па арганізацыі пахавання А. П. Аляксандраў, С. А. Шалаеў, Б. М. Пастухоў, М. М. Блахін, Г. М. Маркаў, Ц. М. Хрэнікаў, М. А. Панамароў, С. Ф. Бандарчук, В. У. Церашкова, Г. Ц. Берагавой, А. Ф. Гардзюк, В. А. Смірноў, В. М. Голубева, А. В. Гіталаў.

11 гадзін. У зале застаюцца родныя і блізкія Л. І. Брэжнева. Апошнія хвіліны развітання. Пад гукі жалобных мелодый труну з цэлам Л. І. Брэжнева выносяць з Калоннай залы і ўстанаўліваюць на артылерыйскі лафет. Картэж павольна накіроўваецца на Красную плошчу.

У жалобнай працэсіі за труной Л. І. Брэжнева ў журботным маўчанні ідуць кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, члены камісіі па арганізацыі пахавання, родныя і блізкія памёршага, міністры, адказныя работнікі ЦК КПСС, МКК КПСС і выканкома Мас-савета, прадстаўнікі грамадскасці.

Наперадзе працэсіі — сотні вяноў, ускладзеных у Доме саюзаў ад ЦК КПСС, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, Савета Міністраў СССР, саюзных рэспублік, краёў і абласцей, партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, ад працоўных калектываў краіны. Тут жа вянкі ад замежных дэлегацый.

На чырвоных атласных падушчакх нясуць савецкія ўзнагароды і ўзнагароды замежных дзяржаў, якіх удастоен Л. І. Брэжнеў за сваю шматгранную дзейнасць на пасадзе кіраўніка Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы.

Красная плошча запоўнена народам. У цоткім страі — частці войск Маскоўскага гарнізона.

Над іх калонамі схілены баявыя сцягі.

Жалобная працэсія спыняецца ля Маўзалея. Труна з лафета пераносіцца на пастамента.

На Цэнтральную трыбуну Маўзалея падыходзяць таварышы Ю. У. Андропав, М. С. Гарбачоў, В. В. Грышын, А. А. Грамыка, Д. А. Кунаеў, Р. В. Раманаў, М. А. Ціханаў, Д. Ф. Усцінаў, К. У. Чарненка, У. В. Шчарбіцкі, Г. А. Аліеў, П. Н. Дземічаў, У. І. Далгіх, Ц. Я. Кісялёў, В. В. Кузняцоў, Б. М. Панамароў, Ш. Р. Рашыдаў, М. С. Саломенцаў, Э. А. Шварднадзе, М. В. Зімянін, І. В. Капітонаў, К. В. Русакоў, члены камісіі па арганізацыі пахавання.

На гасцявых трыбунах — члены і кандыдаты ў члены ЦК КПСС, члены Цэнтральнай рэвізійнай камісіі КПСС, дэпутаты Вярхоўнага Саветаў СССР і РСФСР, прадстаўнікі партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, военачальнікі, перадавікі вытворчасці.

Тут жа — шматлікія зарубежныя госці, якія прыбылі на пахаванне Л. І. Брэжнева.

Прысутнічаюць партыйна-дзяржаўныя дэлегацыі: НРБ — Генеральны сакратар ЦК БКП, Старшыня Дзяржаўнага савета НРБ Т. Жыўкаў (кіраўнік дэлегацыі), член Палітбюро ЦК БКП, Старшыня Савета Міністраў НРБ Г. Філіпаў, член ЦК БКП, пасол НРБ у СССР Д. Жулеў; ВНР — Першы сакратар ЦК ВСРП Я. Кадар (кіраўнік дэлегацыі), член Палітбюро ЦК ВСРП, Старшыня Прэзідыума ВНР П. Лошанцы, член ЦК ВСРП, пасол ВНР у СССР Ш. Райнаі; СРВ — член Палітбюро ЦК КПВ, Старшыня Дзяржаўнага савета СРВ Чыонг Цынь (кіраўнік дэлегацыі), кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПВ, міністр замежных спраў СРВ Нгуен Ко Тхац, член ЦК КПВ, пасол СРВ у СССР Дзін Ньо Ліем; ГДР — Генеральны сакратар ЦК САПГ, Старшыня Дзяржаўнага савета ГДР Э. Хонекер (кіраўнік дэлегацыі), член Палітбюро ЦК САПГ, Старшыня Савета Міністраў ГДР В. Штоф, член Палітбюро ЦК САПГ, Прэзідэнт народнай палаты ГДР Х. Зіндэрман, намеснік Старшыні Дзяржаўнага савета ГДР Г. Гельтінг, член Палітбюро ЦК САПГ, сакратар ЦК САПГ Г. Мітаг; КНДР — член Палітбюро ЦК ППК, віцэ-прэзідэнт КНДР Пак Сен Чэр (кіраўнік дэлегацыі), член ЦК ППК, міністр сувязі КНДР, старшыня Цэнтральнага праўлення Таварыства карэйска-савецкай дружбы Кім Ён Чхэ, кандыдаты ў члены ЦК ППК — намеснік загадчыка міжнароднага аддзела ЦК ППК Кіль Чэ Ген, пасол КНДР у

Таварышы!

Цяжкая страта напаткала нашу партыю, наш народ, усё перадавое чалавецтва. Сёння мы праводзім у апошні шлях Леаніда Ільіча Брэжнева — слаўнага сына нашай Радзімы, палымнага марксіста-ленінца, выдатнага кіраўніка Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, віднейшага дзеяча міжнароднага камуністычнага і рабочага руху, нястомнага змагара за мір і дружбу народаў. Дазвольце перш за ўсё выказаць глыбокае спачуванне сям'і і блізкім Леаніда Ільіча.

Леанід Ільіч належаў да плеяды палітычных кіраўнікоў, якія выраслі і загартавалі ў гады самаадданай барацьбы савецкага народа за ўмацаванне заваёў Вялікага Кастрычніка, за ажыццяўленне заветаў Леніна, за пабудову сацыялізму ў нашай краіне, за яе свабоду і незалежнасць.

Рабочы і воін, выдатны арганізатар і мудры палітычны дзеяч, Леанід Ільіч Брэжнеў быў звязан з народам кроўнымі, непарыўнымі вузамі. Усё яго жыццё і дзейнасць былі падпарадкаваны служэнню інтарэсам людзей працы. Увесь свой яркі талент, усю сваю велізарную энергію ён аддаў справе сацыялізму — грамадства свабоды і сацыяльнай справядлівасці, брацтва людзей працы.

З дзейнасцю Леаніда Ільіча Брэжнева на вышэйшых пасадах партыйнага і дзяржаўнага кіраўніцтва звязан выключна важны перыяд у гісторыі нашай партыі і краіны. Пад яго кіраўніцтвам распрацоўвалася і паслядоўна праводзілася ў жыццё палітыка партыі, прасякнутая пастаяннымі клопатамі аб чалавечу працы, аб уздыме народнага дабрабыту, трывала ўсталявалася ленынскія нормы партыйнага і дзяржаўнага жыцця, дабратворная атмасфера дружнай, сумеснай работы.

У памяці народаў Леанід Ільіч Брэжнеў назаўсёды застаецца выдатным барацьбітом за трывалы мир і мірнае супрацоўніцтва паміж народамі. Ён паслядоўна, з усёй страсцю сваёй душы змагаўся за разрадку міжнароднай напружанасці, за пазбаўленне чалавецтва ад пагрозы ядзернай вайны, за ўмацаванне згуртаванасці сацыялістычнай сярэдняй і адзінства міжнароднага камуністычнага руху.

Таварышы! У гэту горкую гадзіну, развітаючыся з Леанідам Ільічам Брэжневым, уся наша партыя, яе Цэнтральны Камітэт заяўляюць аб сваёй рашучасці цвёрда і паслядоўна праводзіць у жыццё тую страгачную лінію ва ўнутранай і знешняй палітыцы, якая выпрацоўвалася пад дабратворным уплывам Леаніда Ільіча Брэжнева.

Яшчэ цясней згуртоўваючыся вакол партыі, яе ленынскага Цэнтральнага Камітэта і яго калектывнага кіраўніцтва, савецкія людзі заяўляюць аб сваёй падтрымцы палітыкі партыі, аб сваім бязмежным давер'і да яе. Партыя будзе і ў далейшым рабіць усё неабходнае для далейшага павышэння жыццёвага ўзроўню народа, развіцця дэмакратычных асноў савецкага грамадства, умацавання эканамічнай і абароннай магутнасці краіны, усталявання дружбы брацкіх народаў Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

Цэнтральны Камітэт КПСС будзе няўхільна ажыццяўляць рашэнні XXVI з'езда партыі, волю савецкага народа.

Мы будзем рабіць усё для далейшага ўмацавання згуртаванасці вялікай садружнасці сацыялістычных дзяржаў, адзінства радыю камуністаў усяго свету ў барацьбе за агульныя мэты і ідэалы. Мы будзем захоўваць і развіваць нашу салідарнасць і наша супрацоўніцтва з краінамі, якія вызваліліся ад СССР Квон Хі Ген; Рэспублікі Куба — Першы сакратар ЦК Кампартыі Кубы, Старшыня Дзяржаўнага савета і Савета Міністраў Рэспублікі Куба Фідэль Кастра Рус (кіраўнік дэлегацыі), члены Палітбюро ЦК Кампартыі Кубы, намеснікі Старшыні Дзяржаўнага савета і Савета Міністраў Рэспублікі Куба Раміра Вальдэс Менендэс і Карлас Рафалыс Радрыгес Радрыгес, кандыдат у члены ЦК Кампартыі Кубы, пасол Рэспублікі Куба ў СССР Рэне Анільо Капотэ; ЛНДР — член Палітбюро ЦК НРПД, Прэзідэнт

У памяці народаў Леанід Ільіч Брэжнеў назаўсёды застаецца выдатным барацьбітом за трывалы мир і мірнае супрацоўніцтва паміж народамі. Ён паслядоўна, з усёй страсцю сваёй душы змагаўся за разрадку міжнароднай напружанасці, за пазбаўленне чалавецтва ад пагрозы ядзернай вайны, за ўмацаванне згуртаванасці сацыялістычнай сярэдняй і адзінства міжнароднага камуністычнага руху.

Таварышы! У гэту горкую гадзіну, развітаючыся з Леанідам Ільічам Брэжневым, уся наша партыя, яе Цэнтральны Камітэт заяўляюць аб сваёй рашучасці цвёрда і паслядоўна праводзіць у жыццё тую страгачную лінію ва ўнутранай і знешняй палітыцы, якая выпрацоўвалася пад дабратворным уплывам Леаніда Ільіча Брэжнева.

Яшчэ цясней згуртоўваючыся вакол партыі, яе ленынскага Цэнтральнага Камітэта і яго калектывнага кіраўніцтва, савецкія людзі заяўляюць аб сваёй падтрымцы палітыкі партыі, аб сваім бязмежным давер'і да яе. Партыя будзе і ў далейшым рабіць усё неабходнае для далейшага павышэння жыццёвага ўзроўню народа, развіцця дэмакратычных асноў савецкага грамадства, умацавання эканамічнай і абароннай магутнасці краіны, усталявання дружбы брацкіх народаў Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

Цэнтральны Камітэт КПСС будзе няўхільна ажыццяўляць рашэнні XXVI з'езда партыі, волю савецкага народа.

Мы будзем рабіць усё для далейшага ўмацавання згуртаванасці вялікай садружнасці сацыялістычных дзяржаў, адзінства радыю камуністаў усяго свету ў барацьбе за агульныя мэты і ідэалы. Мы будзем захоўваць і развіваць нашу салідарнасць і наша супрацоўніцтва з краінамі, якія вызваліліся ад

каланіяльнага прыгнёту, з барацьбой народаў за нацыянальную незалежнасць і сацыяльны прагрэс. Мы заўсёды будзем адданымі справе барацьбы за мір, за разрадку міжнароднай напружанасці.

У складанай міжнароднай абстаноўцы, калі сілы імперыялізму спрабуюць штурхнуць народы на шлях варожасці і ваеннай канфрантацыі, партыя і дзяржава будзь непахісна адстойваць жыццёвыя інтарэсы нашай Радзімы, падтрымліваць высокую пільнасць, гатоўнасць даць сакрушальны адпор любой спробе агрэсіі. Яны будзь памнажаць свае намаганні ў барацьбе за бяспеку народаў, умацоўваць супрацоўніцтва з усімі міралюбівымі сіламі планеты. Мы заўсёды гатовы да сумленнага, раўнапраўнага і ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва з любой дзяржавай, якая таго жадае.

У гэтыя дні смутку мы з асаблівай сілай адчуваем падтрымку і салідарнасць з нашай партыяй, з савецкім народам працоўных краін сацыялізму, брацкіх партый, усіх барацьбітоў за сацыяльны прагрэс. Мы ўдзячныя ім за гэта. Мы ўдзячныя таксама ўрадам і народам шматлікіх краін на ўсіх кантынентах, якія ўшанавалі ў гэтыя дні памяць Леаніда Ільіча Брэжнева.

Таварышы! Камуністычная партыя Савецкага Саюза цвёрда заяўляе, што служэнне справе рабочага класа, працоўнага народа, справе камунізму і міру, якой прысвяціў усё сваё жыццё Леанід Ільіч Брэжнеў, складае і будзе складаць вышэйшую мэту і сэнс усёй яе дзейнасці.

Бывай, дарагі Леанід Ільіч! Памяць аб табе ніколі не пагасне ў нашых сэрцах. Справа твая будзь прадаўжацца ў здзяйсненнях нашай партыі і народа!

каланіяльнага прыгнёту, з барацьбой народаў за нацыянальную незалежнасць і сацыяльны прагрэс. Мы заўсёды будзем адданымі справе барацьбы за мір, за разрадку міжнароднай напружанасці.

У складанай міжнароднай абстаноўцы, калі сілы імперыялізму спрабуюць штурхнуць народы на шлях варожасці і ваеннай канфрантацыі, партыя і дзяржава будзь непахісна адстойваць жыццёвыя інтарэсы нашай Радзімы, падтрымліваць высокую пільнасць, гатоўнасць даць сакрушальны адпор любой спробе агрэсіі. Яны будць памнажаць свае намаганні ў барацьбе за бяспеку народаў, умацоўваць супрацоўніцтва з усімі міралюбівымі сіламі планеты. Мы заўсёды гатовы да сумленнага, раўнапраўнага і ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва з любой дзяржавай, якая таго жадае.

У гэтыя дні смутку мы з асаблівай сілай адчуваем падтрымку і салідарнасць з нашай партыяй, з савецкім народам працоўных краін сацыялізму, брацкіх партый, усіх барацьбітоў за сацыяльны прагрэс. Мы ўдзячныя ім за гэта. Мы ўдзячныя таксама ўрадам і народам шматлікіх краін на ўсіх кантынентах, якія ўшанавалі ў гэтыя дні памяць Леаніда Ільіча Брэжнева.

Таварышы! Камуністычная партыя Савецкага Саюза цвёрда заяўляе, што служэнне справе рабочага класа, працоўнага народа, справе камунізму і міру, якой прысвяціў усё сваё жыццё Леанід Ільіч Брэжнеў, складае і будзе складаць вышэйшую мэту і сэнс усёй яе дзейнасці.

Бывай, дарагі Леанід Ільіч! Памяць аб табе ніколі не пагасне ў нашых сэрцах. Справа твая будзь прадаўжацца ў здзяйсненнях нашай партыі і народа!

МНР у СССР Д. Готау; ПНР — Першы сакратар ЦК ПАРП, Старшыня Савета Міністраў ПНР В. Ярузельскі (кіраўнік дэлегацыі), Старшыня Дзяржаўнага савета ПНР Г. Яблоньскі, член Палітбюро ЦК ПАРП, сакратар ЦК ПАРП Ю. Чырэк; СРР — Генеральны сакратар РКП, Прэзідэнт СРР Н. Чаушэску (кіраўнік дэлегацыі), член Палітвыканкома ЦК РКП, Прэм'ер-Міністр урада СРР К. Дэскэлеску, кандыдат у члены Палітвыканкома ЦК РКП, міністр замежных спраў СРР Ш. Андэрэй; ЧССР — Генеральны сакра-

Прамова Д. Ф. УСЦІНАВА

Дарагія таварышы!

Усе мы перажываем цяжкія гадзіны, зведваем глыбокае гора. Перастала біцца сэрца нашага таварыша і баявога друга — Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, Старшыні Савета Абароны СССР Маршала Савецкага Саюза Леаніда Ільіча Брэжнева.

Усё вялікае і яркае жыццё Леаніда Ільіча Брэжнева было без астатку аддадзена народу, Камуністычнай партыі, Савецкай дзяржаве. Яно назаўсёды застаецца для ўсіх савецкіх людзей прыкладам таго, як павінен жыць і працаваць верны ланінец, сапраўдны камуніст, шчыры патрыёт і інтэрнацыяналіст.

Ва ўдзячнай памяці чалавечтва Леанід Ільіч Брэжнеў захаваецца як выдатны зодчы разрадкі напружанасці, як нястомны, непакісны змагар за мір.

З першых і да апошніх дзён Вялікай Айчыннай вайны Леанід Ільіч Брэжнеў быў на фронце. У самых цяжкіх умовах баявой абстаноўкі асабістым прыкладам і страсным партыйным словам ён вёў воінаў да Перамогі. Леанід Ільіч прымаў непасрэдна ўдзел у распрацоўцы і ажыццяўленні планаў многіх аперацый, вёў вялікую арганізатарскую і палітычную работу ў войсках.

Ён унёс велізарны ўклад у пасляваеннае аднаўленне на-

роднай гаспадаркі. З імем Леаніда Ільіча звязана пабудова ў СССР развітога сацыялізму, найвялікшай сацыяльна-эканамічнай, навукова-тэхнічнай дасягненні нашай Радзімы. Многа сіл і энергіі Леанід Ільіч аддаваў работам па стварэнню ракетна-касмічнай тэхнікі.

Неаслабную ўвагу ўдзяляў Леанід Ільіч Брэжнеў забеспячэнню надзейнай абароназдольнасці нашай краіны, бяспекі ўсёй сацыялістычнай сям'і дзяржаў. Штодзённыя клопаты праяўляў ён аб Савецкіх Узброеных Сілах. Выключна плённай была яго дзейнасць, накіраваная на аснашчэнне Арміі і Флоту сучаснай ваен-

най тэхнікай, падтрыманне іх баявой гатоўнасці на самым высокім узроўні.

Вялікі сын савецкага народа, Леанід Ільіч Брэжнеў быў цесна звязан з ім усім сваім жыццём, усёй сваёй работай, добра ведаў і глыбока разумееў клопаты і патрэбы чалавека працы. Ведаў ён і жыццё салдата, пастаянна, па-бацькоўску клапаціўся аб воінах Арміі і Флоту. І воіны адказвалі на гэтыя клопаты глыбокай любоўю.

Таварышы!

У гэтыя дні воіны Узброеных Сіл, як і ўвесь савецкі народ, яшчэ цясней згуртоўваюцца вакол Камуністычнай партыі і яе ланінскага Цэнтральнага Камітэта. Мы заўсёды будзем непакісна вернымі ідэям Кастрычніка, заўсёды будзем адзінымі ў дасягненні

вялікіх мэт камуністычнага будаўніцтва.

Савецкія Узброеныя Сілы, узгадаваныя і выхаваныя Камуністычнай партыяй, ёсць і будуць магутным фактарам міру і бяспекі народаў. Яны пастаянна гатовы абараніць недатыкальнасць нашых грамадзян, і мірнаю працоўнаю савецкага народа, з гонарам выканаць свой патрыятычны і інтэрнацыянальны абавязак.

У гэту журботную гадзіну перад труной Маршала Савецкага Саюза Леаніда Ільіча Брэжнева Савецкія Узброеныя Сілы сціляюць свае баявыя сцягі.

Бывай, наш дарагі друг і таварыш!

Памяць аб табе будзе вечна жыць у нашых сэрцах, у справах Камуністычнай партыі і здзяйсненнях савецкага народа!

Прамова А. П. АЛЯКСАНДРАВА

Паважаныя таварышы! Разам з усім народам савецкія вучоныя глыбока ўзрушаны смерцю Леаніда Ільіча Брэжнева, выдатнага палітычнага дзеяча сучаснасці, змагара за мір і шчасце народаў. Як у свой час вялікі Ленін, Леанід Ільіч лічыў, што арганізацыя новага грамадства ў нашай краіне, грамадства развітога сацыялізму, магчыма толькі пры ўмове шырокага выкарыстання сучаснай навуцы для павышэння эфектыўнасці вытворчасці і пераводу эканомікі на шлях інтэнсіўнага развіцця.

Ён глыбока і правільна ацэньваў неабходныя суадносіны паміж фундаментальнымі і прыкладнымі даследаваннямі, аказаў вялікую дапамогу разгортванню новых напрамкаў навуцы.

Велізарную працу Леанід Ільіч прысвяціў развіццю і стварэнню энергетычнай базы Савецкага Саюза, вырашэнню харчовай праблемы і праблем прамысловай і сельскагаспадарчай сыравіны на працяглы перыяд развіцця нашай Радзімы. Цэнтральны Камітэт партыі пад яго кіраўніцтвам дабіўся шматразовага павелічэння

эканамічнай і абароннай магутнасці нашай краіны і накіраваў гэтую велізарную магутнасць на вырашэнне галоўнай задачы ўсяго чалавечтва — зніжэнне міжнароднай напружанасці, захаванне міру.

Леанід Ільіч, як барацьбіта за мір і раззбраенне, ведаючы ўсе людзі на нашай планеце. З самага пачатку Вялікай Айчыннай вайны і да дня Перамогі Леанід Ільіч быў на фронце. Ён бачыў, якія бедствы народам прыносіць вайна, і на ўласным вопыце пераканаўся, што важнейшая задача для ўсіх народаў — адстаяць мір

на зямлі. Велізарную сваю энергію, сваю камуністычную прыныповасць Леанід Ільіч уклаў у барацьбу за захаванне міру.

Нястомна клапаціўся Леанід Ільіч аб шчасці нашага народа. Пры распрацоўцы новай Канстытуцыі СССР яго прыныповыя ўстаноўкі аказалі велізарнае пазыўнае ўздзеянне на развіццё сацыялістычнай дэмакратыі.

Як верны прадаўжальнік вялікай справы Леніна, ён унёс вялікі творчы ўклад у развіццё марксісцка-ланінскай тэорыі. За гэтыя заслугі Акадэмія навук СССР удастоіла Леаніда Ільіча сваёй вышэйшай узнагароды — залатога медаля імя Карла Маркса.

Усё сьвядомае жыццё Леані-

да Ільіча прайшло пасля Кастрычніка. Школа яго жыцця была цяжкай, і толькі яго невычайны талент і апора на народ прывялі да таго выключнага жыццёвага шляху, цалкам прысвечанага дабрабыту народа.

Таварышы!

Развітаваючыся з болей у душы і сэрцы з Леанідам Ільічам, савецкія вучоныя бачаць свой абавязак у тым, каб яшчэ цясней згуртавацца вакол роднай Камуністычнай партыі і яе ланінскага Цэнтральнага Камітэта, яшчэ актыўней і больш арганізавана дзейнічаць на ўсіх франтах навуцы і тэхніцы для забеспячэння такога прагрэсу нашай Радзімы, да якога заклікаў нас Леанід Ільіч!

Прамова В. В. ПУШКАРОВА

Таварышы! Глыбокім смуткам напоўнены нашы сэрцы. Працоўная Масква разам з усімі савецкімі людзьмі праводзіць у апошні шлях вернага прадаўжальніка вялікай ланінскай справы, палымянага змагара за мір і камунізм Леаніда Ільіча Брэжнева.

Горка ўсведамляць, што памёр чалавек, чыё жыццё і сапраўды тытанічная праца былі аддадзены без астатку вялікай справе партыі, барацьбе за шчасце народа.

Пачаўшы сваю працоўную біяграфію рабочым, па заводскаму гудку, Леанід Ільіч заўсёды і ва ўсім заставаўся бліжэй рабочаму класу, усім працоўным, быў звязан з імі непарушымі кроўнымі вузамі.

Савецкія людзі адказвалі Леаніду Ільічу шчырай, сардэчнай любоўю, праяўлялі да яго велізарную павагу і бязмежнае давер'е. Яны па праву звязвалі ўсе свае поспехі ў камуністычным будаўніцтве, ва ўмацаванні магутнасці Радзімы з імем Леаніда Ільіча Брэжнева, яго

партыйнай і дзяржаўнай дзейнасцю, яго асабістым накіроўваючым удзелам у распрацоўцы і ажыццяўленні палітычнага курсу КПСС і Савецкай дзяржавы.

Знаходзячыся на вышэйшых пасадах у партыі і дзяржаве, Леанід Ільіч больш дваццаці пяці гадоў жыў і працаваў у сталіцы нашай вялікай Радзімы. Ён пастаянна ўдзяляў вялікую ўвагу Маскве, ператварэнню яе ва ўзорны камуністычны горад, бываў у працоўных калектывах, душэўна гутарыў з маскві-

чамі, па-бацькоўску клапаціўся аб паляпшэнні ўмоў іх працы і жыцця. Леанід Ільіч неаднаразова выбіраўся дэлегатам з'ездаў КПСС ад сталічнай партыйнай арганізацыі, на працягу доўгага часу быў дэпутатам масквічоў у Вярхоўных Саветах СССР і РСФСР.

Мне выпаў гонар быць давяранай асобай, калі Леанід Ільіч балаціраваўся ў Вярхоўны Савет РСФСР па Баўманскай выбарчай акрузе. І я добра ведаю, як блізка да сэрца прымаў ён патрэбы людзей, наказы выбаршчыкаў, з якой вялікай цеплынёй адносіўся да кожнага чалавека, з якім яму даводзілася сустракацца.

Смерць Леаніда Ільіча Брэжнева — бязмерна цяжкая страта для партыі, для Савецкай дзяржавы. Але гора не ўнясе разгубленасці ў нашы рады. Рабочы клас, працоўныя Масквы, як і ўвесь наш савецкі народ, яшчэ цясней згуртоўваюцца вакол роднай Камуністычнай партыі, яе Цэнтральнага Камітэта, Палітбюро ЦК КПСС. Мы прымножым свае намаганні ў працы, каб вечна жыла і перамагала справа Леніна, справа Кастрычніка, каб увасабляліся ў рэчаіснасць ідэалы камунізму і міру на зямлі, якім прысвяціў усё сваё яркае жыццё Леанід Ільіч Брэжнеў.

Бывай, наш дарагі Леанід Ільіч!

Прамова А. Ф. ГАРДЗІЕНКІ

Дарагія таварышы! Цяжкім болей у сэрцы кожнага днепрадзяржынца, днепрапятроўца, як і ўсіх савецкіх людзей, адзвалася вестка аб смерці вернага сына савецкага народа, выдатнага дзеяча Камуністычнай партыі, Савецкай дзяржавы, міжнароднага камуністычнага і рабочага руху, палымянага змагара за мір, нашага дарагога, незабыўнага земляка Леаніда Ільіча Брэжнева.

З імем Леаніда Ільіча, чалавека велізарных здольнасцей,

вельмі рэдкага абаяння, моцна звязан лёс нашага горада. Тут ён нарадзіўся і вырас. Тут уступіў у камсамол. Тут у кастрычніку 1931 года стаў членам ланінскай партыі. На заводзе імя Дзяржынскага прайшоў першыя рабочыя ўніверсітэты, увабраўшы ў сябе лепшыя якасці рабочага класа.

З таго часу Леанід Ільіч заўсёды і ўсюды быў на перэднім краі барацьбы за камунізм. Ён натхняў людзей, вёў іх да новых здзяйсненняў у імя перамогі вялікіх ланінскіх ідэалаў.

Леанід Ільіч заўсёды быў цесна звязан з родным горадам, з нашай гарадской партыйнай арганізацыяй. Пры ўсёй сваёй занятасці ён знаходзіў час і магчымасць унікнуць у нашы справы, падтрымліваў цёплым словам і бацькоўскай парадай. Камуністы, працоўныя Днепрадзяржынска, усёй Днепрапятроўскай вобласці пастаянна адчувалі ўвагу і клопаты ўсімі намі любімага Леаніда Ільіча Брэжнева. Незабыўны след у памяці пакінулі яго сустрэчы, цёплыя, душэўныя гу-

таркі з землякамі, глыбокая цікавасць да іх жыцця і работы.

У азнаменаванне выдатных баявых і працоўных заслуг Леаніда Ільіча на яго радзіме — у горадзе Днепрадзяржынску ўстаноўлен бронзавы бюст. Ён пастаянна напамінае нам аб высокім гонары і велізарнай адказнасці быць землякамі Леаніда Ільіча Брэжнева.

Цяжка паверыць, што больш Леанід Ільіч не сустрэнецца з намі, не прыедзе, не пацікавіцца, як працуюць заводы, ідзе будаўніцтва, не распытае аб людзях, аб справах гарадскога камітэта партыі. Горка гэта ўсведамляць. Страта незаменная.

Стойкі марксіст-ланінец,

выправаваны партыйны кіраўнік, Леанід Ільіч Брэжнеў пражыў вялікае і слаўнае жыццё. Ён многа зрабіў для нашай шматнацыянальнай савецкай Айчыны. Яго светлы вобраз назаўсёды захаваецца ў сэрцах працоўных Днепрадзяржынска, усіх савецкіх людзей як натхняючы прыклад вернасці справе Камуністычнай партыі, савецкага народа.

У гэту цяжкую развіталую гадзіну мы добра разумеем, што лепшым помнікам яму будзе наша самаадданая праца па выкананню прадвызначаных ХХVI з'езда КПСС у імя нашай любімай Радзімы, у імя міру і камунізму.

Бывай, наш дарагі Леанід Ільіч!

тар ЦК КПЧ, Прэзідэнт ЧССР Г. Гусак (кіраўнік дэлегацыі), член Прэзідыума ЦК КПЧ, Старшыня ўрада ЧССР Л. Штрогал, член Прэзідыума ЦК КПЧ, сакратар ЦК КПЧ В. Біляк, член ЦК КПЧ, пасол ЧССР у СССР Ч. Лавяцінскі; СФРЮ — Старшыня Прэзідыума СФРЮ П. Стамбаліч (кіраўнік дэлегацыі), Старшыня Прэзідыума ЦК СКЮ М. Рыбічич, член ЦК СКЮ, саюзны сакратар па замежных справах СФРЮ Л. Мойсаў, пасол СФРЮ ў СССР М. Друлавіч. Тут дэлегацыя КНР — спе-

цыяльны прадстаўнік, член Дзяржаўнага савета, міністр замежных спраў КНР Хуан Хуа (кіраўнік дэлегацыі), пасол КНР у СССР Ян Шоучжэн, загадчык аддзела СССР і краін Усходняй Еўропы МЗС КНР Ма Сюйшэн, адказны работнік МЗС КНР Ван Цзіньцян.

На трыбунах — дэлегацыі: Французскай камуністычнай партыі на чале з Генеральным сакратаром партыі Ж. Маршэ; Камуністычнай партыі ЗША на чале з Генеральным сакратаром партыі Г. Холам; Германскай камуністычнай

партыі на чале са Старшыняй партыі Г. Місам; Партугальскай камуністычнай партыі на чале з Генеральным сакратаром партыі А. Куньялам; Італьянскай камуністычнай партыі на чале з Генеральным сакратаром партыі Э. Берлінгуэрам; Камуністычнай партыі Грэцыі на чале з Генеральным сакратаром ЦК партыі Х. Фларакісам; Камуністычнай партыі Чылі на чале з Генеральным сакратаром партыі Л. Карваланам; Камуністычнай партыі Уругвая на чале з Першым сакратаром ЦК партыі Р. Арысмендзі; Ка-

муністычнай партыі Аўстрыі на чале са Старшыняй партыі Ф. Муры; Камуністычнай партыі Вялікабрытаніі на чале з Генеральным сакратаром партыі Г. Макленанам; Камуністычнай партыі Ірландыі на чале з Генеральным сакратаром партыі М. О'Рырданам; Камуністычнай партыі Канады на чале з Генеральным сакратаром партыі У. Каштанам; Камуністычнай партыі Бельгіі на чале са Старшыняй партыі Л. Ван Гейтам; Камуністычнай партыі Фінляндыі на чале са Старшыняй партыі Й. Каяноя;

Швейцарскай партыі працы на чале з Генеральным сакратаром партыі А. Маньенам; Сацыялістычнай адзінай партыі Заходняга Берліна на чале са Старшыняй партыі Х. Шмітам; Камуністычнай партыі Даніі на чале са Старшыняй партыі Й. Енсенам; Камуністычнай партыі Нарвегіі на чале са Старшыняй партыі Х. Клеванам; Рабочай партыі — камуністы Швейцыі на чале са Старшыняй Праўлення партыі Р. Хегелем; Камуністычнай партыі

(Заканчэнне на стар. 8).

ПАХАВАННЕ ЛЕАНІДА ІЛЬЧА БРЭЖНЕВА

Жалобны мітынг на Краснай плошчы

Кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы нясуць труну з целам Л. І. Брэжнева да Крамлёўскай сцяны.

Жалобная працэсія накіроўваецца да Краснай плошчы.

Тэлефота ТАСС—БЕЛТА.

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 6—7). Люксембурга на чале са Старшынёй партыі Р. Урбані; Санмарынскай камуністычнай партыі на чале са Старшынёй партыі Э. Гаспероні; Ліванскай камуністычнай партыі на чале з Генеральным сакратаром ЦК партыі Ж. Хауі; Камуністычнай партыі Ізраіля на чале з Генеральным сакратаром ЦК партыі М. Вільнерам; Камуністычнай партыі Балівіі на чале з Першым сакратаром ЦК партыі Х. Коле Куэрта; Камуністычнай партыі Гандураса на чале з Генеральным сакратаром ЦК партыі Р. Падзілья; Партыі прагрэсу і сацыялізму Марока на чале з Генеральным сакратаром партыі Алі Ята; Камуністычнай партыі Мальты на чале з Генеральным сакратаром партыі А. Васала; Аб'яднанай партыі гаіцянскіх камуністаў на чале з Генеральным сакратаром ЦК партыі Р. Тэадорам; Паўднёва-Афрыканскай камуністычнай партыі на чале з Генеральным сакратаром партыі М. Мабіда; Народнай прагрэсіўнай партыі Гаяны на чале з Генеральным сакратаром партыі Ч. Джаганам; Туніскай камуністычнай партыі на чале з Першым сакратаром партыі М. Хармелем; Дамініканскай камуністычнай партыі на чале з Генеральным сакратаром партыі Нарсіса Іса Кондэ; Дэмакратычнай Рэспублікі Афганістан на чале з Генеральным сакратаром ЦК НДПА, Старшынёй Рэўсавета ДРА Б. Кармалем; Народнай Дэмакратычнай Рэспублікі Йемен на чале з Генеральным сакратаром ЦК ІСП, Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Народнага савета, Прэм'ер-Міністрам НДРІ А. Н. Мухамедам; Народнай Рэспублікі Кампучыі на чале з Генеральным сакратаром ЦК НРПК, Старшынёй Дзяржаўнага савета НРК Хенг Самрынам; Сірыйскай Арабскай Рэспублікі на чале з Генеральным сакратаром ПАСА, Прэзідэнтам САР Х. Асадам; Народнай Рэспублікі Ангола на чале са Старшынёй МПЛА — Партыі працы, Прэзідэнтам НРА Ж. Э. душ Сантушам; Сацыялістычнай Эфіопіі на чале са Старшынёй Часовага ваеннага адміністрацыйнага савета, Старшынёй Камісіі па арганізацыі партыі працоўных Эфіопіі (КАППЭ) Менгісту Хайле Марыямам; Рэспублікі Нікарагуа на чале з членам Нацыянальнага кіраўніцтва Сандзініскага фронту нацыянальнага вызвалення, каардынатарам Кіруючага савета ўрада нацыянальнага адраджэння, камандантам рэвалюцыйнай Даніелем Артэга Сааведра; Народнай Рэспублікі Конга на чале са Старшынёй ЦК Кангалезскай

партыі працы, Прэзідэнтам НРК Д. Сасу-Нгесо; Народнай Рэспублікі Мазамбік на чале са Старшынёй Партыі Фрэлімо, Прэзідэнтам рэспублікі Самора М. Машэлам; Рэспублікі Малі на чале з Генеральным сакратаром Дэмакратычнага саюза малійскага народа (ДСМН), Прэзідэнтам рэспублікі М. Траорэ; Рэспублікі Замбіі на чале з Генеральным сакратаром Аб'яднанай партыі нацыянальнай незалежнасці (ЮНІП) Замбіі Х. Мулем-Бам; Рэспублікі Гвінея-Бісау на чале з пастаянным сакратаром ЦК Афрыканскай партыі незалежнасці Гвінеі і Астравой Зялёнага Мыса (ПАІКВ) В. Кабралам; Рэспублікі Зялёнага Мыса на чале з членам Палітычнай камісіі Нацыянальнага савета Афрыканскай партыі незалежнасці Астравой Зялёнага Мыса (ПАІКВ), Старшынёй Нацыянальнай народнай асамблеі А. Дуартэ; Партыі адзінства і нацыянальнага прагрэсу (УПРОНА) на чале з Генеральным сакратаром партыі, Старшынёй Нацыянальнага сходу Бурундзі Э. Мвароха; Нацыянальна-прагрэсіўнай (левай) партыі Егіпта на чале з Генеральным сакратаром партыі Х. Мохі эд-Дзінам; Афрыканскага нацыянальнага кангрэса Паўднёвай Афрыкі на чале з Прэзідэнтам АНК О. Тамба; Народнай арганізацыі Паўднёва-Заходняй Афрыкі (СВАПО), Намібія, на чале з прэзідэнтам СВАПО С. Нуйомам; Камуністычнай партыі Індыі — сакратар Нацыянальнага савета партыі Н. К. Крышнан; Сірыйскай камуністычнай партыі — член Палітбюро ЦК партыі Д. Нааме; Камуністычнай партыі Бангладэш — сакратар ЦК партыі Манзурул Ахсан Хан; Камуністычнай партыі Іспаніі — намеснік Генеральнага сакратара партыі Х. Бальестэрас Пуліда, член Выканкома ЦК партыі Ф. Рамера Марын; Левай партыі — камуністы Швецыі — член Выканкома Праўлення партыі Бу Хамар; Калумбійскай камуністычнай партыі — член Выканкома і Сакратарыята ЦК партыі М. Селеда; Парагайскай камуністычнай партыі на чале з членам Паліткамісіі ЦК партыі Ананіясам Майданам; Камуністычнай партыі Сальвадора — член Паліткамісіі ЦК партыі Марыо Раланда Агіньяда Каранса; Партыі незалежнасці і працы Сенегала на чале з намеснікам Генеральнага сакратара ЦК партыі А. Данска; Егіпецкай камуністычнай партыі — член Палітбюро ЦК партыі М. Кямель; Палесцінскай камуністычнай партыі — член Палітбюро ЦК партыі Н. аль-Ашхаб; Камуністычнай

партыі Японіі на чале са Старшынёй Сакратарыята ЦК партыі М. Канэка; Сацыялістычнай партыі Японіі на чале са Старшынёй Прэзідыума ЦВК партыі І. Асуката; Марцініскай камуністычнай партыі — член Палітбюро партыі Ф. Дзюфеаль; Іспанскай сацыялістычнай рабочай партыі — член Выканкома партыі Ф. Лопес Рэаль; Фронту нацыянальнага вызвалення Бахрэйна — член кіруючага камітэта ФНВ А. Махмуд; Мадагаскара на чале са Старшынёй Ваеннага камітэта развіцця Мадагаскара Э. Рабеуні; Гвінеі на чале з членам Палітбюро ЦК партыі-дзяржавы Гвінеі, Прэм'ер-Міністрам Л. Лансана Беавогі; партыі Фронт нацыянальнага вызвалення Алжыра на чале з членам Палітбюро партыі, кіраўніком Пастаяннага сакратарыята ЦК ФНВ М. Ш. Месаадзія; Беніна на чале з членам Палітбюро ЦК Партыі народнай рэвалюцыі Беніна, першым намеснікам Старшыні Нацыянальнага рэвалюцыйнага сходу Р. Вілонам Геза; Сьера-Леоне на чале з членам Кіруючага савета Усенароднага кангрэса Сьера-Леоне, першым віцэ-прэзідэнтам краіны С. І. Карома

Прысутнічаюць дэлегацыі: Аўстраліі — на чале з былым генерал-губернатарам краіны З. Коуэнам; Аўстрыі — на чале з Прэзідэнтам Р. Кірхшлегерам; Аргенціны — на чале з міністрам абароны Х. М. Віва-Бельгі — на чале з Прэм'ер-Міністрам В. Мартэнсам; Ватыкана — на чале з асабістым прадстаўніком папы Іаана Паўла II Дж. Б. Марыні-Бетала; Вялікабрытаніі — на чале з міністрам замежных спраў Ф. Пімам; Венесуэлы — на чале з міністрам замежных спраў Х. Самбранам Веласка; Гаяны — на чале з віцэ-прэзідэнтам Б. Рамсарупам; ФРГ — Федэральны прэзідэнт К. Карстэнс, віцэ-канцлер і міністр замежных спраў Г.-Д. Геншэр; Грэцыі — на чале з генерал-губернатарам П. Скунам; Грэцыі — на чале з Прэм'ер-Міністрам А. Папандрэу; Даніі — на чале з прынцам Хенрыкам; Зімбабве — на чале з Прэзідэнтам рэспублікі Канаан Бананам; Егіпта — на чале з Мамдухам Салемам, памочнікам прэзідэнта; Індыі — на чале з Прэм'ер-Міністрам І. Гандзі; Інданезіі — на чале з віцэ-прэзідэнтам А. Малікам; Ірданіі — на чале з Прэм'ер-Міністрам М. Бадранам; Ірака — на чале з віцэ-прэзідэнтам Т. Мааруфам; Ірландыі — на чале з Прэзідэнтам П. Хілеры; Іспаніі — на чале з міністрам замежных спраў Х. П. Пэрэс-Льоркам; Італіі — на чале са

старшынёй сената А. Фанфані; Йеменскай Арабскай Рэспублікі — на чале з Прэзідэнтам А. А. Салехам; Канады — на чале з Прэм'ер-Міністрам П. Э. Труда; Кеніі — на чале з міністрам замежных спраў Р. Дж. Оука; Кіпра — на чале з Прэзідэнтам С. Кіпрыяну; дзяржаўны міністр па справах Савета Міністраў Кувейта А. Азіз Хусейн; Лесота — на чале з намеснікам прэм'ер-міністра Э. Сенхоньё; міністр эканомікі, гандлю і турызму Лівана І. Халауі; Лівіі — на чале з членам Рэвалюцыйнага кіраўніцтва СНЛАД А. С. Джэудам; Люксембурга — на чале з намеснікам Старшыні ўрада, міністрам замежных спраў К. Флеш; Мальты — на чале з Прэзідэнтам Агатай Барбарай; Марока — на чале з наследным прынцам Сідзі Махамедам; Мексікі — на чале са старшынёй Вялікай камісіі сената нацыянальнага кангрэса Мігелем Гансалесам Авеларам; Нігера — на чале з міністрам аховы здароўя, старшынёй нацыянальнай камісіі па стварэнню таварыства развіцця маёрам М. А. Джэрмако; Нігерыі — на чале з віцэ-прэзідэнтам А. Эквуэме; Нідэрландаў — на чале з намеснікам Прэм'ер-Міністра краіны Г. Ван Аардэне; Нарвегіі — на чале з наследнікам трона Харальдам; Пакістана — на чале з Прэзідэнтам краіны Зія-уль-Хакам; Партугаліі — на чале з міністрам замежных спраў В. Футчэрам Перэйрам; Сан-Марына — на чале з капітанамі-рэгентамі М. Гобі, Л. Барулі; ЗША — віцэ-прэзідэнт Дж. Буш, дзяржсакратар Дж. Шульц; Танзаніі — на чале з віцэ-прэзідэнтам А. Джумбе; Турцыі — на чале з Прэм'ер-Міністрам Б. Улусу; Уганды — на чале з віцэ-прэзідэнтам П. Мувангам; Філіпіні — на чале з міністрам эканоміі і пасяленняў, галоўным губернатарам Вялікай Манілы І. Маркас; Фінляндыі — на чале з Прэзідэнтам М. Койвіста; Францыі — на чале з Прэм'ер-Міністрам П. Маруа; Швейцарыі — на чале з віцэ-прэзідэнтам П. Оберам; Швецыі — прынц Бертіль, Прэм'ер-Міністр У. Пальме; Шры Ланка — на чале з міністрам замежных спраў Шаху Хамідам; Японіі — на чале з Прэм'ер-Міністрам Д. Судзукі.

Тут дэлегацыі Бразіліі — пасол у СССР Сізінію Понтэс Нагейра; Батсваны — пасол С. А. Млчане; Бірмы — пасол У. Чжо Кін; Ісландыі — пасол Х. Крэйер; Ірана — спецыяльны прадстаўнік Прэзідэнта М. Мір Салім; Камеруну — міністр сельскай гаспадаркі С. Эбуа; Калумбіі — пасол Ч. Сэмпер, па-

стаянны прадстаўнік краіны ў ААН.

На трыбунах — генеральны сакратар ААН Х. Перэс дэ Куэльяр, першы намеснік генеральнага дырэктара ЮНЕСКО Бекры. Тут — Старшыня Выканкома АВП Я. Арафат.

Прысутнічаюць члены дыпламатычнага корпуса.

Жалобны мітынг адкрывае Генеральны сакратар ЦК КПСС Ю. У. Андропоў.

Слова атрымлівае член Палітбюро ЦК КПСС, міністр абароны СССР Маршал Савецкага Саюза Д. Ф. Усцінаў.

Выступае прэзідэнт Акадэміі навук СССР А. П. Аляксандраў.

Гаворыць шліфавальшчык Маскоўскага заводу лічылна-аналітычных машын В. В. Пушкаркоў.

Выступае першы сакратар Днепрадзяржынскага гаркома Кампартыі Украіны А. Ф. Гардзіенка.

Мітынг закончан. Кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы спускаюцца з трыбуны Маўзалея, падыходзяць да пастамента з труной Л. І. Брэжнева. Працэсія накіроўваецца да Крамлёўскай сцяны.

12 гадзін 45 мінут. Труну з целам памёршага павольна спускаюць у магілу.

Пад гукі Дзяржаўнага Гімна СССР грываць гарматныя залпы. У гэтыя ж минуты артылерыйскі салют робіцца ў сталіцах саюзных рэспублік, у гарадах-героях Ленінградзе, Валгаградзе, Адэсе, Севастопалі, Новарасійску, Керчы, Туле, у крэпасці-героі Брэсце, а таксама ў гарадах Калінінградзе, Львове, Растове-на-Доне, Куйбышаве, Свядлоўску, Новасібірску, Чыце, Хабараўску, Уладзівастоку, Севераморску, Днепрапятроўску, Запарожжы і Днепрадзяржынску.

У жалобным смутку замерла ўся краіна. На пяць мінут спынілася работа прадпрыемстваў і арганізацый. На фабрыках і заводах, на чыгунках, суднах марскога і рачнога флоту быў дадзен трохмінутны салют гудкамі.

Кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы зноў падымаюцца на трыбуну Маўзалея.

Чаканячы крок, перад Маўзалеём праходзяць часці войск Маскоўскага гарнізона. Яны аддаюць апошняе воінскае ўшанаванне кіраўніку партыі і дзяржавы, Старшыні Савета Абароны СССР Маршалу Савецкага Саюза.

Жыццё і дзейнасць Леаніда Ільча Брэжнева будзе заўсёды натхняючым прыкладам вернага служэння Камуністычнай партыі і савецкаму народу.

(ТАСС).

КАЛЯНДАР «КРАЯВІДЫ БЕЛАРУСІ»

Выдавецтва «Полымя» вядома чытачам рэспублікі як выдавец разнастайных календароў і табель-календароў. У свой час тут выйшлі календары «Беларусь Савецкая», «Беларусь спартыўная», «Лясы Беларусі», «Прырода Беларусі», табель-календары «Мінск», «Ратамка», «Народы-браты», «Кіеву — 1500 год», «Горад-герой Кіеў» і іншыя.

Надаўна ў выдавецтве з'явілася навіна — насценны календар «Краявіды Беларусі». Гэта адно з чарговых выданняў з серыі, запланаванай на будучы год. Усяго мяркуецца выпусціць 6 календароў і табель-календароў.

Як і папярэднія выданні, календар «Краявіды Беларусі»

мае шмат фотаздымкаў, на якіх адлюстраваны непаўторныя пейзажы рэспублікі. Сваё майстэрства дэманструюць вядомыя фотамайстры В. Бараноскі, А. Лабада, Г. Ліхтаровіч, М. Мінковіч, В. Харчанка і іншыя.

У календары выкарыстана «навінка». Кожная яго знешняя старонка аздоблена беларускім народным вышывальным арнаментам. Гэта не толькі мастацкі прыём афармлення друкаванай прадукцыі, што, дарэчы, выкарыстоўваецца ў выданнях падобнага тыпу ўпершыню ў рэспубліцы, але і незаменны паўсядзённы дапаможнік для тых, хто хоча займацца вышываннем.

А. ЯРОХІН.

У НОВЫМ ДАВЕДНІКУ

Да 60-годдзя ўтварэння нашай шматнацыянальнай дзяржавы выдавецтва «Савецкая энцыклапедыя» выпусціла новы энцыклапедычны даведнік «СССР». Уключаныя ў кнігу нарысы, ілюстрацыі, бібліяграфічныя даведкі паказваюць дарэвалюцыйнае мінулае народаў Савецкага Саюза, засяроджваючы ўвагу на асноўных этапах шляху, пройдзенага краінай пасля Вялікага Каст-

рычніка, ярка асвятляючы гістарычныя здзяйсненні савецкага народа. Чытачы знойдуць тут матэрыялы пра асвету, сельніцтва, нацыянальны склад, прыродныя асаблівасці Беларусі, пра развіццё эканомікі, культурнае будаўніцтва ў рэспубліцы — як сведчанне ажыццяўлення ленинскіх прынцыпаў нацыянальнай палітыкі.

Л. АЛЕНКІН.

ПРЭМ'ЕРЫ

Да 100-годдзя з дня нараджэння Якуба Коласа Галоўная рэдакцыя літаратурна-драматычных праграм Беларускага тэлебачання падрыхтавала тэлевізійны спектакль «Імяніны» па матывах апавядання Якуба Коласа «Пісаравы імяніны» і асобных раздзелаў яго трылогіі «На ростанях». Аўтар тэлеп'есы і рэжысёр-пастаноўшчык спектакля заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Вінтар Карпілаў, вельмі уважліва прачытаўшы гэтыя творы, заўважыў даволі блізкае падабенства персанажаў апавядання «Пісаравы імяніны» і першай часткі коласаўскай трылогіі (напрыклад, пісар, ураднік, сядзелец, айцец Мадэст і іншыя). Гэта дало падставу аб'яднаць іх усіх у адзіным тэлевізійным спектаклі, які адлюстроўвае жыццё звы-

чайнага беларускага мястэчка на пачатку нашага стагоддзя. Цэнтральны персанаж спектакля — настаўнік (малады акцёр-купалавец А. Лабуш) бачыць і востра перажывае духоўную беднасць тагачаснай інтэлігенцыі, ён добра разумее, што нельга жыць па-старому, што наперадзе — сур'ёзныя сацыяльныя змены.

Аператар-пастаноўшчык спектакля У. Андронаў, мастакі А. Шкаева і А. Каткоў, кампазітар Г. Вагнер, гукарэжысёр Т. Аразаліева, рэдактар В. Нікіфаровіч. Ролі ў спектаклі выконвалі акцёры мінскіх тэатраў.

На здымку: настаўнік — А. Лабуш, Есеп — народны артыст БССР П. Кармунін, Саханюк — А. Ткачонак.

Фота А. ДЗМІТРЫЕВА.

Беларускае тэлебачанне парадвала аматару роднай літаратуры цікавай прэм'ерай. На блакітным экране ажылі героі неўміручай «Новай зямлі» — аднайменны мастацкі фільм паставіў па ўласным сцэнарыі рэжысёр У. Трацякоў. Аператар-пастаноўшчык фільма В. Булдык, мастак-пастаноўшчык В. Казлоў.

Ролі Антося выконвае акцёр Беларускага акадэмічнага тэатра імя Якуба Коласа, заслужаны артыст БССР Я. Шыпіла; Міхала — акцёр тэатра юнага гледача, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі А. Жук, Ганны — актрыса Беларускага акадэмічнага тэатра імя Якуба Коласа Т. Мархель.

І. КРУКАУ.

У маскоўскім кінатэатры «Расія» адбылася прэм'ера фільма беларускіх кінадакументалістаў «Дзядзька Якуб» (рэжысёр В. Сукманаў, сцэнарый В. Адамчыка), Карціна, прысвечаная

100-годдзю з дня нараджэння аднаго з заснавальнікаў беларускай літаратуры Якуба Коласа, цёпла прынята маскоўскімі гледачамі.

А. КАСЯНКОУ.

ВІНШУЕМ!

За заслугі ў развіцці беларускай савецкай літаратуры, актыўны ўдзел у грамадскім жыцці і ў сувязі з сямідзесяцігоддзем з дня нараджэння Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР узнагародзіў пісьменніка КАВАЛЕВА Паўла Нічыпаравіча Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

«ДРУЖБА НАРОДАЎ, ДРУЖБА ЛІТАРАТУР»

— такі быў дэвіз тыдня кнігі, які прайшоў у Віцебску і быў прысвечаны юбілею Саюза ССР. У свяце актыўна ўдзельнічалі аддзяленне Саюза пісьменнікаў БССР, літаратары са сталіцы рэспублікі, калектывы бібліятэк,

кнігагандлю, таварыства кнігалюбаў. А ў Віцебску кнігу любяць многія: звыш 230 тысяч чалавек (73 працэнты насельніцтва горада) рэгулярна карыстаюцца грамадскімі бібліятэкамі, якія за адзін толькі 1981

год выдалі сваім чытачам каля 7 мільёнаў кніг. Таму так святочна прайшлі сустрэчы віцебчан з паэтамі, так шматлюдна было на кніжных кірмашах і ля сталаў прыёму заказаў на літаратуру па тэматычных планах выдавецтваў.

ВЕЧАРЫ, СУСТРЭЧЫ

60-годдзю ўтварэння СССР прысвечаны творчыя сустрэчы дзеячаў мастацтва з працоўнымі рэспублікі. Іх арганізуюць рэспубліканскае радыё, Белсаўпроф, Міністэрства культуры БССР і Саюз кампазітараў рэспублікі, Рэспубліканскае радыё ўжо расказвала пра тое, як праходзілі такія сустрэчы з народнымі артыстамі БССР кампазітарамі А. Багатыровым і Я. Глебавым у Віцебску і Магілёве. Рыхтуецца і новая перадача цыкла «Творчыя радыё-сустрэчы». Яна расказае пра сустрэчы і аўтарскія канцэрты ў Гомелі народнага артыста рэспублікі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР, лаўрэата прэміі Ленінскага камсамола кампазітара І. Лучанка.

Горача і сардэчна сустракалі кампазітара ў ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга калгасе імя М. Урыцкага, на заводзе «Гомсельмаш», у музычным вучылішчы імя Ч. Сяналоўскага. Пра свае працоўныя справы, пра поспехі сваіх калектываў і ўклад іх у выкананне Харчовай праграмы, пра цесную сувязь працы і мастацтва гаварылі ў сваіх выступленнях на сустрэчах дэпутат Вярхоўнага Савета старшыня калгаса імя М. Урыцкага А. Паташкін, старшыня Гомельскага райвы-

каннома М. Гушал, намеснік дырэктара завода «Гомсельмаш» І. Кавалёў, намеснік сакратара парткома завода А. Бухвостаў, дырэктар музычнага вучылішча Э. Кірыленка, І. Лучанок расказаў пра свой жыццёвы і творчы шлях, падзяліўся планами, адказаў на шматлікія пытанні аматараў музыкі. Кожная з такіх сустрэч заканчвалася влічлівым канцэртам. У выкананні заслужаных артыстаў БССР Т. Раеўскай, Я. Еўданімава, Л. Барткевіча і саліста Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР В. Стральчані пра-

гучалі песні І. Лучанка на вершы Я. Коласа, Я. Купалы, А. Куляшова, П. Броўкі, Г. Бураўкіна, А. Грачанинава і іншых паэтаў. У аўтарскіх вечарах кампазітара прыняў удзел канцэртна-эстрадны аркестр Мінскага дзяржаўнага цырка пад кіраўніцтвам М. Фінберга.

Творчыя сустрэчы народнага артыста БССР І. Лучанка і майстроў мастацтваў рэспублікі сталі сапраўдным музычным святам гамельчан. На іх пабывала больш за тысячу гледачоў.

Фота І. ЮДАША (БЕЛТА).

Віцебскі гарном Кампартыі Беларусі, вынаюмкам гарадскога Савета народных дэпутатаў, Беларускай дзяржаўнай ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга акадэмічнага тэатра імя Якуба Коласа, Віцебскае абласное аддзяленне Саюза пісьменнікаў БССР правялі вечар, прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння Якуба Коласа.

створаную паводле твораў песняра.

П. ЛЮКОУСКІ.

Слова пра песняра сказаў другі сакратар Віцебскага гарнома КПБ кандыдат філасофскіх навук А. Русеўкі. З успамінамі пра сустрэчы з Коласам выступілі народныя артысты БССР З. Канапелька і І. Матусевіч.

«Краіна мая родная» — пад такой назвай у Рэчыцкай пасялковай бібліятэцы Столінскага раёна праведзена свята кнігі, прысвечаная 60-годдзю ўтварэння СССР. Да гэтага мерапрыемства падрыхтаваліся загадзя. Былі аформлены кніжныя выстаўкі на тэмы: «Наша Радзіма — СССР», «Рэспубліка Краіны Саветаў», «Планы партыі — планы народа», «Усё ў імя чалавека, усё на карысць чалавеку».

Пра ролі песняра ў развіцці беларускай літаратуры гаварыў крытык М. Тычына, Ю. Свірка прачытаў свае вершы, прысвечаныя Я. Коласу.

На вечары коласаўцы паказалі прэм'еру драматычнай кампазіцыі «На дарозе жыцця».

На свяце кнігі былі праведзены гутаркі-агляды літаратуры пад назвай «Адзінай сям'ёй да агульнай мэты» і «Праменні многаназянальнай паэзіі». У выкананні самадзейных артыстаў на вечары гучалі песні і вершы аб Радзіме, партыі. Ці-

кава прайшла і віктарына на тэму «Мая Радзіма». Яе пераможцам былі ўручаны каштоўныя прызы.

П. ГАРАС.

Перад журналістамі — слухачамі курсаў па перападрыхтоўцы партыйных і савецкіх работнікаў пры Віцебскім аб'ёме КПБ — выступіў старшыня Дзяржаўнага камітэта БССР па тэлебачанні і радыёвяшчанні Г. М. Бураўкін. Ён расказаў аб праблемах і развіцці тэлебачання і радыёвяшчання ў нашай рэспубліцы, той ролі, якую адыгрываюць яны ў духоўным жыцці савецкіх людзей.

Г. М. Бураўкін таксама спыніўся на пытаннях прапаганды культуры, літаратуры і мастацтва, адказаў на шматлікія пытанні прысутных.

К. КРУПКО.

У старажытным горадзе над Дзвіной, на цэнтральнай плошчы каля помніка Ф. Скарыне, адбылося свята кнігі, прысвечаная 1120-годдзю з часу заснавання Полацка і 60-годдзю ўтварэння СССР. Перад прысутнымі са сваімі новымі вершамі выступілі паэты Таіса Бондар, Казімір Камейша, Уладзімір Скарынін, Уладзімір Някляеў.

Уладзімір Ліпскі, аўтар кнігі «Крутыя версты», у якой расказваецца пра палачанку Героя Савецкага Саюза З. М. Тусналобава-Марчанка, паведаміў пра сваю новую дакументальную кнігу «Пралескі ў небе», творчымі планами падзяліўся Мікалай Чаргінец.

Цёпла сустрэлі палачане самадзейнага кампазітара Мікалая Пятрэнку, заслужанага артыста БССР Вольгу Шутаву і саліста Беларускага радыё і тэ-

лебачання Юрыя Смірнова, якія выканалі папулярныя песні беларускіх кампазітараў.

В. ЛІХАЧОУ.

У горадзе Чаркасы Украінскай ССР, на зямлі вялікага кабары Тараса Шаўчэнкі, адбылося свята «Паэтычны настрэчкі», на якім сабраліся маладыя паэты, рэжысёры, акцёры, мастакі з Расійскай Федэрацыі, Беларусі і Украіны. Яны сустрэліся з працоўнікамі завода і фабрык, палёў і ферм, наведлі Тарасава гару.

Ад Беларусі ў свяце прымаў удзел паэт Аляксей Письмянкоў.

Ф. ІВАНОУ.

У «Кнігарні пісьменніка» праведзены чарговы «Дзень новай кнігі». На гэты раз суды прыйшлі маленькія чытачы — вучні СШ № 91 Беларускай сталіцы, каб сустрэцца з паэтэсай Эдзі Агняцэв.

З творчасцю Эдзі Сямёнаўны, яе жыццём пазнаёміла школьнікаў аднакласніца сакратар часопіса «Вясёлка» Т. Тарасова. А потым дзеці слухалі Э. Агняцэв. Яна гаварыла аб любві да роднай мовы, аб дружбе і сяброўстве, якія пачынаюцца са школьных гадоў. Потым паказала сваю першую дзіцячую кніжку «Міхасёк», што выйшла ў час вайны на шэрай, грубай паперы, і апошнія зборнікі, з гуштам аформленыя, якія выпусціла выдавецтва «Юнацтва».

Дзеці атрымалі кніжкі Э. Агняцэв з аўтографам.

Фота Ул. КРУКА.

У Магілёве прайшоў творчы вечар мастацкага кіраўніка горадскога фотакінаклуба «Вясёл-

на» А. Рагоўскага, які за дваццаць гадоў зняў дзесяты фільмаў, многія з якіх высока ацэнены на шматлікіх конкурсах і фестывалях «малага» кіно, а сам А. Рагоўскі, тэхнік-рэнтгеналаг Магілёўскай чыгуначнай бальніцы, з'яўляецца лаўрэатам першага Усесаюзнага фестываля творчасці працоўных.

На вечары былі паказаны стужкі «Параненая кнігаўка», «Купалініца», «Дзень Перамогі», «Памяць», «Святое слова», «3 імем Кастрычніка».

Адбылася прэм'ера фільма «Буйніцае поле», які расказвае пра подзвіг савецкіх воінаў пад Магілёвам у 1941 годзе.

І. ПЕХЦЕРАУ.

Андрэй Ягоравіч МАКАЁНАК

А Д Ц К К П Б, Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, Савета Міністраў БССР

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета і Савет Міністраў БССР з глыбокім жалем паведамляюць, што 16 лістапада 1982 года раптоўна на 63-м годзе жыцця памёр Андрэй Ягоравіч Макаёнак — народны пісьменнік БССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР, дэпутат Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Беларуская, уся многанациянальная савецкая літаратура панесла цяжкую страту — 16 лістапада 1982 года раптоўна памёр Андрэй Ягоравіч Макаёнак — народны пісьменнік Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР імя Якуба Коласа, дэпутат Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Андрэй Макаёнак нарадзіўся 12 лістапада 1920 года ў вёсцы Борхаў Рагачоўскага раёна Гомельскай вобласці ў сялянскай сям'і. Пасля заканчэння Журавіцкай сярэдняй школы працаваў у раённым Доме культуры. Ён праішоў суровыя выпрабаванні Вялікай Айчыннай вайны, удзельнічаў у баях за Крым. Пасля цяжкага ранення быў дэмабілізаваны. Настаўнічаў у Акаўрскай сярэдняй школе ў Грузіі. У 1944—47 гг. Андрэй Ягоравіч Макаёнак — сакратар Журавіцкага РК ЛКСМБ, сакратар Гродзенскага гаркома камсамола, на партыйнай рабоце ў Магілёўскім гаркоме і Журавіцкім РК КПБ. Пасля заканчэння рэспубліканскай партыйнай школы пры ЦК КПБ працаваў загадчыкам аддзела часопіса «Вожык». З 1966 па 1978 год — галоўны рэдактар часопіса «Неман».

Першыя свае творы Андрэй Макаёнак надрукаваў у 1946 годзе. Шырокую вядомасць прынесла яму сатырычная камедыя «Выбачайце, калі ласка!», пастаўленая на сцэне Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Гэта камедыя — адзін з лепшых твораў савецкай драматургіі — заняла трывалае месца ў рэпертуары многіх тэатраў краіны. Наступныя п'есы — «Каб людзі не журыліся», «Лявоніха на арбіце», «Зацюканы апостал», «Трыбунал», «Таблетку пад язык», «Святая прастата», «Пасля кірмашу», «Верачка» — усталывалі імя Андрэя Макаёнака ў шэрагу лепшых савецкіх драматургаў, прадоўжылі і замацавалі плённыя традыцыі беларускай драматургіі, да-

памаглі творчаму станаўленню многіх выдатных майстроў сцэны.

Пяро Андрэя Макаёнака — драматурга-сатырыка — было вострым і дасціпным, выкрывала бюракратызм, прыстасавальніцтва і ашуканства, дала бой чалавеканенавісціцкай ідэалогіі і маралі буржуазнага грамадства. Драматург ставіў і распрацоўваў надзвычайныя праблемы. Ён створаны яркія, самабытныя вобразы і характары. Праўда жыцця, народны каларыт, трапнасць назірання, сакавітасць мовы — характэрныя рысы творчасці Андрэя Макаёнака. Спектаклі, пастаўленыя па яго п'есах, карыстаюцца вялікай папулярнасцю ў глядачоў не толькі нашай краіны, але і далёка за яе межамі.

А. Я. Макаёнак актыўна працаваў у кіно. Па яго сцэнарыях зняты фільмы «Шчасце трэба берагчы», «Рагаты бастыён», «Пасля кірмашу» і іншыя.

Шмат сіл і энергіі Андрэй Ягоравіч Макаёнак аддаваў грамадскай дзейнасці як дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, член Мінскага абласнога камітэта КПБ, член калегіі Міністэрства культуры БССР, член прэзідыума праўлення Саюза пісьменнікаў Рэспублікі, член праўлення Саюза пісьменнікаў СССР.

Савецкі ўрад высока ацаніў грамадскую і літаратурную дзейнасць Андрэя Макаёнака. Ён быў узнагароджаны ордэнамі Кастрычніцкай Рэвалюцыі, Працоўнага Чырвонага Сцяга і «Знак Пашаны», медалямі.

Чалавек вялікай душэўнай энергіі, творчага і грамадзянскага неспакою, Андрэй Ягоравіч Макаёнак усё сваё свядомае жыццё аддаў літаратуры, і тэатру, сцвярдзенню камуністычных ідэалаў.

Светлы вобраз выдатнага пісьменніка-камуніста, добрага, чулага таварыша і сябра назаўсёды застанецца ў нашых сэрцах.

Ц. Я. Кісялёў, І. Я. Палякоў, А. Н. Аксёнаў, В. Ф. Шаўра, У. І. Бровікаў, В. Г. Балуеў, М. І. Дземянцэй, Я. П. Іваноўскі, Ю. Б. Колакалаў, А. Т. Кузьмін, М. І. Лагір, У. А. Мікуліч, У. Ф. Міцкевіч, М. Н. Полазаў, Л. С. Фірысанаў, І. Ф. Якушаў, У. Е. Лабанок, Н. Л. Сняжкова, У. П. Шаптыка, Г. М. Маркаў, С. А. Баруздын, Ю. М. Верчанка, В. М. Кажэўнікаў, С. У. Міхалкоў, В. М. Озераў, А. Д. Салыніскі, С. В. Сартакоў, Я. І. Скурко (Максім Танк), Ю. І. Сураўцаў, А. Б. Чакоўскі, І. П. Шамякін, М. А. Барысевіч, А. А. Малафееў, І. І. Антановіч, А. М. Фаміч, А. І. Жыльскі, М. А. Сухій, Г. Г. Барташэвіч, Г. С. Таразевіч, М. Р. Вайцянкоў, Г. М. Бураўкін, М. І. Дзялец, У. В. Мацвееў, Ю. М. Міхневіч, А. М. Адамовіч, К. К. Атраховіч (Кандрат Крапіва), Р. І. Барадулін, І. А. Брыль, В. У. Быкаў, Н. С. Гілевіч, А. С. Грачанікаў, А. А. Жук, В. В. Зуёнак, М. М. Яроманка, К. Ц. Кірзенка, А. І. Клімава, А. П. Кудравец, А. А. Лужанін-Каратай (Максім Лужанін), Г. К. Макарава, І. Я. Навуменка, П. Е. Панчанка, Н. Е. Пашкевіч, Л. Г. Рахленка, Б. І. Сачанка, З. Ф. Стома, В. П. Тарасаў, І. Г. Чыгрынаў, Ф. І. Шмакаў.

БЫВАЙ, МОЙ ДРУГ І БРАТ

Пратэстуюць, крычаць нашы сэрцы: не можа быць, не павінна было быць, за надта рана, вельмі ж раптоўна! Але смерць няўмольная і часта яна выбірае самых здаровых духам, тых, хто любіў жыццё і ненавідзеў яе, смерць.

Думаючы каля гэтай трыны пад гукі жалобнай музыкі над тым, што было сутнасцю жыцця і дзейнасці Андрэя Макаёнака, я заключыў: Любоў. Любоў з вялікай літары. Любоў да жыцця. Жыццё любяць усе, аднак любяць па-рознаму. Андрэй любіў яго як змагар, даследчык, пераўтваральнік, нястомны барацьбіт за яго чысціню і прыгажосць.

У імя жыцця ён, камуніст, палітрук, узнімаў у атаку сваю пяхотную роту, вёў байцоў нават тады, калі сам ужо сцякаў крывёю ад ран. Жадаючы паўнаты жыцця і шчасця, ён з рэвалюцыйна адстойваў свае ногі, калі ў армейскім шпіталі вырашылі ампутаваць іх. Сорак гадоў салдат насіў асколкі ў сваім целе. І вельмі можа быць, што тыя ваенныя асколкі забілі яго. Ніякія, нават самыя даўнія, раны не гоцяцца бясплёдна. Забіваюць раны ад асколкаў і куль, забіваюць

раны, нанесеныя словамі. Урэшце, спальвае агонь, які гарыць у сэрцы. У Андрэевым жа сэрцы не проста тлеў агонь, там бясконца бушаваў пажар.

Усім сваімі мыслямі, усёй дзейнасцю — літаратурнай, грамадскай, — усім ладам жыцця Андрэй Макаёнак заўсёды заставаўся на пярэдняй лініі, як і там, у крымскім дэсанце.

Пасля ранення — настаўнік у грузінскім сяле, у першыя пасляваенныя гады — камсамольскі і партыйны работнік.

Нельга не ўспомніць, што першая яго сур'ёзная п'еса «На досвітку» была п'есай аб барацьбе за мір у трыважныя гады «халоднай вайны». Прайшло больш за трыццаць гадоў, зноў злыя сілы астудзілі атмасферу планеты. І апошняя п'еса Андрэя Макаёнака, якую ён месіць два гады перадаў тэатрам, але над якой працаваў да апошняга дня, зноў пра самае дарагое — пра мір. Камедыя называецца «Дыхайце эканомна». Гэта гнеўны памфлет аб маральным убстве тых, хто размахвае над чалавечтвам вадароднымі ды нейтроннымі бомбамі.

Немагчыма назваць жыццёва важныя праблемы,

якія не хвалявалі б пісьменніка з рэдкім талентам сатырыка.

Да апошняга дыхання Андрэй жыў праблемамі сяла. Былі парушэнні калгаснай дэмакратыі — і з'явілася да дзёрзкасці смелая для саваяго часу «Выбачайце, калі ласка!» — камедыя, якая прынесла маладому драматургу ўсеагульную славу. А за ёй — напоўненая сумным гумарам элегія «Каб людзі не журыліся». Перасталі людзі журыцца, пачалі жыць багата — і на падмосткі соцыяльна-тэатраў выходзіць вясялая, гарэзлівая «Лявоніха на арбіце». Узніклі ў сяле новыя праблемы — і вострае пяро драматурга-сатырыка піша поўную філасофскага і сацыяльнага роздуму «Таблетку пад язык».

Усяго за некалькі дзён да смерці Андрэй з уласцівым яму акцёрскім уманнем расказваў мне сюжэт камедыі аб адносінах калгасаў з сельгастэхнікай.

Балелі ў яго раны вайны — і ён напісаў бессмяротны «Трыбунал», трагікамедыю незвычайную, не падобную ні на адзін іншы твор на гэтую тэму, бо п'еса палемізавала з многімі слязлівымі ці ўрапера-

можнымі творамі аб вайне.

Самымі злымі ворагамі Макаёнака былі бюракратызм, чэрствасць, бяздушнасць, і ён бязлітасна змагаўся з імі. У «Пагарэцях» сілай быліннага героя сатырык сячэ галовы змею бюракратызму. А ў наступнай камедыі стварае вобразы чалавечай даброты, чысціні, праўдзівасці. Гэта як бы акорд высокай сілы яго непахіснай веры ў перамогу добра, у асуджанасць зла ў грамадстве сацыяльнай справядлівасці.

Вялікую страту панесла савецкая драматургія.

Нясцерпнае гора яго блізкіх і сяброў.

Мне аб гэтым асабліва цяжка гаварыць. Мы сябравалі з Андрэем трыццаць шэсць гадоў. І гэта было самае шырае, самае прыгожае, самае творчае сяброўства, якое можа быць паміж людзьмі. Яно ўзбагачала мяне. Сёння я адчуваю сябе асірацелым і збядзелым.

Дзякуй жа табе, дарагі Андрэй. І бывай, мой друг і брат. Няхай вечна жыве памяць аб табе! Няхай вечна гучыць са сцэн твай голас, твай смех і свеціцца твай светлы розум!

Іван ШАМЯКІН.

АПОШНЯЯ РАЗМОВА З МАКАЁНКАМ

Андрэй Ягоравіч,

Вы гэта ўсур'ёз?

Гэта не жарт?

Не тэатральны нумар?

Няўжо і цяпер не пакідае Вас гумар, калі падкраўся змрочны, як лёс, трамбоз?

Але ж якія могуць быць жарты цяпер — не з агнём, а з холадам смертным, вечным?

Якія жарты, калі такі хісткі бар'ер між смерцю і нашым жыццём чалавечым?

Прыгавдаю: наш нядаўні сумесны абед у маскоўскай гасцініцы

звычайнаю меў сервіроўку, не прадракаў, здаецца, ніякіх бед, не прадрываў апошнюю камандзіроўку.

Ніхто не збіраўся паміраць.

Быў тост за жыццё, за новыя творы.

Ніхто не збіраўся правяраць — наступныя каторыя?

Не папярэджвае нас лёс загадзя, маўчыць далікатна аб тым, што мае на мэце ён.

І вось — не «фініта ля камэдзія».

На гэты раз — канец самога жыцця.

Андрэй Ягоравіч,

гэта не жарт?

Але ж нека смерць Вам зусім не

да твару.

Вы ж нека лёгка неслі жыццё цяжар.

Было ў Вас столькі іскрыстага гэтага жару!

Андрэй Ягоравіч,

Вы гэта ўсур'ёз?

Вось дзе сапраўды смех скрозь слёзы.

Ды што з тых, хай нават мужчынскіх слёзі!

Адзін толькі боль,

сухі,

пякучы, цвярозы...

Анатоль ВЯРЦІНСКІ.

Назаўсёды ў сэрцах

У жыцці я не перажываў яшчэ гэткага смутку, што прынёс сёлетні лістапад. Вельмі недарэчна, чорная вестка, што строй панінуў яшчэ адзін змагар за людское шчасце. Такім для мяне заўсёды быў Андрэй Макаёнак

— верны сын нашай партыі, свайго народа, гордасць беларускай літаратуры.

Яго заўсёды будучы помніць сябры-аднапалчане, пабрацімы — пісьменнікі, бо і ў вогненныя гады Вялікай Айчыннай, і ў будзённыя мір-

ныя дні ён заўсёды быў на пярэднім краі. Інакш ён проста не ўмеў.

Уся пісьменніцкая арганізацыя Украіны будзе помніць Андрэя Макаёнака як актыўнага будаўніка мастоў сяброўства паміж нашымі народамі і літаратурамі. Яго талент драматурга быў настолькі моцны, рознабаковы, што мы на Украіне не можам

уявіць свой тэатр без яго новых твораў, без яго сонечнага гумару і вогненнай сатыры.

Асірацела беларуская, уся савецкая драматургія, але тое, што ён паспеў зрабіць, — назаўсёды застанецца ва ўдзячнай людскай памяці.

Мікола ЗАРУДНЫ.

ГЛЫБОКІ СЛЕД

Асірацеў наш тэатр, асірацелі ўсе мы... Без пары пакінуў нас бясконца шчыры, светлы, мудры і просты чалавек рэдкага таленту і душы — Андрэй Ягоравіч Макаёнка. Мы страцілі роднага і блізкага чалавеча, добрага друга і дарадчына. Ён жыў для людзей і траціў усе сілы на іх. Ён умеў выслухаць кожнага і кожнаму дапамагчы канкрэтнай справай. Таму так хінуліся да яго людзі, ішлі да яго, давяралі яму сваю радасць і гора. У яго было незвычайна чулае і добрае сэрца, каля цяпелыя яго галасы гразілі вельмі многія. Можна, таму яно не вытрывала ўсяго цяжару і заўчасна спынілася. Нам цяпер цяжка і вельмі балюча.

Купалаўскі тэатр быў для Андрэя Ягоравіча родным домам. У нас ён рос, дапамагаў расці нам. Талент яго быў шматгранны і шчодры. Вядомы драматург, сапраўдны артыст, рэжысёр. Трэба было бачыць яго на рэпетыцыях новых спектакляў ці на чытных новых п'есах, слухаць яго выступленні на пасяджэннях мастацкага савета тэатра. Яго воля была зорная і назіральная, а думка — трапная, глыбокая і заўсёды своечасовая. Ён выхоўваў нас тонка, далікатна — заўвагай, парадамі, нечакана вобразным параўнаннем ці проста жартам.

Чуюм больш ягонага голасу, не сустрамаюся з ім, не сыграем у яго новай п'есе пра людзей сяла, якую ён меў намер неўзабаве напісаць для тэатра. Не дачакаюцца яго на Украіне і ў далёкай Славеніі, куды ён павінен быў паехаць, каб працягнуць руку дапамогі і дружбы нашым калегам.

Марыя ЗАХАРЭВІЧ,
народная артыстка БССР.

НАСТАЎНІК

Цяжка гаварыць, пісаць... Цяжка... Трагічная вестка балюча выйшла па сэрцы, па душы, па нервах дзвюма страшнымі словамі: памёр Макаёнка. Словы гэтыя ўпарта не хацелі складвацца ў фразу, доўга, вельмі доўга гучалі ў галаве паасобку, як два зусім розныя паняцці, якія немагчыма злучыць... Там, у Керчы, паранены ў абедзве нагі, выжыў, а тут...

Яго жыццё — гэта грамадзянскі подзвіг камуніста, чалавеча, пісьменніка. Яго жыццё — гэта несупынны і бескампрамісны канфлікт са злом — крывадушам, прыстасавальніцтвам, чэрствацю, паразітызмам. І не проста канфлікт, а баялітасная барацьба. Барацьба самай гуманнай і чалавечай зброяй — смехам. Смехам, які лечыць, выкараняе, ратуе чалавеча ад зла. Ён бясконца верыў у гэты сродак і карыстаўся ім як вялікі майстар.

Мы ніколі не бачылі яго панурым і слабым. Нават у самыя цяжкія хвіліны жыцця, а іх у яго было нямаля, ён быў аптымістам. Ён жартаваў, кпіў з іншых, з самага сябе. А гэта можна

дазволіць сабе толькі чалавек мудры і мужны...

З кім ні размаўляю, чую: «Як жа гэта ён? У яго ж нават сівізны не было...»

У адных сівеюць валасы, у другіх — сэрцы. Ад нечалавечай працы... Яму патрэбна было сэрца на кожную п'есу, на кожны маналог, на кожны радок, на творы сталых драматургаў і маладых, на праблемы драматургіі і тэатра, на дэпутацкія клопаты... Можна пералічваць далей і далей. На ўсё хапала яго сэрца. Ды, мабыць, не хапіла, не разлічыў... Не ўмеў і не мог ён разлічваць...

Успомніўся такі ж шэры вясенькі дзень, недзе з месяц назад, калі мы вярталіся з пасяджэння калегіі нашага міністэрства сумесна з кіраўніцтвам Міністэрства культуры СССР. Гаворка была пра новае палажэнне аб стварэнні драматургічных твораў, пра работу з маладымі драматургамі. Ён гаварыў так гарача і зацікаўлена, нібыта збіраўся жыць не менш чым сто гадоў. Ён быў узнесены і летучы. Я глядзеў на яго, і мне нават некай не верылася, што гэта той самы Андрэй Макаёнка,

кожную п'есу якога ставіла сто ці амаль сто тэатраў, што гэта той самы Макаёнка, якога ведаюць мільёны ўдзячных глядачоў і які стаў адным цэлым з савецкім тэатрам, стаў яго гісторыяй. Я глядзеў на яго, і мне здавалася, што ён толькі яшчэ пачынае разам з намі — столькі ў яго было жыцця, сілы, надзеі, веры.

Развітваючыся, ён па-макаёнкаўску падзеў сказаў: «Пішыце і нічога не бойцеся! Тэлефон мой ёсць, адрас ведаеце... Калі што якое — я «на падхваце».

«На падхваце» — гэта так высакародна янасьць яго характару, за што мы, маладзейшыя, так любілі яго і паважалі. Ён чытаў усё наша — і тое, што ставілася, і тое, што не ставілася і не будзе ставіцца. Можна нараніць на жыццё і лёс за тое, што ён так рана пайшоў. І тым не менш, і жыццё і лёс хочацца сказаць дзякуй! За тое, што ён быў, за тое, што ён зрабіў... Мала быў і не ўсё зрабіў, што хацеў... Мала... Але тое, што напісана сэрцам, — застаецца. Застаецца непадуладным ні часу, ні смерці...
Аляксей ДУДАРАУ.

ПАХАВАННЕ А. Я. МАКАЁНКА

Не стала Андрэя Ягоравіча Макаёнка. Яшчэ напярэдадні, раніцай, як звычайна, ён пісаў. На рабочым стала драматурга — старонка з абарванай на паўслове фразай новай п'есы, бланкет з планами на дзень: у Саюзе пісьменнікаў сустрэцца з маладымі літаратарамі, пасля абеду вырашыць у Вярхоўным Савеце неадкладныя пытанні выбаршчыкаў, вечарам пабыць на рэпетыцыі ў купалаўцаў...

У жалобным убранні Дом літаратара, дзе ўстаноўлена труна з цэлам нябожчыка. Андрэй Ягоравіч любіў быць тут, сустракацца з калегамі, сябрамі, абмяркоўваць з імі напісанае, дзяліцца планами, чытаць рукапісы маладых. З раніцы 18 лістапада сюды ішлі развітацца з майстрам слова тысячы і тысячы мінчан.

Ля пастамента, на якім труна з цэлам пісьменніка, — жывыя кветкі, вянк ад ЦК КП Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР і Савета Міністраў рэспублікі, Белсаўпрофа, ЦК ЛКСМБ, Саюза пісьменнікаў БССР, міністэрстваў і ведамстваў, калектываў прадпрыемстваў і будоўляў, грамадскіх і творчых арганізацый.

У ганаровую варту становяцца таварышы А. Н. Аксёнаў, У. І. Бровікаў, Я. П. Іваноўскі, Ю. Б. Колакалаў, А. Т. Кузьмін, М. І. Лагір, У. А. Мікуліч, М. Н. Полазаў, І. Я. Палякоў, Л. С. Фірысанаў, І. Ф. Якушаў, Н. Л. Сняжкова, У. П. Шапльыка.

Пачынаецца грамадзянская паніхіда. Жалобны мітынг адкрывае намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Л. Сняжкова.

Беларускі народ, уся многанациональная савецкая літаратура панеслі цяжкую страту, гаворыць яна. Мы праводзім сёння ў апошні шлях Андрэя Ягоравіча Макаёнка — народнага пісьменніка Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР, дэпутата Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Перастала біцца сэрца палымянага патрыёта, ветэрана Вялікай Айчыннай вайны, пісьменніка-камуніста, чыё жыццё і творчасць з'яўляюцца прыкладам беззапаветнага служэння свайму народу, Радзіме, Камуністычнай партыі.

У гады Вялікай Айчыннай вайны палітрак роты Андрэя Макаёнка ўдзельнічаў у гераным крымскім дэсанце, у іншых баявых аперацыях, быў цяжка паранены. Дэмабілізаваўшыся з арміі, малады камуніст, будучы сакратар Журавіцкага райкома камсамола, а затым работнікам Журавіцкага райкома партыі плячо ў плячо са сваімі землякамі актыўна ўдзельнічаў у адроджэнні жывіца на спустошанай фашыстамі Беларускай зямлі.

Пасля заканчэння ў 1949 годзе Рэспубліканскай партыйнай школы пры ЦК Кампартыі Беларусі Макаёнка быў загадчыкам аддзела часопіса «Вожык», а з 1966 па 1978 год — галоўным рэдактарам часопіса «Неман».

Пачынаючы са слаўтай камедыі «Выбачайце, калі ласка!», напісанай у пачатку 50-х гадоў і пастаўленай больш чым у 160 тэатрах, у далейшым кожныя 2—3 гады ў свет выходзілі ўсё новыя і новыя п'есы Андрэя Макаёнка. Яго імя даўно і трывала ўсталявалася ў радзе імён вядучых драматургаў краіны.

Пяру Андрэя Макаёнка належыць такія шырока вядомыя п'есы, як «Лявоніха на арбіце», «Зацюканы апостал», «Трыбунал», «Таблетку пад язык»,

«Святая прастата», «Пагарэльцы», «Верачка» і іншыя.

Творчасць Андрэя Макаёнка дапамагае партыі і народу зброяй вострай сатыры і трапным гумарам сцвярджаць камуністычныя ідэалы, змагацца з усім тым, што перашкаджае нашаму грамадству ў яго паступальным руху да заветнай мэты.

Андрэй Ягоравіч Макаёнка вёў вялікую грамадскую работу. Ён выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР 8-га, 9-га і 10-га скліканняў, быў членам Мінскага абласнога камітэта партыі, членам калегіі Міністэрства культуры БССР, членам прэзідыума праўлення Саюза пісьменнікаў БССР і членам праўлення Саюза пісьменнікаў СССР.

Савецкі ўрад высока ацаніў літаратурную і грамадскую дзейнасць Андрэя Ягоравіча Макаёнка, узнагародзіўшы яго ордэнамі Кастрычніцкай Рэвалюцыі, Працоўнага Чырвонага Сцяга, «Знак Пашаны», медалямі.

Андрэй Ягоравіч Макаёнка быў чалавекам вялікай душы. Усе, хто ведаў яго, працаваў разам з ім, прывыклі да яго разумнага пранікнёнага позірку, да яго нязменнай ветлівай усмешкі, да заражаючага ўсіх аптымізму і жыццялюбства. І сёння вельмі цяжка і балюча ўсведамляць, што сярод нас няма больш любімага пісьменніка, цудоўнага чалавеча, нашага дарагога таварыша і друга.

Усё сваё жыццё, увесь свой велізарны талент Андрэй Ягоравіч Макаёнка аддаў без астатку літаратуры і тэатру, вялікай справе служэння савецкаму мастацтву, свайму народу.

Дазвольце выказаць глыбокае спачуванне сямі і блізім Андрэя Ягоравіча.

Светлая памяць аб Андрэю Ягоравічу Макаёнку назаўсёды захаваецца ў нашых сэрцах.

Слова пра Макаёнка сказалі Іван Шамякін, Мікола Зарудны, Марыя Захарэвіч, Аляксей Дударэў.

Са словамі развітання ад землякоў драматурга выступіла сакратар Рагачоўскага ГК КП Беларусі Г. Я. Сурначова.

— Куды б ні закідаў лёс Андрэя Ягоравіча, з ласкавацю любячага сына ён успамінаў родныя рагачоўскія палі і лугі. Цесна, вельмі цесна быў звязан Макаёнка з бацькоўскім краем. Андрэй Ягоравіч часта прыязджаў у родныя месцы, сустракаўся з хлебаробамі, жыві іх патрэбамі і клопатамі. Ён быў не госьцем, а сваім, блізім. Макаёнка — народны пісьменнік не толькі па званню. Лёс народа — гэта яго лёс.

Мітынг закончан. Жалобны картэж павольна накіроўваецца на могілкі па Маскоўскай шашы. Тут, ля магілы, слова развітання сказаў сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў БССР І. Г. Чыгрынаў.

Пад жалобныя гукі аркестра труна з цэлам А. Я. Макаёнка апускаецца ў магілу. Узгорак свежай зямлі пакрываюць вянк і букеты асенніх кветак. Кружацца ў паветры першыя сняжынкы, слязца пачарнелыя галіны бяроз. І ў журботнай цішыні, здаецца, чуваць голас макаёнкаўскага героя, голас самога драматурга: «А прыйдзе час перабрацца туды, на горку, пад бярозку, дык і там буду чакаць, адтуль буду любвацца, а як узышло, а як красуе, як каласуе, наліваецца жыццё наша... ваша. І ўсе гэтыя чаканні і надзеі не для сябе, а людзям, чалавеку...».

БЕЛТА.

ЯРКАЯ І НЕПАЎТОРНАЯ АСОБА

Вестка пра смерць Андрэя Ягоравіча Макаёнка — як гром з яснага неба. Яшчэ нядаўна ён, усмешлівы, чуйны да таго, пра што гаварылі прамоўцы, сядзеў у прэзідыуме нашага пісьменніцкага партыйнага сходу, а ў перапынках жартаваў, смяляўся, ажывіў размаўляў з таварышамі. Быў такі ж самы, якім яго ведаў на працягу многіх гадоў.

Мне выпала шчасце працаваць пад яго кіраўніцтвам, калі ён быў галоўным рэдактарам часопіса «Неман». Ён, сапраўды народны пісьменнік, шырока вядомы перш за ўсё як выдатны драматург, аўтар глыбокіх і вострых твораў. З імем Макаёнка звязана станаўленне «Немана» як папулярнага ва ўсіх кутках краіны часопіса. Помню, як у студзені 1966 года ён прыйшоў у «Неман» і адразу, як кажуць, прыйшоўся да спадобы. Мы, тады маладыя, пацягнуліся да яго, смелага, патрабавальнага, добразычлівага, хто ставіць вышэй за ўсё інтарэсы літаратуры. На-

вошта грэх хаваць, не заўсёды падначаленыя асмельваюцца спрачацца з аўтарытэтным кіраўніком. А з Макаёнкам спрачаліся. Таму, што з ім не толькі працаваць, радавацца праспехам, але і спрачацца было лёгка. Ён нават быццам заахвочваў да гэтага, глыбока разумеючы, што ў спрэчках нараджаецца ісціна. І хоць ён з уласцівай яму страснасцю адстойваў сваё меркаванне, але ў імя ісціны заўсёды згаджаўся з іншым пунктам гледжання. Помніцца, як ён аднойчы парэсліў вершы аднаго аўтара, а калі мне ўдалося даказаць памылковасць ягонай ацэнкі, Андрэй Ягоравіч высока ўзняў рукі і з вінатаю ўсмяшкай сказаў: «Здаюся!»

Усе мы, супрацоўнікі «Немана», глыбока паважалі і любілі Андрэя Ягоравіча. І аднойчы напісалі такія радкі пра яго: «Острота в яго натуре, Страсть, искрающаяся в спорах.

То притихнет, лоб нахмуря,
То взрывается, как порох.

И взрывной волною смеха,
Бьющей метко и упруго,
Устраняется помеха
К пониманию друг друга.

В логике неуязвим,
Клином вышибает клинья...
Даже после спора с ним
Дышится, как после ливня.

Глянет, выгнув бровь покруче,
Лича видит сквозь личины,
Хоть порой от зерен в куче
Плевелы не отличимы.

Правду он не даст в обиду.
Хоть порой не так-то просто
Выжил,

вышел на орбиту
И «Затюканный апостол»...

У нашых сэрцах не згасне яркі, непаўторны вобраз Андрэя Ягоравіча Макаёнка — буйнога пісьменніка, чалавеча шчодрай душы і сапраўднага грамадзяніна.

Браніслаў СПРЫНЧАН,
рэдактар аддзела паззіі
часопіса «Неман».

ЖЫЦЦЁ НЕ ДЛЯ СЯБЕ

Не стала Андрэя Ягоравіча Макаёнка. Нашага Андрэя Ягоравіча. Трыццаць гадоў ён быў членам нашага, купалаўскага калектыву. Трыццаць гадоў жыў на сцэне нашага тэатра героі яго п'ес. Трыццаць гадоў удзячныя глядачы вітаюць яго талент і смеласць камедыёграффа. Цэлая галерэя характэрна створана Андрэем Ягоравічам: Моцікін і Каліберэў, Гудзееў і Самасееў, Лушна і Лявон, Глузданкоў і Цесаконь, Паліна і Цярэшка, Дзед Цыбулька і Каравай.

Дзе ён быў тэатр — за межамі рэспублікі ці ў самых аддаленых калгасах і райцэнтрах,

— трэба бачыць, як успрымаюцца ягоныя п'есы, таму што гэта сапраўды народныя творы сапраўды народнага пісьменніка.

Андрэй Ягоравіч быў чалавекам адкрытай душы і вялікага сэрца. Як толькі ён пераступаў парог тэатра, адразу чуўся яго жыццярэдасны смех. Усе занятыя ў спектаклі паводле ягонай п'есы ці не занятыя заўсёды імкнуліся да яго.

А як ён чытаў свае п'есы! Гэта сапраўды можна было назваць спектаклем.

Пра п'есы Андрэя Ягоравіча прайшлі і нарыфелі нашага тэатра, і моладзь.

Сутыкнуўшыся з творамі Андрэя Ягоравіча, робіцца чысцейшым.

У гэты журботны дзень хочацца нагадаць словы Андрэя Ягоравіча, якімі гаворыць ягоны герой: «А прыйдзе час перабрацца туды, на горку, пад бярозку, дык і там буду чакаць, адтуль буду любвацца — а як узышло, а як красуе, як каласуе, наліваецца жыццё наша... ваша. І ўсе гэтыя чаканні і надзеі не для сябе...».

Бывайце, дарагі Андрэй Ягоравіч!

Генадзь АУСЯНІКАУ,
народны артыст БССР.

Саюз пісьменнікаў БССР глыбока смутнае з прычыны раптоўнай смерці народнага пісьменніка Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР, дэпутата Вярхоўнага Савета БССР МАКАЁНКА Андрэя Ягоравіча і выказвае спачуванне родным і блізім нябожчыка.

Рэдакцыйная калегія і калектыву часопіса «Неман» смуткуюць з выпадку заўчаснай смерці былога рэдактара часопіса, члена рэдакцыйнай калегіі, народнага пісьменніка Беларусі МАКАЁНКА Андрэя Ягоравіча і выказваюць глыбокае спачуванне родным і блізім нябожчыка.

Рэдакцыя і рэдакцыя часопіса «Полымя» смуткуюць з выпадку заўчаснай смерці народнага пісьменніка Беларусі, даўнага і актыўнага аўтара часопіса Андрэя Ягоравіча МАКАЁНКА і выказваюць глыбокае спачуванне родным і блізім нябожчыка.

Рэдакцыйная калегія і калектыву рэдакцыі часопіса «Беларусь» смуткуюць з прычыны раптоўнай смерці народнага пісьменніка Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР, дэпутата Вярхоўнага Савета Беларускай ССР Андрэя Ягоравіча МАКАЁНКА і выказваюць глыбокае спачуванне родным і блізім нябожчыка.

Выдавецтва «Мастацкая літаратура» глыбока смутнае з выпадку смерці члена рэдакцыйна-выдавецкага савета, народнага пісьменніка БССР Андрэя Ягоравіча МАКАЁНКА.

Рэдакцыйная калегія і калектыву рэдакцыі штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва» глыбока смуткуюць з прычыны заўчаснай смерці народнага пісьменніка Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР, дэпутата Вярхоўнага Савета Беларускай ССР МАКАЁНКА Андрэя Ягоравіча і выказваюць шырокае спачуванне родным і блізім нябожчыка.

ПАМ'ЯЦІ МАКСІМА БАГДАНОВІЧА

Ялцінскі гарвыканком народных дэпутатаў прыняў рашэнне ўзяць пад дзяржаўную ахову дом № 2 па вуліцы Крымскай і ўстанавіць на ім мемарыяльную дошку: «У гэтым доме ў 1909 годзе жыў выдатны беларускі паэт Максім Багдановіч (1891—1917)». У будынку ў свой час размяшчалася малочная ферма «Шалаш», дзе паэт лячыўся. Між іншым, раней лічылася, што пансіён «Шалаш» месціўся ў доме па вуліцы Кіраўскай. Дзякуючы намаганням навуковых супрацоўнікаў Ял-

цінскага краязнаўчага музея удалося ўстанавіць ісціну. Імя Багдановіча наддзена гарадской юнацкай бібліятэцы, у фондах якой прадстаўлена і беларуская літаратура. Прадугледжана ўзяць на дзяржаўны ўлік будынак санаторыя «Ялта» і ўстанавіць на ім мемарыяльную дошку з бронзавым барэльефам паэта і тэкстам на рускай і беларускай мовах: «На гэтым месцы знаходзіўся дом, у якім правёў апошнія месяцы жыцця (люты — май 1917 года) выдат-

ны паэт Беларусі Максім Багдановіч». З дапамогай нашага музея пашыраны раздзел экспазіцыі, прысвечаны

М. Багдановічу ў літаратурным адзеле краязнаўчага музея. Жыхары і гошці сонечнага горада знаёмяцца з перасоўнай выстаўкай «Літаратурны і грамадзянскі подзвіг паэта». Пазней яна будзе пастаяннай у санаторыі «Беларусь». У хутнім часе невялікія экспазіцыі будуць створаны ў бібліятэцы імя паэта, у будынку былога пансіёна «Шалаш», у клубе санаторыя «Ялта».

М. ПАЗНЯКОУ,
дырэктар Літаратурнага музея Максіма Багдановіча.

З ТАНЦАМІ—У АЛЖЫР

Неаднаразова з вялікім поспехам прадстаўлялі мастацтва нашай рэспублікі за мяжой самадзейныя артысты народнага ансамбля танца «Палессе» Пінскага гарадскога Дома культуры пад кіраўніцтвам заслужанага работніка культуры БССР І. Смірнова. Гарачымі апладысмантамі, кветкамі сустракалі аматары на-

родных рытмаў рускія, беларускія, украінскія харэаграфічныя кампазіцыі, сюіты, танцы ў Венгрыі, Партугаліі, Індыі, Грэцыі. З Гаваны калектыву вярнуўся са званнем лаўрэата XI Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў. У Алжыры, куды выехаў ансамбль, ён прыме ўдзел у Днях мас-

тацтва ССРСР. Абудзецца больш за дзесяць выступленняў у розных гарадах, у тым ліку ў сталіцы краіны. Акрамя народных танцаў, пінчане павялі на афрыканскі кантынент патрыятычна-харэаграфічную кампазіцыю «Памятаўце», прысвечаную барацьбе за мір.

М. ГОРСКІ.

ПРЫСВЕЧАНА ПАЭТУ-ЗЕМЛЯКУ

«Ты ў сэрцах навіні сваіх землякоў» — так называецца кніжная выстаўка твораў лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР, заслужанага работніка

культуры рэспублікі паэта Аляксея Пысіна, якая адкрылася ў г. п. Краснаполле. Тут прадстаўлены ўсе яго зборнікі вершаў, сярэд якіх і кнігі з

аўтаграфамі паэта. Бібліятэка рыхтуе таксама чытацкую канферэнцыю па творах паэта-земляка.

С. СЯМЕНАУ.

УВАГА ПЫТАННЯМ КУЛЬТУРЫ

Звыш трох тысяч самадзейных артыстаў налічваюць творчыя калектывы Століншчыны. Яны штогод даюць да тысячы канцэртаў, на якіх прысутнічае не менш 20 тысяч чалавек. Далёка за межамі раёна вядомы поспехі народнай агітбрыгады раённа-

га Дома культуры «Вестуны», народнага хору Юнішчанскага сельскага клуба «Крыніцы», мастацкага калектыву райсельгас-тэхнікі «Факел». Высокае выканаўчае майстэрства фальклорна-этнографічных калектываў калгасаў «40 год Кастрычніка», імя Чапаева, «XXII з'езд

КПСС» і іншых. Гэтыя фанты былі прыведзены на нядаўнім пленуме Столінскага райкома партыі, які разгледзеў пытанне аб мерах па ўзмацненні ролі ўстаноў культуры ў камуністычным выхаванні насельніцтва.

П. СЛАВІН.

ВЫСТАЎКІ

У Доме кіно адкрылася персанальная выстаўка старэйшага мастака-пастаноўшчыка студыі «Беларусьфільм», заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Я. Ганкіна. У канферэнц-зале выстаўлена звыш 65 карцін, эскізаў, дэкарацый да кінафільмаў, малюнкаў і раснадровак, выкананых Яўгенам Марнавічам у розныя гады.

Сярод прадстаўленых работ ёсць партрэты дзеячаў літаратуры і мастацтва, з якімі даводзілася сустракацца мастаку ў розны час. Прыцягваюць увагу партрэты Януба Коласа, Кандрата Крапівы, Аркадзя Куляшова, Міха-

эла Лынькова, выдатнага кінарэжысёра Сяргея Эйзенштэйна, у якога Я. Ганкін працаваў у фільме «Іван Грозны» другім мастаком. Па-майстэрску выкананы партрэт аднаго з пачынальнікаў беларускага кіно У. Норш-Сабліна.

Цікавае ўяўляюць работы мастака-пастаноўшчыка над фільмамі, знятымі нашай студыяй сумесна з замежнымі кінематаграфістамі. Гэта вылучае рашэнне такіх вядомых кінастужак, як «Заўтра будзе позна» («Барандаў», Чэхаславакія), «Я хачу вас бачыць» («ДЭФА», ГДР). Асноўнае месца на выстаўцы займаюць эскізы і распрацоўкі дэкара-

цый і кадраў да такіх фільмаў, як «Вайна пад стрэхамі», «Сыны ідуць у бой», «Я родам з дзяцінства» рэжысёра В. Турава, «Гадзіннік спыніўся апоўначы» М. Фігуроўскага, «Паўлінка» А. Зархі, «Хлеб пахне порахам» В. Нініфарова і многіх іншых карцін.

Я. Ганкін вядомы і як пейзажыст, і як ілюстратар кніг, і як сатырычны карыкатурыст. На выстаўцы гэты бок творчасці мастака адлюстраваны некалькімі пейзажамі беларускай прыроды і вуліц старажытных Гродна і Рыгі, ілюстрацыямі да твораў пісьменнікаў і паэтаў нашай рэспублікі і сяброўскімі шаржамі, карыкатурамі, выкананымі для сатырычнага часопіса «Вожык». Персанальная выстаўка Я. Ганкіна — юбілейная. Яна прысвечана 60-гаддзю мастака.

І. КРУПЕНЯ.

Абласная фотавыстаўка, прысвечаная 60-гаддзю ўтварэння ССРСР, адкрылася ў фазе брэсцкага кінафестывалю «Беларусь». Яе кампазіцыя расказвае наведвальнікам аб росквіце прыбужскага краю за га-

ды Савецкай улады, яго прыродзе, працавітых людзей. Цікавыя па вобразнасці, тэматыцы і кампазіцыйнай пабудове работы прадставілі ўдзельнікі аматарскіх фотастудый Брэсцкага Палаца культуры прафсаюзаў, Палаца культуры і тэхнікі Ба-

ранавіцкага вытворчага баваўнянага камбіната імя ЛКСМБ, фотааматары Кобрына, Іванава, Пінска. Лепшыя работы будуць адабраны да ўдзелу ў рэспубліканскай фотавыстаўцы.

М. НИКОЛЬСкі.

Антавая зала маладзёжнага інтэрната № 3 вытворчага аб'яднання «Беларусьналіў» імя 50-гаддзя ССРСР у другі раз сёлета прыняла рабо-

ты самадзейных мастакоў горада Салігорска. На гэты раз свае творы паказалі муж і жонка Газалавы.

Калі работы Ларысы Пятроўны «Святочны са-

лют», «Працоўнае лета» вызначаюцца паэтычнасцю і лірызмам, дык творы Анатоля Васільевіча «Маналог» і іншыя больш строга, урачыстыя.

М. ШАРКО.

У Асіповіцкім раённым Доме культуры адкрыта

выстаўка гуртка разьбы па дрэве. Ужо другі год працуе гэты гурток, якім кіруе дырэктар РДК

М. Жарнян. На выстаўцы прадстаўлены 24 лепшыя работы гурткаўцаў.

І. СЦЯПУРА.

Беларускі дзяржаўны музей сацыялістычнага пераўтварэння Палесся адкрыў у Пінскім гарадскім Доме культуры выстаўку этнаграфіі і сама-

дзейнай творчасці. Прадстаўлены разнастайныя работы, выкананыя з саломкі; ткацтва і кераміка. Увагу наведвальнікаў прыцягваюць самабытныя скульптурныя работы народнага ўмельца

А. КВІР.

ПАЭЗІЯ

Васіль ВІТКА

ЮРМАЛЬСКІ ВЕРАСЕНЬ

Жаваранак у зеніце

Сасонка пад купалам неба —
Зялёнае на блакітным,
На выспах пясчаных — вербы,
На кручах сыпучых — ракіты.

Што болей душы маёй трэба,
Вандроўнай хмурыцы ў блакіце?
Між голля — кавалачак неба
І жаваранак у зеніце.

Здаецца, так мала, так мала,
У вечнасці ж мера другая:
Зламала сасну навала,
А жаваранак спявае!

Пасля шторму

У чаек ціхая часіна,
Сядзяць на водмелях і спяць.
Якая ж сіла іх насіла
І вымушала горла драць

За суткі да пачатку шторму
І знікнуць невядома дзе,
Пакулы прыбоём біла чорным
За хваляй хваля па вадзе?

Сышло, адбушавала, сціхла,
Адхлынула на многа міль.
На роўнядзі лагоднай звыклі
Да небакраю грае шыль.

Вось гэтак, сэрца, ў нас з табою,
Калі ты прыступам бярэш,
Пасля раптоўна і без бою
Узяты кідаеш рубезь.

Прашу без крыўды і адчаю:
Часінай дзённай ці ўначы
Далучыўшы да белых чаек —
Пра перамогу не крычы.

Даўжнік

Наўрад ці радавацца варт
У дзень разліку і расплаты:
— Нікому я не вінават
І мне ніхто не вінаваты.

А я ў даўгу, нібы ў шаўку,
Мой доўг як той ланцуг на шыі,
Ды грош апошні не зашыў я
У рукаў — засунуў за шчаку.

Ці здагадаецца каторы
Даць волю ў злосці кулаку?
Махнуць рукою крэдыторы
І ў яму не павалакуць.

— Што ж ты схаваў, даўжнік ліхі,
У чым даўгоў тваіх аснова,
Які ты ўтаіў грахі
Свае?
— Нясказанае слова.

Лук і страла

Суровае, але не вораг,
Адкрытасці тваёй я веру,
Мой добры субяседнік, мора,
Жарствою высыпаны бераг.

Ад цяжкіх кафедральных соснаў,
Як ад саборных чадных свечак,
Ад водару задухі млоснай
Мяне ты свежым ветрам лечыш.

Здаецца, хмара засцілала
Твой далягляд, як сцінуць вокам.
І вась прасвецінай зазаяла
Па схілу неба ўся затока.

Зноў хваля навава гартае
Нанось, выспы і абрывы.
Напялася дуга крутая
Ад Колкі і да Салацгрывы.

А калі шторм грызе заўзятая,
Са злосці давіцца жарствою,
Трымае Юрмала нацятым
Свой лук з бурштынавай стралою.

Цётка цішыня

Аператары запісваюць на плёнку
цішыню.
Папярэджвае сяброў, знаёмых і
радно,

У праграме перадач пазначана:
Шараю гадзінаю штодня
На экранях тэлебачання
Загучыць у кожным доме цішыня!

Пэўна, рады будзе кожны дом
Цішыню паслухаць перад сном,
Нібы калыханку для душы,
Ці «Спакойнай ночы, малышы!»

Не засне ўжо ні малы і ні стары,
Не пабачыўшы, як у бары
Датаўклі, нарэшце, кашу камары,
Як кладзецца спаць у Белаежы зубраня
І выходзіць на экраны цётка Цішыня.

Не, не з кайстрай казак за плячыма
І для неслухаў з мяшком —
Самая звычайная жанчына
З матчынымі добрымі вачыма,
У руках з арэхавамі кіяком.

У арэхавамі якраз і сіла —
Толечкі махне або кіўне,
І глядзіш, ужо заваражыла —
Усё навокал у глыбокім сне.

Кагадзё асінке трапяталі,
Перашэптваюць дубок з дубком —
У ігменне вока перасталі,
Ні адным не варухнуць лістком.

Добры доктар, той, што дрэвы лечыць,
Дзюбаю крануў спрасоння сук,
Разгубіўся, галаву схаваў у плечы.
Гэта быў апошні ў лесе гук.

Змоўкла поле, сціхлі ўсе дарогі,
Сцежкі, норы, гнёзды і бярогі.
Ля крыніцы на адной назе спіць
журавель,

Толькі буйным планам на экране
Ад бяссоніцы ажно да рання
Уздыхаў, варочаўся самотны чмель...

Запісалі мы на плёнку цішыню.
Папярэджваем сяброў, знаёмых і радно:
Будзьце дома на сыходзе дня —
Завітае на гасціну,
Роўна на адну гадзіну
Зойдзе да вас цётка Цішыня!

Рыжскія пеўні

Ледзь на ўсходзе золак зарумяніцца,
Злёгка небакрай пакратае,
Пеўні ў Рызе будзяць раніцу,
Прачынаецца ўся Латвія.

Самы першы падае свой голас не з
падпечка

І не з цёплага гняздзечка
У чубатае суседкі,
Не з паветкі,
Не з адрны,
Не з каморы,
А з вяршыні,
Вунь са шпіля
Домскага сабора.

Па жалезным седале патупае нагамі,
Крыламі ударыць:
— Ку-ка-рэ-ку!
І пайшло ад вежы і да вежы
Па ўзбярэжжы
І па рэках
Ліелупе,
Даўгаве
І Гаўі.

— Ку-ка-рэ-ку! — і выцягвае ўжо шыю
Галагут чарнагаловы.
Б'юць, лапочуць крыламі другія,
Коцяць рэхам перазовы.
Кожны хоча хоць адзін праменьчык
Ухапіць на залаты грабеньчык.

Уявіце сабе самі,
Як запела, загукала галасамі
І зазіхацела, запалала
Рыга ўсімі купаламі!

Пеўні мае першыя, другія,
Змалку і з юнацтва дарагія...
Першыя, я слухаў вас на печы пры
лучыне,

А другія — на вясковай вечарыне,
Потым — скрозь па ўсёй па матухне —
айчыне...

Рад, што вы ўзляцелі так высока,
Што чуваць ваш водгалас далёка.
Дзякую, што перад ранкам новым на
дасвецці я

Вас паслухаў, пеўні мае трэція,
Галасістых запявалаў і падхопнічкаў,
Як славу ты хор латышскіх хлопчыкаў.

Па-свойму акрылены ў Ігара Дабралюбава быў пошук і выбар першай прафесіі: журналістыка. Студэнтам БДУ ён адчуў: прываблівае і спорт, і тэатр, ды і кіно вабіць... Як жа ўсё гэта спалучыць? Скончыўшы ўніверсітэт, аддаў перавагу сцэне. Ледзь паспеўшы сыграць першыя ролі ў тэатры юнага гледача, апынуўся ў майстэрні Міхаіла Рёма (Усесаюзнае дзяржаўнае інстытут кінематографіі). Быццам ніколі не было іншых захапленняў — усё пераважыла муза кіно.

Шлях да любімай справы, які расцягнуўся на гады, адбіўся на творчым абліччы І. Дабралюбава — рэжысёра. Ставіць фільмы на актуальных тэмах можа толькі па-грамадзянску сталы чалавек, які ведае жыццё не па... экране. Так ён, спартсмен — журналіст — акцёр, прыйшоў у кінематограф.

Звычайна выпускнікі кінаінстытута маюць такі шлях сталення — работа ў дакументальным жанры, потым у здымачных групах старэйшых майстроў мастацкага кіно. Дабралюбаў пачынаў адразу з самастойных пастановак, заявіўшы аб жаданні гаварыць з гледачом пра сур'ёзныя праблемы сучаснасці.

«Крокі па зямлі» — у гэтай назве фільма пра маладых романтикаў, пераўтваральнікаў жыцця нібы заключана формула, якой меў намер прытрымлівацца рэжысёр у творчасці. У дэбютнай кароткаметражнай «Мост» (1963 г.) гэта размова адбывалася яшчэ на камерным сюжэце (юнак марыць вадзіць караблі ў далёкіх морах, а пакуль пакутуе ад непадзеленага кахання). У першай поўнаметражнай карціне рэжысёр ужо, можна сказаць, выпраўляецца ў касмічныя далечыні: «Іду шукаць» (1966 г.) — аб ракетабудаўніках, аб маральным паядынку няўрымслівага шукальніка са службістам-дагматыкам. І хая пастаноўшчык яшчэ не прабіваецца за першы пласт канфлікту, ён пастаўка пераканаўча абгрунтоўвае грамадзянскую пазіцыю героя, якому аддае свае сімпатыі. Вучоны - ракетабудаўнік Гусараў, ролю якога рэжысёр даручыў вядомаму кінаакцёру Г. Жжонаву, пройдзе праз фронт Вялікай Айчыннай, адчуе горьч сумненняў, перажыве радасць перамогі, калі першая ракета ўзнімецца ў космас.

Складаныя пачуцці зведае і рэжысёр ад таго, што яго фільм не атрымае такога прызнання, на якое ён разлічваў. Ды не адступіцца ад сваіх дэзркіх намераў. Настойлівасць, вера ў свае сілы — вызначальныя рысы характару Ігара Дабралюбава.

Толькі двойчы ён звернецца да падзей мінулага — у фільмах «Іван Макаравіч» і «Братушка». У першым Дабралюбаў, як і яго кінематографічныя калегі - равеснікі, вернецца ў дзіціства ваеннай пары. Ён сам, як і экранны герой Вая, хлопчык з акупіраванага Віцебска, які згубіў бацькоў, зведаў сіроцтва, цяжкасці эвакуацыі. Блізкія і далёкія людзі памалі Ваню (Івану Макаравічу — так шануюна называлі яго старэйшыя) стаць на ногі. Усім ім, перш за ўсё класіфікаванаму дзядзьку Кузю, аддадзена даніна павагі і ўдзячнасці стварэннем фільма пра станаўленне падлетка — рабочага чалавека, сапраўднага грамадзяніна.

«Іван Макаравіч» — хвалючы, шчыры твор маладога рэ-

жысёра — прынёс Ігару Дабралюбава славу: ганаровае званне лаўрэата прэміі Ленінскага камсамола Беларусі (1968 г., разам з апэратарам Д. Зайцавым і мастаком У. Дзяменцьевым), прыз журы Х кінафестывалю Беларусі, Прыбалтыйскіх рэспублік і Малдавіі (1969 г.), дыплом за лепшы фільм для дзяцей на IV Усесаюзным кінафестывалі (1970 г.). У тым жа годзе «Іван Макаравіч» быў удзельнікам XXII Міжнароднага фестывалю дзіцячых фільмаў у Венецыі і заваяваў там спецыяльную прэмію журы «Сярэбраная Мінерва» — за выканаўчае майстэр-

ральнасць пачуццяў, жывое ўвасабленне інтэрнацыянальнага братэрства.

Фільм «Братушка» адзначаны спецыяльнымі медалямі ў СССР і ў Балгарыі.

Аддаўшы даніну магістральнай для беларускага кіно тэме, І. Дабралюбаў вяртаецца да свайго галоўнага намеру — паказваць сучасніка, раскрываць у ім лепшыя рысы, якія будаўнікоў і першапраходцаў. Таму і прываблі яго тыя, хто ўзводзіў у рэспубліцы горад нафтавікоў Наваполацк. На яго вуліцах, будаўнічых пляцоўках, у кабінетах кіраўнікоў

не — зусім не забарона на палемічны дыялог з аўтарамі... І калі яго працягваць, наўрад ці змог бы рэжысёр даказаць, што «Вуліца...» «пабудавана» дасканалі і яе аблічча гарманічнае.

У гэтых адносінах я аддала б перавагу іншай карціне «апанента». Праз чатыры гады пасля «Вуліцы без канца» ён стварае вельмі цікавы экранны твор. 70-я гады — не бедныя на фільмы пра школьнікаў, падлеткаў. Кінематограф пільна сочыць за імі дома, у школе, у час сустрэчы з першым каханнем. Ёсць глыбока псіхалагічны («Сто дзён пасля дзя-

тысту Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Валянціну Белавосціку. Не згадзіўся з тымі, хто лічыў, што лепш зрабіць карціну ў адну серыю ды больш трывала сцэнтаваць сюжэт, чым падрабязна рэканструяваць пасляваенны час. Гэта — права мастака, і аспрэчваць яго цяжка.

Прыпамінаецца адна наша размова з І. Дабралюбавым пра абавязкі крытыка. Ігар Міхайлавіч з запалам пераконваў: справа крытыка зразумець рэжысёра, вылучыць з шматпласцінасці фільма тое, што залежала ад яго, чаго ён хацеў. Зразумелае жаданне. Толькі ж фільм існуе ў адзінстве ўсіх яго «састаўных» і рэжысёр-пастаноўшчык мае дачыненне да ўсяго гэтага. Таму не спяшаюся згаджацца з пастаноўшчыкам «Трэцяга не дадзена», хая і разуменне цяжкасць увааблення задуму на аснове сцэнарыя, які нагадвае хроніку падзей. Неаспрэчным аўтарытэтам для Дабралюбава быў і застаецца М. І. Ром, яго настаўнік па кінаінстытуце. Вучань бачыць у творчасці настаўніка ўзор: ён быў заўсёды сучасны, да якой бы тэмы ні звяртаўся. І заўсёды зразумелы. Трэба працаваць не на потым, а каб цябе разумелі сёння, зараз, а не калі-небудзь. Гэта перакананне Дабралюбава, з якім нельга не згадзіцца.

У «Трэцім не дадзена» няма ніякай прэтэнцыёзнасці, надуманай драматызацыі падзей. Усё будзённа і зразумела. І тое, што герою цяжка, і што ён мужны і рашучы чалавек, жыве не для сябе, а для людзей. Словам, сапраўды камуніст. В. Белавосцік не парушае праўду характару, выклікае давер да героя. Гэта галоўнае ў фільме, гэта перамога рэжысёра і акцёра. А ў чым жа нягэда з ім і яго апэратарам-аднадумцам Р. Масальскім? Не пагаджаюся з самымі прынцыпам адлюстравання — ілюстраванне апаўдальным, які нагадвае бытапісальную хроніку падзей. Не дадае эмацыянальнай энергіі фільму і тое, што галоўнаму герою твора (асоба такой значнасці, як Корж) нестае чалавечай шматмернасці. Меркаванні свае хачу на гэтым спыніць, даўшы права чытачу самому зрабіць выснову на падставе ўласнага ўспрыняцця дыялогі «Трэцяга не дадзена».

І. Дабралюбаў — прыхільнік рэалістычнага кінематографа, што пацвярджаюць усё яго найбольш сур'ёзныя па задуме фільмы. Ён лагічны і паслядоўны ва ўвасабленні думкі, якая яго хавае, канцэпцыі, якую стварае. У мастацкай жа аргументацыі калі-ніколі бывае недастаткова пераканаўчым, не знаходзячы неабходных псіхалагічных матывіровак, вобразных вырашэнняў. На гэта хочацца звярнуць увагу рэжысёра таму, што ў творчай біяграфіі яго надзейшы перыяд сталасці. І далейшыя крокі будучы пльннымі, калі яны пойдуч не толькі ў абраным напрамку, але і ў бок мастацкіх набыткаў.

На творчым вечары ў рэспубліканскім Доме кіно заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Ігар Міхайлавіч Дабралюбаў хораша і цікава гаварыў пра сваю любоў да дзесятай музы, пра захопленасць пастаўленымі і не пастаўленымі яшчэ фільмамі. Гледзячы на «віноўніка» ўрачыстасці, я ўспомніла, якім быў Ігар — універсітэцкі журфакавец. Абалынным зграбным юнаком невысокага росту, са значным майстра спорта на штрыфелі пініжана або спартыўнай курткі. Ветлівы, таварыскі, з прыемнай усмешкай. Цяпер «акругліўся», пасівела густая яшчэ шваляюра, ды голас — той жа, аksamітна-барытонны, падкупляюча даваральны.

Няхай жа і ў фільмах, якія ён паставіць, у поўнай меры праявіцца гэтая абалынасць!

Ефрасіння БОНДАРАВА.

«МОЙ ЛЮБИМЫ ГЕРОЙ — ЗЯМНЫ ЧАЛАВЕК НАШЫХ ДЗЕН...»

Ефрасіння Бондарова — імя, якое чытачы газеты «Літаратура і мастацтва» ведаюць па шматлікіх публікацыях работ гэтага вядомага кіназнаўца, апэратунага крытыка, даследчыка гісторыі і надзённага праблем беларускага савецкага кінамастацтва. Доктар філалагічных навук, прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, Е. Бондарова з'яўляецца аўтарам грунтоўных навуковых прац, кніг і брашур, прысвечаных важным этапам станаўлення і развіцця экраннага мастацтва Беларусі, яго вы-

датным дзеячам — рэжысёрам, сцэнарыстам, апэратарам, акцёрам. У гэтым месяцы Ефрасінні Леанідаўне Бондаравой спаўняецца 60 гадоў. Віншуючы яе, рэдакцыя «ЛіМа» адзначае сталы творчы сувязі юбіляра з газетай і дзейнасць у складзе рэдакцыйнай калегіі штотыднёвіка. Прапануем увазе чытачоў не марыс пра творчыя пошукі і здабыткі аднаго з вядучых рэжысёраў студыі «Беларусьфільм», заслужанага дзеяча мастацтваў БССР І. Дабралюбава.

ства і тэхнічную дасканаласць. Самая ж галоўная для мастака ўзнагарода — цікавасць гледачоў. У сціплага, някідкага па змесце і форме твора — шчаслівы лёс. І зусім іншы ў наступнага, што з'явіўся ўслед за ім.

Назвай «Шчаслівы чалавек» кінадраматург Ф. Коней, пастаноўшчык І. Дабралюбаў, апэратар Д. Зайцаў нібы хацелі сфармуляваць галоўную думку, якую імкнуліся данесці, паставіўшы ў цэнтр кінаапаўдання вобраз романтика і летуценніка. Думка зразумелая, а захапленне шчаслівым чалавекам — Дзімкам (артыст В. Захараў) чамусьці не ўзнікла. Калі першы фільм складалі само жыццё і ўваход падлетка ў яго, дык у другім была стэлізаваная пад жыццё гульня ў романтику, падмена сапраўднага надуманым. Так рэжысёр даў сам сабе два розныя ўрокі. Вядома ж, яны не прайшлі бяспследна, хая нейкі варыянт «Шчаслівага чалавека» і адчуецца пазней — у фільме «Таму што люблю», дзе герой (лётчык) павінен ахвяраваць асабістым шчасцем дзеля адданасці сваёй прафесіі.

Міне сем гадоў з часу пастаноўкі «Івана Макаравіча», і рэжысёр І. Дабралюбаў зноў звернецца да падзей вайны. Цяпер герой, што яго цікавіць, — савецкі салдат - абознік, які воляю лёсу апынуўся ў Балгарыі.

Даручыўшы ролю Казанка артысту А. Кузняцову, рэжысёр рызыкаваў тым, што той спавала мог перанесці ў новы фільм рысы раней створанага характару — салдата Сухава з папулярнага фільма «Белая сонца пустыні». Спачатку і заўважаеш водбліскі рэмінісцэнцыі. А потым новыя жыццёвыя калізій, сама атмасфера падзей крышталізуецца адметны вобраз, сваблі — з «Братушкі». У ансамблі з балгарскімі артыстамі, сярод якіх папулярны і ў нас С. Данаілаў, А. Кузняцоў тонка перадае шчырую салдацкую радасць сустрэчы з братамі па барацьбе з фашызмам, тугу па мірным жыцці, па роднай Беларусі, чаканне хуткай перамогі. Гледача падкупляе адкрытасць сэрцаў, нату-

нараджалася задума фільма «Вуліца без канца» (1972 г.), там жа яна і набывала экраннае ўвасабленне. У сюжэце кінааповесці перапляліся лёсы тых, хто быў першым будаўніком горада. Адных ужо няма (брыгадзіра першай будаўнічай брыгады Русанава: ён загінуў, ратуючы толькі што ўзведзены мост), іншыя — працягваюць пачатую справу. З прыездам у горад дачкі першага брыгадзіра Олі пачынаецца лінія ўзаемаадносін пакаленняў. Цяжка дзячыне зразумець, чаму некалі бацька пакінуў іх з маці і пайшоў да іншай жанчыны. Вось і яна, тая самая разлучніца, што жыве памяцю аб загінуўшым... І вуліца Русанава напамінае аб ім.

Сябры бацькі дапамагаюць дзячыне шмаг зразумець, на многае глянуць іначэй. Добрая людзі пабудавалі горад і засталіся ў ім гаспадарамі. Да таго ж вываду падвялі нас аўтары фільма.

На экране — праўда рэчаіснасці, складаная дыялектыка жыцця. Для рэжысёра І. Дабралюбава, апэратара Р. Масальскага «дэкарацыямі» многіх эпізодаў былі не павільнены, а вуліцы і дамы горада — так умацняецца ўражанне аб непрадуманасці ўвайшоўшых у сюжэт кінаапаўдання сітуацый і персанажаў. Гэтым рэжысёр па праву ганарыцца, не вельмі згаджаючыся з заўвагай аб тым, што ў хроніцы падзей пункцірам прайшлі галоўныя лініі, што адчуваецца незавершанасць характару, шматтэмнасць.

Ігар Міхайлавіч не вельмі з гэтым згаджаецца, маючы важкія аргументы на карысць фільма: выканаўца ролі Олі, тады мінская школьніца, а пазней актрыса Ірына Бразгоўка і артыстка Алена Казылькова (за вобраз Каці, другой жонкі Сяргея Русанава) ўзнагароджаны дыпламатамі журы VI Усесаюзнага кінафестывалю; сама карціна «Вуліца без канца» ўдастоена прыза ЦК ВЛКСМ «Арляня» як лепшы фільм для моладзі ў рэпертуары 1974 года.

Усё гэта так. Я радуся разам з рэжысёрам. Ды прызнан-

цтва, «Школьны вальс»), завострана палемічныя («Чужыя пісьмы», «Ключ без права перадачы»). У гэтым радзе лёгка згубіцца, а «Расклад на паслязвэтра» па сцэнарыі Н. Фаціной у пастаноўцы І. Дабралюбава не згубіўся. Ёсць у ім свая тэма, праблема, свая інтанацыя.

Вучні і настаўнікі спецшколы — «геніі» — прадстаўлены з добрай усмешкай і дастаткова сур'ёзна, каб задумацца... Мне падабаецца гэта карціна яшчэ і таму, што яна, бадай, найбольш структурна цэласная, завершаная з усіх фільмаў Ігара Дабралюбава.

Вядома, у мастацтве многае — у тым ліку і нашы ўражанні — залежыць ад пункту гледжання, ад меры аб'ектыўнасці і густу. У той жа час ёсць непарушныя крытэрыі — яны ў мастацкай пераканаўчасці. Толькі гэта скарачае дыстанцыю ад аўтарскіх намераў да ўвасаблення ў рэальна пластычныя экранныя вобразы. Пра гэта хацелася напаміць, перш чым сказаць пра самы складаны фільм рэжысёра. Не таму складаны, што «Трэцяга не дадзена» — двухсерыйная карціна, якіх Дабралюбаў раней не ставіў (калі не лічыць яго ўдзелу ў стварэнні шматсерыйных тэлевізійных фільмаў для дзяцей, дзе ў кожнай серыі быў свой рэжысёр). Складанасць у самой творчай задачы — стварыць экранны вобраз чалавека, які стаў пры жыцці асобай амаль легендарнай.

Такім быў Герой Савецкага Саюза, наш зямляк Васіль Захаравіч Корж. Даўно гэты характар цікавіў кінематографістаў, не раз быў героем дакументальных кінастужак аб партызанскіх былах. Аддаць яму велізарную экранную прасторы мастацкага фільма адважыўся Дабралюбаў. Рэжысёр дамогся, каб аўтары сцэнарыя І. Балгарын, А. Асіпенка і М. Пяцігорская з багатага яркімі падзеямі жыцця В. З. Каржа ўзялі самую, здавалася б... негераічныя: хваробу, рашэнне паехаць у родную вёску і ўзначаліць тамашній калгас. Настой пастаноўшчык і на тым, каб ролю Каржа даручылі ар-

Паўлу КАВАЛЁВУ — 70

18 лістапада споўнілася 70 гадоў пісьменніку Паўлу Кавалёву. З гэтай нагоды праўленне СП БССР звярнулася да яго з прывітальным словам, у якім гаворыцца:

«Дарагі Павел Нічыпаравіч! Горача, ад усяе душы вітаем Вас, вядомага прызана і публіцыста, заслужанага работніка культуры БССР, са слаўным юбілеем — 70-годдзем з дня нараджэння.

Сын селяніна, Вы пасля вучобы на педагагічных курсах працавалі настаўнікам у пачатковай школе. У 1936 годзе скончылі Камуністычны інстытут журналістыкі імя С. М. Кірава ў Мінску і былі накіраваны ў рэдакцыю газеты «Звезда», у якой друкавалі нарысы і артыкулы, загартоўвалі сваё журналісцкае плёра.

У час Вялікай Айчыннай вайны Вы працавалі ў газеце «Савецкая Беларусь», а потым у Цэнтральным штабе партызанскага руху.

Пасля вайны Вы займалі шэраг адказных пасадаў — былі памочнікам сакратара ЦК КП Беларусі, адказным сакратаром праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, галоўным рэдактарам часопіса «Вожык». У 1967—72 гг. Вы ўзначальвалі рэдакцыю часопіса «Полымя».

Літаратурную дзейнасць Вы пачалі ў 1929 годзе. Надрукавалі некалькі нарысаў і аднааповесці, якія выйшлі асоб-

нымі выданнямі. Але найбольшы поспех Вас чакаў у жанры прозы.

Вы трымаеце цесную сувязь з сучаснасцю, з яе вострымі маральнымі і сацыяльнымі праблемамі, што пераанаўча адлюстравана ў Вашых кнігах «Прага бою», «Аповесць пра добрае сэрца», «У новы дзень», «Пісьмо ў два адрасы», «Павер, нахаю...», «Як здароўе, доктор?», «Каб шчасліва жыць», «Сонца ў вонны», «Пакінь нас, трывога», «Падзенне Хвядоса Струна».

Ваш творчы пошук сніраваны адначасова і ў сферу жыцця нашай савецкай дзяржавы, якой прысвяцілі лепшыя свае кнігі, у прыватнасці, такія, як

«Андрэйка», «Лёнька Гром», «Чырвоны лядок», «Згублены дзёнік», «Сябры мае, дзеці», «Малы мужчына», «Жыві сабе, зайчык», «Пра нашу Дашу» і іншыя.

Ваша творчасць поўна шчырасці, аптымізму, вучыць даbru, бескампраміснасці ў змаганні за светлыя ідэалы нашага жыцця.

Актыўна працуеце Вы і ў галіне мастацкага перакладу.

На рэспубліканскіх літаратурных конкурсах Вашы творы атрымлівалі высокую ацэнку, прэміраваліся.

У 1966 годзе Вы ў складзе дэлегацыі БССР удзельнічалі ў рабоце XXI сесіі Генеральнай Асамблеі ААН у Нью-Йорку.

Прыемна адзначыць, што Вы прымаеце актыўны ўдзел у грамадскім жыцці пісьменніцкай арганізацыі, з'яўляецеся членам праўлення СП БССР, доўгі час узначальваеце работу секцыі дзіцячай і юнацкай літаратуры Саюза пісьменнікаў БССР, праўляеце старанна клопаты аб выхаванні маладой літаратурнай змены.

Жадаем Вам, дарагі Павел Нічыпаравіч, новых творчых здабыткаў, моцнага здароўя, шчасця.

Рэдакцыя штодзённіка «Літаратура і мастацтва» далажыць да гэтага віншавання.

«ДЗІЦЯЧАЯ НАТУРА — ТОНКАЯ СТРУНА...»

Пафас творчасці Паўла Кавалёва можна вызначыць яго ж словамі: «клапаціцца аб людзях, аб іх жыцці і справах». Гэтым клопам працягваюць творы П. Кавалёва для дарослых; асабліва ж яго пазіцыя выяўлена ў творах, адрасаваных дзецям. Яшчэ ў зусім маладыя гады, працуючы пасля заканчэння сямігодкі настаўнікам на роднай Клімаўшчыне, П. Кавалёў адчуў адказнасць за іх лёс, пераканаўся, што «дзіцячая натура — тонкая струна», яе лёгка параніць, але якой удзячнасцю, даверам, самаадданасцю адгукнецца яна, калі дарослы знойдзе сцяжыну да дзіцячага сэрца!

П. Кавалёў знайшоў гэтую сцяжыну, з сэрца ў сэрца перадае ён юным чытачам сваю патрыятычную натхнёнасць, улюбённасць у жыццё — усё тое, што хоча бачыць у юнай змене пісьменнік-камуніст, які прайшоў вялікую жыццёвую школу працы і змагання.

Час камсамольскага юнацтва П. Кавалёва прыпаў на гады калектывізацыі. «Мяне цягнула, вабіла новае», — успамінае пісьменнік. Тады ж з'явіліся яго першыя допісы ў газеце «Бедната», у раённай газеце «Камуна». У іх камсамольскаселькор П. Кавалёў выкрываў тых, хто супрацьстаяў калектывізацыі — падкулачнікаў і кулакоў. Калі аднойчы красавіцкай ноччу юнак ішоў дахаты з камсамольскага сходу, нехта моцна ўдарыў яго па галаве. Без прытомнасці аж да раніцы праляжаў ён на вуліцы. «Забывацца пра той час няварта», —

заўважае пісьменнік у аўтабіяграфіі. Пазней гэты эпізод з свайго жыцця П. Кавалёў аднавіў у аповесці «Чырвоны лядок», якая была адзначана прэміяй на Рэспубліканскім конкурсе на лепшую дзіцячую кнігу.

Свае першыя вершы і допісы пра дзяцей, пра іх вучобу, сяброўства П. Кавалёў змясціў у газеце «Піянер Беларусі» яшчэ ў 1929 годзе. У 1948 годзе выйшла з друку яго першая аповесць для дзяцей «Андрэйка». Пісьменнік пашырае ўяўленне дзяцей аб гераічным, дапамагае ім зразумець, што ў залежнасці ад абставін гераічнае выяўляецца па-рознаму. Хіба ж не па-геройску паводзіць сябе Андрэйка, калі ўступае ў адкрыты бой з грубымі, недысцыплінаванымі, хлуслівымі аднакласнікамі Юркам і Міхасём?

Аповесць «Андрэйка» неаднаразова перавыдавалася. Яна выйшла не толькі на беларускай, але і на рускай, польскай, азербайджанскай, адыгейскай і іншых мовах.

Наватарскімі пошукамі адзначана аповесць П. Кавалёва «Лёнька Гром», якую аўтар сам адносіць да ліку сваіх найбольшых творчых удач. У ёй адчуваецца рост псіхалагічнага майстэрства пісьменніка, глыбейшае пранікненне ў свет дзяцінства. Па-новаму тут узнята праблема «правільнай дарогі жыцця». З несхаваным болей, трывогай даследуе аўтар прычыны маральна-псіхалагічных зрываў у паводзінах дзяцей, уздымае пытанні аб ролі сям'і, школы, бацькоўскага аўтарытэту ў выхаванні чалавека, выступае супраць мяшчанства, бездухоўнасці, гаворыць

пра неабходнасць павагі да дзяцей. У аповесці раскрыты вялікія пакуты дзіцячай душы, паранай чэрствасцю, недаверам, раўнадушшам дарослых. Непрыкметна аўтар вядзе дзяцей да правільнай, ацэнкі паводзін Лёнькі і яго прыцягваю, ён прымушае юных чытачоў задумацца над тым, як важна для чалавека не адступіць, не разгубіцца перад цяжкасцямі, не зганьбіць свайго добрага імя. Аповесць «Лёнька Гром» стымулюе маральныя сілы дзяцей, пераконвае іх у неабходнасці самавыхавання, умання крытычна паставіцца да сваіх учынкаў.

Кніга напісана з верай у чысціню дзіцячага сэрца, у добрых людзей, якія адагрэлі сэрца Лёнькі ўвагай, клопамі, даверам.

«Дзіцячая натура — тонкая струна. Як да яе дакранешся, так яна і адзавецца» — у гэтых словах з аповесці «Лёнька Гром» па-мастацку сфармуляваны галоўны педагагічны прынцып, якога паслядоўна трымаецца пісьменнік і ў іншых сваіх творах для дзяцей. У іх П. Кавалёў гаворыць з юнімі чытачамі пра сумленнасць, пачуццё абавязку перад Радзімай, перад школай, бацькамі, сябрамі. Ён не абыходзіць увагай праблему інтэрнацыянальнага і працоўнага выхавання дзяцей, ашчадных адносін да прыроды.

«Сябры мае, дзеці» — так называецца адзін з ранніх зборнікаў апавяданняў П. Кавалёва, і ў самой гэтай назве выразна адчуваецца шчырасць, бацькоўская добразычлівасць вядомага беларускага дзіцячага пісьменніка, таленавітага выхавальца-мастака.

Маргарыта ЯФІМАВА.

З ПАЭТЫЧНАГА СШЫТКА

Міхась БАШЛАКОУ

ЗА СІНІМІ ЛЯСАМІ

Я чуў даўно,
што недзе на Палессі
Стаіць Цар-дуб у гушчары
лясным,
Што верхам ён урос
у паднябессе,
У зямлю пусціў глыбока карані.
Што ён адзін такі на белым
свеце,
Магутны, грозны...
Як сапраўдны цар.
Не ўскалыхне галін шалёны
вецер,
Хаця вакол гайдаецца абшар...

І колькі год яму —
ніхто не знае.
З сівых вякоў галіны працягнуў.
Маланкамі хрышчоны і грамамі
Ён выстаў...
і не адну вайну.

Нямала на вяку сваім пабачыў.
Час віўся матыльком каля
ствала...
Шукаў на картах.
Дуб не абазначаны.
Царуе ля якога ён сяла?

Пытаўся ўсюды.
Усе нібыта ведалі.
Шмат вёсак называлі і мясцін.
З раёна у раён блукаў
легендаю
Цар-дуб...
І неадступна я за ім...

Хопіла ўдосталь дымнага
прагрэсу.
Перахварэў экзатыкай
шляхоў...
Гукала невядомая Палессе —
Край бласлаўлены,
край палешукоў.

Палессе...
Адгукваецца, як песня,
Запаланіла музыкой мяне...
І журавы у званкім паднябессі,
Курлычучь на радзімай
старане.

Штогод яны вяртаюцца
здалёку.
Сюды, да журавінавай журбы.
І над разводдзем рэк плыве
высока
Крык вярнасці Радзіме і любві.

О, журавы над роднаю краінай!
Вы шмат блукалі у чужых
краях...
А дзе Цар-дуб?
І цень упаў ад кліна
Дарожным указавнікам
на шлях...

Дзівосны край...
Штуршок... Скрыгоча
тормаз—
Няспешна з гушчару выходзіць
лось.

Высокі, горды...
З ім—лепш асцярожней.
Ну, што ты стаў?
Сягоння я твой госьць.
Сігналім.
Ён увагі не звяртае.
Да Рубяжа падаць ужо рукой.
«Знайшлася мне таможня тут
лясная,—

Бурчыць шафёр.
— Не пазнаеш? Я свой».
Няторапка сыходзіць ён
з дарогі,
Рагамі расхінаючы кусты.
Бывай, губаты.
Гаспадар ты строгі.
О, колькі нарасло такіх, як ты.
Знікае лось пад навяссю
ляшчыны.

Зварочваем у глухамань лясоў.
На ўзбочыне пад маладой
рабінай
Чародкаю жанчыны ля мяшкоў.
З усмешкай.
Не аб'едзеш.
Рукі ў бокі.
Спадніцы вецер гладзіць
ля кален.
З такімі б маладзіцамі у скокі...
Ах, вецер, вецер...
Каб ты акалеў...

Шафёру, разумею, ох, нялёгка:
Папутчыцы бываюць ого-го!
Як сядзе побач,
нібы стукне токам...
«Мо падсадзіць,—пытаецца,—
каго?»

«Не, надарвешся?
Дзюжа нешта хліпкі».
«Глядзі, а то развяжацца
пупок».
«А мы якраз не прыхапілі
ніткі».
...І даў жа бог кабетам язычок.
Але й шафёр патрапіўся
не промах.
Адвёў таксама грэшную душу.
«Ну, што за летні дождж —
які без грому?
Без вострых слоў—
ну, што за паляшук?»

Над гаманлівым таямнічым
лесам,
Над сцэжкамі
і над густой травой
Плыла удалеч сонечная песня,
Гайдалася кранутаю струной.

Свяцілася шматколёрнай
вясёлкай,
То падала да шэпту з вышыні,
Да сэрца падступалася іголкай,
Слязою саланела ў далані...

Чароўным туманом плыла
у вочы,
Сабою засцілала белы свет.
Дурманіла пшачотаю
дзявочай...
Шапталі вусны словы тыя
ўслед.

Ах, маладзіцы...
Што вы нарабілі?
Не чуў ніколі песні я такой.
Мы, маладыя, многае забылі,
Што не знікае з памяці
людскай...

У гушчары між купінаў
балотных
Касілі цягавітыя дзядзькі.
«Цар-дуб, — гаворыш?..
Нам тае б турботы...»
«Тут недалёка...
Есць жа дзівакі...»

І стала неяк сорамна...
Адразу
Паблякнуў у ваках цудоўны
дзень.
Усе працуюць...
А вось я тым часам
Ганяюся за казкаю, як цень...

Навошта?
Мо ўсё гэта непатрэбна?
А як жа быць з прыродаю
тады?
Як кажуць, не адным
надзённым хлебам?..
Патрэбны і у цені сады.

Як многа
і як мала людзям трэба:
Далёкі космас...
Шэпт любімых губ...
Галінамі ўсё засланішы неба,
Ажыў,
паўстаў перада мной Цар-дуб.

Здаецца, тут і глеба небагатая.
Усё хмызнякі.
Ды купіны балот.
А ён стаіць,
зямлю наўкруг аглядае,
Такі ж вялікі, як і сам народ.

НА СЛУЖБЕ Ў ЛІТАРАТУРЫ

Да 75-годдзя з дня нараджэння Міхася ЛАРЧАНКІ

паклічам літаратуры прадвызначалася!..

У крытыку малады аспірант Інстытута мовы, літаратуры і мастацтва АН БССР Міхась Ларчанка ўваходзіў на пачатку 30-х гадоў. У 1939 годзе як крытык ён быў прыняты ў Саюз пісьменнікаў БССР. Але сваё асобнае месца ў крытыцы і літаратуразнаўстве ён заняў у пасляваенны час, калі ў 1955 годзе абараніў доктарскую дысертацыю, стаўшы самым першым дотарам філалагічных навук у беларускай савецкім пасляваенным літаратуразнаўстве. Гэта прадвызначыла не толькі яго месца ў навуцы, але і лёс збіральніка, выхавальніка значнай кагорты нашых крытыкаў і літаратуразнаўцаў. На кафедры беларускай літаратуры ў БДУ імя У. І. Леніна, якой ён доўгі час загадваў, было ім сабраная някая дзесятка членаў Саюза пісьменнікаў, дзесяткамі ліцаўца яго выхаванцы — кандыдаты навук, а колькі разоў ён быў апанентам на абароне кандыдацкіх і доктарскіх дысертацый, таго сёння не далічыцца. І гэта нанавана было яму не толькі як першаму доктару-філологу, але і як вельмі шчодраму душой чалавеку, які шыра-вітаў падтрымліваў кожны талент, кожнага працаўніка на ніве філалогіі.

Працы самога М. Ларчанкі — гэта цэлая гістарычная паласа нашага пасляваеннага літаратуразнаўства. Яе найперш трэба назваць паласой шырокафрантальнага першаадкрывання, першаазапашвання фактаў і першаасэнсавання іх. Няхай пасля таго адбывалася і дасюль адбываецца іх пераасэнсаванне, але гэта ніяк не памяншае заслуг першапраходцы, якім быў М. Ларчанка ў пазнавальна новай беларускай літаратуры XIX — пачатку XX стагоддзя.

Асобнай дзялянкой працы М. Ларчанкі ў апошнія гады яго жыцця стала даследаванне сувязей і ўзаемаўплываў літаратуры славянскага свету. Шмат сілы ён аддаваў і вывучэнню беларускай старажытнай літаратуры. Па яго падручніку студэнты працягваюць вывучаць гісторыю беларускай старажытнай літаратуры і сёння, а яго манаграфія «Славянская супольнасць» (1963), «Яднанне братніх літаратур» (1974), «Жывая спадчына» (1977) застаюцца жывой спадчынай аднае са значных фігур беларускага літаратуразнаўства пасляваеннага часу.

Алег ЛОЙКА.

Гэты юбілей адзначаецца пад эгідай ЮНЕСКА і сёлетні год аб'яўлены годам Шыmanoўскага. Творы выдатнага польскага кампазітара сёння з захваленнем прымаюцца і ягонымі землякамі ў канцэртных залах Народнай Польшчы, і ва ўсім музычным свеце.

Ці мог Караль Шыmanoўскі ў канцы свайго нялёгкага жыцця думаць, што яго творчасць знойдзе ўсенароднае прызнанне? Апошнія пісьмы музыканта сведчаць пра яго катастрафічнае фінансавое становішча. Цяжка хворы, ён не меў гро-

наму імпрэсіянізму», фартэп'яныя цыклы п'ес «Метопы», якія ўвасабляюць эпизоды з «Адзісеі» Гамера, і «Маскі», натхнёныя літаратурнымі вобразамі; Першы канцэрт для скрыпкі з аркестрам. На той час кампазітар далёкі ад грамадскага жыцця. Акрамя музыкі, яго захапляе літаратура. Жаданне выкладаць свае думкі і пачуцці не толькі ў музыцы становіцца патрэбнасцю. Не выпадкова літаратурная праца Шыmanoўскага налічвае больш за 70 назваў (40 артыкулаў, выступленні і ўспаміны). Неабходна сказаць, што светапогляд кампазітара быў складаны і супярэчлівы, але яго погляды ў многім выяўлялі той складаны час, у які жыў музыкант.

Толькі гастролі ў Лондане, Амерыцы, пры садзеянні ўжо вядомага піяніста і вернага друга А. Рубінштэйна, прыносяць задавальненне і матэрыяльную падтрымку. Жыццёвы вопыт, завярхі рэвалюцыйных гадоў рэзка паварочваюць кампазітара ад вытанчанага імпрэсіянісцкага стылю «Міфаў» і «Масак» да смелай распрацоўкі сцяжынага фальклору, да сурогава народнага стылю мазурак і «сцяжынага» Рэквіема. Ён пераглядае тэхнічныя прыёмы свайго творчасці. Грувасткая, складаная аркестроўка саступае месца празрыстай фактуры, экстацыйны пафас змяняецца пранікнёнай прастотай, атанальнасць адступае перад танальнымі сродкамі і яснай гарча-

УСЕНАРОДНАЕ ПРЫЗНАННЕ

100 гадоў з дня нараджэння Караля ШЫМАНОЎСКАГА

шай на належнае лясчэнне і лекі. Урад жа буржуазнай Польшчы не палічыў неабходным аказаць кампазітару матэрыяльную дапамогу. Ён паміраў у нястачы і адзіноце. Але пакуль ён жыў, ён думаў. Згадаў уобразы дзецінства, падзеі ўсяго жыцця...

Маленькае ўкраінскае сяло Цімашоўка непдалёк ад Елізаветграда (цяпер Кіраваград)... Тут, у збяднелай шляхецкай сям'і нарадзіўся кампазітар. У доме Шыmanoўскіх, нягледзячы на нягоды, панавала атмасфера натхнёнага музычывавання. Дарэчы сказаць, у Елізаветградзе выдаваліся газеты і часопісы па мастацтве. Існавала Таварыства камернай музыкі. Выступалі ў горадзе Ліст, Мусаргскі, Крэйслер, Аўэр.

Пад уплывам багатых музычных уражанняў Караль і яго юныя сябры, у будучым выдатныя музыканты Артур Рубінштэйн і Генрых Нейгауз (друг і бліжэйшы родзіч), сачыняюць оперы. Усе яны робяць уласнымі рукамі: пішуць лібрэта і музыку, маляюць дэкарацыі, сваімі сіламі наладжваюць спектаклі.

Юнацтва прыносіць і ўражанні падарожжаў: Вена, Жэнева, Варшава... Тут Караль знаёміцца з новай музыкай, бярэ ўрок гармоніі і кампазіцыі. Пачынаецца сур'езная работа. У першых сачыненнях маладога кампазітара ўжо яўна адчуваюцца славянскія вытокі, блізкасць да Шапэна, Скрабіна.

У гады першай сусветнай вайны з'яўляецца нямаля дзівосных па сваёй вытанчанасці і непаўторнасці твораў К. Шыmanoўскага: цыкл п'ес «Міфы», які паклаў пачатак «скрыпич-

Надышоў 1917 год. Бурныя рэвалюцыйныя падзеі ўзрушылі К. Шыmanoўскага, замкнёнага ў сваім літаратурна-музычным свеце. Спачатку кампазітар адчуваў крах упрадкаванага быту. Але хутка і ён задумаўся аб неабходнасці і незваротнасці гэтага сакрушальнага абнаўлення. З устанавленнем Савецкай улады ў Елізаветградзе пачалося інтэнсіўнае культурнае жыццё. У канцэртныя залы і тэатры прыйшоў новы глядач. Разам з Г. Нейгаўзам К. Шыmanoўскі ўдзельнічае ў канцэртах-мітынггах. На двух раялях, «экспрапрыраваных» у мясцовых буржуа, браты выконваюць творы класічнай музыкі. Хутка К. Шыmanoўскі становіцца намеснікам старшыні музычнай секцыі Адзела народнай асветы Елізаветграда. Вытанчаны, рафінаваны інтэлігент з замкнёнага свету сваёй творчасці выходзіць у расчыненыя насцеж дзверы бурнага грамадскага жыцця, свядома супрацоўнічае з Савецкай уладай. Бясспрэчна тое, што перажыванні гэтых гадоў паўплывалі ў будучым не толькі на выказванні К. Шыmanoўскага пра музыкальнае выхаванне, але і на саму яго творчасць.

У 1919 годзе, калі Польшча атрымала дзяржаўную незалежнасць, сям'я Шыmanoўскіх пераязджае ў Варшаву. Кампазітар прагне дзейнасці ў справе аднаўлення польскай культуры, дапамагае наладжваць канцэртнае жыццё. Але першае яго сутыкненне з варшаўскім музычным светам трагічнае: ніхто не цікавіцца кампазітарам, нікому няма справы да яго музыкі. Рэцэнзіі пасля першых аўтарскіх канцэртаў злосныя і знішчаль-

нізацыяй. У канцы 20-ых гадоў К. Шыmanoўскі становіцца рэктарам Варшаўскай музычнай акадэміі. Яму прысуджаюць ганаровы тытул доктара філасофіі за заслугі ў развіцці польскага мастацтва. Выходзіць і яго брашура «Выхаваўчая роля музыкі ў грамадстве». Аднак ідэі К. Шыmanoўскага не маглі рэалізавацца ў буржуазнай Польшчы.

За чатыры гады да смерці кампазітар пабываў у нашай краіне. У інтэрв'ю, апублікаваным у газеце «Советское искусство» (№ 52 за 1933 г.), К. Шыmanoўскі выказаў свае адносіны да сацыялістычнай культуры нашай Радзімы: «Дарэвалюцыйную Маскву, — гаварыў кампазітар, — я ведаў нядрэнна, у ёй — неаднаразова быў. Меў у ёй шмат сяброў. Але ніколі я не мог пры наведванні гэтага горада пазбавіцца адчування, што ва мне бачаць прадстаўніка прыгнёчанага нацыі. І вось я ўпершыню прыехаў у Маскву — новую сталіцу сацыялістычнай краіны. Я ўбачыў людзей іншай сацыяльнай і псіхалагічнай фармы. Якія паглыбленыя, адказныя адносіны да справы сацыяльнай творчасці і да людзей, якія мастацтвам займаюцца!»

Кампазітар быў поўны творчых задум, але абвастралася цяжкая хвароба. За час лясчэння ў санаторыях Еўропы К. Шыmanoўскі піша Другі канцэрт для скрыпкі з аркестрам, Другі струнны квартэт і дзве мазуркі. Ён памёр, больш не пабачыўшы радзіму. Пахавалі яго ў Польшчы. Землякі ўшанавалі імя К. Шыmanoўскага — кампазітара, чые апошнія дні былі азмочаны нягодамі і адчаем.

Н. СЦЕПАНЦОВА.

НАШ КАЛЯНДАР

3 лістапада споўнілася 70 год з дня нараджэння драматурга Вячаслава ПАЛЕСКАГА (СТАНКЕВІЧА).

В. Палескі нарадзіўся ў вёсцы Астраглядцы Брагінскага раёна Гомельскай вобласці. Пасля сканчэння дзевяцігодкі з педагогічным ухілам настаўнічаў, затым працаваў журналістам у абласным і рэспубліканскім друку. З 1961 года — намеснік старшыні, а ў 1965—1971 г. старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па радыёвяшчанні і тэлебачанні.

Аўтар п'ес: «Песня нашых сэрцаў» («Што пасееш, тое і пачнеш»), «Калі зацвітаюць сады», «Гарачыя пірагі». У 1978 г. выйшла кніга «П'есы».

Памёр 18 чэрвеня 1971 года.

19 лістапада спаўняецца 80 год з дня нараджэння крытыка Сымона КУНІЦКАГА.

Нарадзіўся С. Куніцкі ў вёсцы Гарані на Міншчыне. Пасля вучобы на літаратурна-лінгвістычным аддзяленні педагогічнага факультэта БДУ працаваў вучоным сакратаром Інстытута мовы, літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР. Быў аўтарам артыкулаў, рэцэнзій і нарысаў пра творчасць Я. Купалы, Я. Коласа, А. Александровіча, С. Баранавых, Б. Мікуліча і іншых пісьменнікаў. Друкаваўся на старонках «Маладняка», «Полымя рэвалюцыі» і іншых перыядычных выданняў.

Памёр 14 кастрычніка 1940 года.

ПА СЛЯДАХ ВЫСТУПЛЕННЯ «ЛіМа»

«ЯН ЧАЧОТ У РЭПІХАВЕ»

Пісьмо настаўніка школы № 12 г. Баранавічы А. Шоцкага было змешчана пад такім загалоўкам у нумары за 27 жніўня г. г. У лісце расказвалася аб незайздросным стане старога парку ва ўрочышчы Рэпіхава, дзе быў колісь маёнтак, у якім прайшлі дзіцячыя гады Яна Чачота — аднаго з заснавальнікаў новай беларускай літаратуры і сябра вялікага польскага паэта Адама Міцкевіча.

Намеснік старшыні выканкома Брэсцкага абласнога Савета народных дэпутатаў В. Панкова

паведаміла, што ліст А. Шоцкага разгледжаны ва ўпраўленні культуры аблвыканкома. 18 кастрычніка г. г. выканком Ляхавіцкага райсавета народных дэпутатаў прыняў рашэнне, у якім вызначаны канкрэтныя меры па раўнаправаванні парку. Аддзелу культуры райвыканкома і раённаму таварыству аховы помнікаў гісторыі і культуры даручана да 1 верасня 1983 г. устанавіць у парку мемарыяльную дошку ў гонар Яна Чачота.

...Калі Шурмін увайшоў у дэпо, рабочая змена канчалася. Дэпоўцы разыходзіліся па хатах. Шурмін накіраваўся да месца, дзе звычайна збіраліся паравознікі. Сярод групы машыністаў-падпольшчыкаў стаяў Заслонаў. Ён даваў распараджэнні на чарговую адпраўку ў рэйсы «рускіх» паравозных брыгад. Яшчэ напярэдадні Заслонаў сустракаўся з кожным з падпольшчыкаў, і людзі ведалі, дзе і якія рабіць дыверсіі. Заўважыўшы Шурміна, Заслонаў зразумеў: прыйшоў ён не выпадкова. Па цэлу па-ранейшаму расхаджваў гітлеравец, і Заслонаў не мог знайсці момант, каб сам-насам пагаварыць з Шурміным. Машыністы разышліся. Застаўся толькі Чэбрыкаў. Ён хацеў нешта запытаць у Заслонава, але ў гэтую хвіліну увайшоў раззлаваны шэф дэпо. Заслонаў насцярожыўся. Звычайна Штруне ў такіх позніх час тут не паўляўся, ён праседжваў у афіцёрскім казіно ці дома. Штруне злосна ўтаропіўся на Заслонава, потым разюшана замахаў пальчаткай перад вачамі інжынера, закрычаў:

— З вас трэба тры шкуркі здэрсці!.. Чым паравоз «нашпывалі»?..

Заслонаў недаўменна паглядзеў на шэфа дэпо, спытаў:

— Што здарылася, пан Штруне? Я вас не разумею...

— Не разумею? — перадрэжніў Штруне. — Як толькі аварыя — вы за сваё: «не разумею!» Затое я разумею.

— Прабачце, пан Штруне, але вы гаворыце загадкамі. Я сапраўды не разумею, пра якія аварыі і пра якую навінку ідзе гаворка, — спакойна сказаў Заслонаў.

Штруне абвёў злым позіркам дэпо, закрычаў:

— Цягнік у дарозе стаіць! Паравозная топка ўзарвалася! Чаму? Паравоз ВВ1 з дэпо адпраўлялі!

— Дазвольце, пан шэф. Цягнік вялі нямецкія машыністы, Паравоз аглядалі і правяралі яны. Чаму ж тады топка ўзарвалася? — запытаў Заслонаў.

Штруне не знайшоўся адразу што адказаць. Заслонаў жа ў душы радаваўся, што вугальная міна зрабіла сваю справу.

— О-о! Вы спрытна ўмеце выкручвацца, пан Заслонаў! — іншым тонам загаварыў Штруне. — Але пакінем гэта. Тэрмінова да месца аварыі накіруюць рэзервы паравоз. Хто з рускіх павядзе цягнік? Немцы не могуць: ад узрыву атрымалі раненне.

— У рэзерве толькі машыніст Чэбрыкаў. Астатнія ў рэйсах, — адказаў Заслонаў.

Чэбрыкаў падышоў да Заслонава, запярэчыў:

— Мой паравоз барахліць, не разумею у чым справа. Я не хачу неспці адказнасць перад панам шэфам. Можа б, вы глянулі, пан інжынер, што з паравозам? — папрасіў ён.

— А вы што, без вачэй, без рук? Класны машыніст і нямыкі патрэбны! — наўмысна ўскіпеў Заслонаў.

— Досыць прэчанняў, пан Заслонаў. Няхай бярэ паравоз з рэзерву і неадкладна вядзе да месца аварыі. Туды паедзе таксама нямецкі ахоўнік, — загадаў шэф і разам з дзяжурным эсэсаўцам хутка выйшаў.

Заслонаў агледаўся і, пераканаўшыся, што варажога вуха палізу няма, ціха сказаў:

— І далей будзем так дзейнічаць. Няхай самі сябе падрываюць! — І звярнуўся да Чэбрыкава: — У Барысава параскідаеш вугальныя міны па паравозах Мінскага дэпо. Будзь асцярожны.

Калі Чэбрыкаў выйшаў, Шурмін ціха сказаў Заслонаву:

— Есць важнае паведамленне сувязнога партыйнага падполля...

Заслонаў з дакорам паглядзеў на Шурміна, перабіў яго: — Тут, Пятро, не месца для

ронцаў Масквы. Трэба ў што б там ні было сарваць разбойніцкі план Гітлера. Гэтага чакае ўся наша краіна... Пад Масквой павінен пачацца разгром ворага!

Заслонаў долю хвіліны маўчаў, затым цвёрда сказаў:

— Трэба азнаёміць усіх падпольшчыкаў вузла з гэтай перадавай. У ёй фармулявана гістарычная задача па разгроме фашысцкіх полчышкаў пад Масквой. І нашы людзі павінны ведаць пра гэта, каб тут, на чыгунцы, узмацніць свае ўдары. Гэты артыкул трэба раз-

пускайце. Агляд праводзіць пад жорсткім кантролем нямецкіх спецыялістаў, — загадаў Браўн.

Вярнуўшыся з камендатуры, Штруне тэрмінова склікаў увесь нямецкі персанал дэпо. Зрабіў кароткую інфармацыю пра напад у каменданта і строга распарадзіўся:

— Неадкладна прыступайце да справы! Паравозы рэзерву павінны стаяць наагатове!

У гэты час Заслонаў сядзеў у прыёмнай. Праз прыадчыненыя дзверы ён краем вуха чуў

карты чыгуначных дарог і пачаў уважліва разглядаць надпісы на магістральнай лініі Орша—Масква. Погляд яго спыніўся на маленькай кропкаці, якая абазначала невялікую станцыю чыгункі.

— Так і будзе, — вырашыў Заслонаў і тут жа выклікаў машыніста Бокуча.

Бокуч прыйшоў адразу. Заслонаў расказаў яму пра тую сітуацыю, якая зараз склалася на чыгуначным вузле.

— Заўтра праз Оршу пачнецца перакідка нямецкіх войск і ваеннай тэхнікі пад Маскву. Фашысты спешна прыводзяць у рух усе службы вузла, узмацнена ахова, станцыя запоўнена эсэсаўцамі і жандармерыяй. Сітуацыя для падпольшчыкаў ускладнілася. Але і ў гэтай сітуацыі мы павінны дзейнічаць. Знайсці выйсце, каб нанесці удар, які замарозіў бы рух да Масквы, — гаварыў Заслонаў.

— Але як? Шляхам дыверсій у Оршы? Мы асуджаны на правал, — развёў рукамі Бокуч. — Орша адпадае. Толькі за яе межамі.

Заслонаў падаў Бокуча да карты.

— Вось тут будзем мініраваць пуць, — Заслонаў паказаў на карце.

— На станцыі Шухаўцы?

— Так, ля ўваходнага семафора. У дапамогу возьмем Дакучовіча. Сёння вы павінны быць там. Вечарам на Смаленск павязе паражняк Лазарскі. Паедзеш з ім. Немцы парожняк цягнікі не суправаджаюць. Лазарскага я папярэджу. Ну, паслехаў табе, Жэня! — сказаў Заслонаў і выйшаў з канторы.

Агляд паравозаў для Заслонава быў сапраўднай панутай. Гітлераўцы прыдзіраліся, чапаліся да кожнай дробязі. Нервы Заслонава былі гранічна напружаны. Яму здавалася: вось-вось будзе знойдзена тое, што зрабіла рука падпольшчыка. Агляд паравозаў ішоў паволі, зацягваўся, з ваеннай камендатуры бесперастанку чуліся тэлефонныя званкі. Эшалоны чакалі паравозаў рэзерву. Штруне сам не свой хадзіў па дэпо, ён злаваўся, шыпеў на сваіх спецыялістаў.

Нарэшце агляд закончыўся. Штруне па тэлефоне далажыў ваеннаму каменданту, што ўсе паравозы падрыхтаваны і могуць адпраўляцца ў рэйсы. У Заслонава нібы гара звалілася з плячэй. Ён ішоў па дэпо і не верыў, што ўсе хваляванні і трывогі гэтага дня засталіся заду. У яго ўсё яшчэ калацілася сэрца, бо ён, Заслонаў, ішоў на рызыку, якая магла каштаваць яму жыцця.

Назаўтра тэлеграф адстукваў са Смаленска: «На станцыі Шухаўцы партызанскія банды замініравалі пуць. Воінскі эшалон з баявой тэхнікай пацярпеў крушэнне. Рух цягнікоў, якія ішлі на Маскву праз Оршу, спынены. У дарозе выйшла са строю яшчэ пяць паравозаў, замененых у вашым дэпо. На лініі ўтварыліся пробкі. Да асаблівага распараджэння з адпраўкай воінскіх эшалонаў устрымаўся. Генерал Хюгенс».

Пазней у сваім данясенні за лістапад 1941 года Віцебскаму падпольнаму абкому партыі Заслонаў каротка напісаў: «У раёне станцыі Шухаўцы, ля ўваходнага семафора замініравалі пуць, чым выклікана вялікае крушэнне. У саставе былі гарматы, аўтамашыны, зеніты. Разбіта шаснаццаць вагонаў і адзін паравоз. Рух быў спынены на 27 гадзін».

Аляксей КРУШЫНСКІ.

ДЕТЕНДАРЫ КАМБРЫТ

ДА 40-годдзя 3 ДНЯ ГІБЕЛІ ГЕРОЯ САВЕЦКАГА САЮЗА К. С. ЗАСЛОНАВА

Споўнілася 40 год з дня гібелі выдатнага кіраўніка падпольнай і партызанскай барацьбы ў гады Вялікай Айчыннай вайны на Беларусі, Героя Савецкага Саюза Канстанціна Сяргеевіча Заслонава.

Мне выпала блізка ведаць Канстанціна Заслонава ў самыя цяжкія часы вайны — 1941—1942 гадах, калі я быў началь-

нікам разведкі, потым начальнікам штаба і сакратаром партыйнай арганізацыі аднаго з атрадаў брыгады Заслонава.

Многу падрыхтавана да друку дакументальная аповесць пра К. С. Заслонава і яго баявыя сяброў. Прапаную чытачам газеты «Літаратура і мастацтва» ўрывак з гэтай аповесці.

Аўтар.

такіх гаворак. Ідзі на яўну, там усё абмяркуем.

Заслонаў выкарыстоўваў яўні ў выключных выпадках. На гэту яўну яго клікала вострая неабходнасць. Гаворка ішла пра важнае паведамленне сувязнога.

Дзверы адчыніў Шурмін. Заслонаў прайшоў у пакой і стомлена апусціўся на мяккую наліну. Ён неяк асабліва паглядзеў на Шурміна і з нецярпеннем чакаў яго паведамлення. Але той чамусьці не спышаўся.

— Ну, гавары! Не цягні! — не вытрымаў Заслонаў.

Шурмін зразумеў яго хваляванне і каротка далажыў:

— Сувязь з партыйным падполлем наладжана. Табе назначана яўка ў вёсцы Слабада. Там сустранешся з Паддубным. Гэта падпольная мянушка Анкіноўча. Ён кіруе на Аршаншчыне. Ведаеш такога?

Заслонаў падняўся з канапы і хутка захадзіў па пакой.

— А як жа, ведаю Лявона Нічыпаравіча. Сустракаўся перад эвакуацыяй. Нарэшце збываецца тое, да чаго я так імкнуўся. Партыйнае падполле ажака людзям вузла неацэнную дапамогу ў барацьбе з ворагам. Тым больш зараз, калі ідзе вялікая бітва пад Масквой.

Заслонаў змоўк і глыбока задумаўся. Шурмін раптам спытаў:

— А ты ведаеш, што пра бітву пад Масквой піша газета «Правда»?

Заслонаў здзіўлена паглядзеў на Шурміна.

— Адкуль мне ведаць? — толькі і вымавіў ён.

Шурмін дастаў з бакавой кішэні «Правду» і падаў яе Заслонаву.

— Вось яна, ленінская «Правда». Мне сувязны Анкіноўча перадаў. Чытай!

Гэта быў нумар «Правды» за 27 лістапада 1941 года. Заслонаў прагна ўпіўся вачамі ў перадавы артыкул: «Пад Масквой павінен пачацца разгром ворага!» Ён літаральна глытаў кожнае слова. Затым ціха, але выразна, прачытаў: «Мужнае супраціўленне часцей Чырвонай Арміі затрымала разбег фашысцкіх полчышкаў. Яны вымушаны перайсці на павольны крок. Яны не імчацца наперад, як бывала, а паўзучы, шодра крывёю паліваючы кожны свой крок. Але яны ўсё ж паўзучы! Значыцца, трэба ўдзяляць стойкасць аба-

множыць і раскілець у людных месцах. Няхай савецкі чалавек чытае натхнёнае слова партыі!

У суботу Штруне тэрмінова выклікалі да ваеннага каменданта. Калі ён увайшоў у кабінет, там ужо сабраліся штацыя і ваенныя чыны ўсіх служб чыгуначнага вузла. Неўзабаве з'явіўся начальнік гестапа Хорст і сеў побач з шэфам дэпо. Камендант стаяў ля стала і нешта шумяў у папцы з паперамі. Агледзеўшы ўсіх вострым поглядам, нарэшце загаварыў:

— Панове! Я вас сабраў па важнай справе. Са стаўкі фірмэра атрымана сакрэтная шэфроўна. Праз Оршу будзе праходзіць узмацненая перакідка войск і ваеннай тэхнікі. Рыхтуецца генеральнае наступленне на Маскву. Усім службам вузла загадана забяспечыць хуткі пропуск цягнікоў. Асабліва ўвага звернута на пільную ахову чыгуначных камунікацый. Не выключана, што партызанскія банды будуць спрабаваць учыняць усялякі дыверсіі на вузле і чыгуначных лініях. Паліцыя і жандармерыя праявіць максімум увагі і будуць раіўча знішчаць бальшавіцкіх дыверсантаў. Думаю, гестапа павінна быць на вышыні свайго становішча.

Хорст усміпеў, ускочыў з месца і, утаропіўшыся злоснымі вачамі на Браўна, з'едліва заўважыў:

— Не ваша справа даваць дырэктывы гестапа, пан камендант. Гестапа само ведае, што рабіць!

Браўн яхідна ўсміхнуўся. Ён недалюбліваў Хорста. Сваімі даносамі Гітлеру пра дыверсіі на вузле гестапавец нямагла папсаваў яму ірыві. З-за Хорста ён меў не адзін наганяй ад начальства. Яму нават пагражалі адпраўніць на фронт.

Браўн, як быццам нічога не было, працягваў:

— Работа дэпо таксама павінна быць падпарадкавана дырэктыве стаўкі. Трэба неадкладна прывесці ў поўную гатоўнасць усе паравозы ваінскага рэзерву. У вас падрыхтаваны такі рэзерв? — спытаў Браўн шэфа дэпо.

— Так точно, пан камендант! Рэзерв наагатове, — адказаў Штруне.

— Неадкладна правярце яго тэхнічны стан. Адных рускіх да рэзервных паравозаў не да-

гаворку шэфа з нямецкімі спецыялістамі. Калі гітлераўцы пайшлі ад Штруне, Заслонаў пастукаўся ў дзверы і пайшоў у кабінет.

— Добра, што прыйшлі. Вы мне, пан Заслонаў, якраз патрэбны, — сказаў Штруне.

— У мяне справа да вас. Трэба зацвердзіць графік работы рускіх брыгад, — пачаў Заслонаў.

Шэф яго рэзка абарваў:

— Графік пачае. Есць больш важныя справы.

— Слухаю, пан шэф!

— Дзе стаяць паравозы рэзерву?

— У дэпо. На запасных пуцях.

— Колькі іх?

— Васемнаццаць.

— Яны прыняты нямецкімі спецыялістамі?

— Так точно. Акты прыёмкі перададзены вам.

— А, так-так, забыўся я. — Штруне дастаў з сейфа акты і пачаў іх глядзець.

— Прабачце, пан шэф, чаму ўзнікла пытанне пра паравозы рэзерву? Што-небудзь здарылася? — асцярожна спытаў Заслонаў.

Штруне адарваўся ад папер і ўтаропіўся на Заслонава:

— Навошта вам гэта ведаць?

— Але для рэзервных паравозаў патрэбны і рэзервныя брыгады машыністаў, а ў мяне іх няма, — выкруціўся Заслонаў.

— Гэта не ваш клопат. З машыністамі пытанне вырашана і гаворка не пра іх. Вы павінны падрыхтаваць рэзервныя паравозы і спецагляду. Яго будуць праводзіць нямецкія спецыялісты, — распарадзіўся Штруне.

У Заслонава ёкнула сэрца. Ён не чакаў такога загаду Штруне. Яшчэ ў час рамонта па яго ўказанні на ўсіх паравозах ваінскага рэзерву падпольшчыкі знялі і знішчылі ўсе прэсмасленкі і замянілі сапсаванымі. У бунсы і галтэлі паравозных воеў былі засыпаны пясок і соль. Заслонаў ведаў, што такі від дыверсій непазбежна выведзе паравозы са строю і спыніць цягнікі ў дарозе. Цяпер Заслонава хвалявала адно: як пройдзе агляд, ці не пашкодзіць ён падпольшчыкам? Як замесці сляды іх работы?

Заслонаў ад шэфа вярнуўся ў кантору. Нейкі час ён пра нешта думаў. Затым падышоў да

«Литература и искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР. Минск.

«ЛИТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦІ КП Беларусі.

Індэкс 63856 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 АТ 02563 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарава, 19.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адзназнага сакратара — 33-19-85, аддзела публіцыстыкі — 33-19-65, аддзела прозы і паэзіі — 33-22-04, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-22-04, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела выяўленчага мастацтва — 33-21-53, аддзела культуры — 33-24-62, аддзела інфармацыі — 33-24-62, аддзела мастацкага афармлення і машынапіснага бюро — 33-44-04, фоталабараторыі — 33-24-62, выдавецтва — 23-52-85, бухгалтэрыі — 23-77-65, карэктарскай — 32-20-64.

Рэдакцыя прымае і разглядае апаўданыя, нарысы, артыкулы — да 12 старонак, рэцэнзіі, інтэр'ю, карэспандэнцыі, нататкі — да 6 старонак, вершаваныя творы — не больш як 150 радкоў. Матэрыялы прымаюцца надрукаванымі на машыцы ў двух экзэмплярах. Рукапісаў рэдакцыя не вяртае.

Галоўны рэдактар Аляксей ЖУК.

Рэдакцыйная калегія:

Заір АЗГУР, Аляксей АСПЕНКА, Ефрасінія БОНДАРАВА, Барыс БУР'ЯН, Мікола ГІЛЬ (намеснік галоўнага рэдактара), Уладзімір ГНІЛАМЕДАУ, Канстанцін ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Віктар КАВАЛЕНКА, Ігар ЛУЧАНОК, Уладзімір НЯФЕД, Нічыпар ПАШКЕВІЧ, Міхаіл САВІЦКІ, Барыс САЧАНКА, Язэп СЕМАЖОН, Юрый СЕМЯНЯКА.

Адказны сакратар Пятро СУШКО.